

Česká zemědělská univerzita v Praze

Provozně ekonomická fakulta

Katedra humanitních věd

Diplomová práce

**Participace občanů na formování územní samosprávy
obce Chotoviny**

Bc. Pavlína Jordáková

© 2013 ČZU v Praze

ČESKÁ ZEMĚDĚLSKÁ UNIVERZITA V PRAZE

Katedra humanitních věd
Provozně ekonomická fakulta

ZADÁNÍ DIPLOMOVÉ PRÁCE

Jordáková Pavlína

Veřejná správa a regionální rozvoj Sezimovo Ústí - Tábor

Název práce

Participace občanů na formování územní samosprávy obce Chotoviny

Anglický název

Participation of citizens in shaping local government community Chotoviny

Cíle práce

Cílem je ověřit uplatnitelnost teorie občanské společnosti v případě subnacionální úrovně politického rozhodování. Dílčí cíle, které si diplomová práce klade, jsou: 1. Popsat volební participaci občanů v Chotovinách od roku 1989 a vliv politického rozhodování občanů na chod obce. 2. Popsat účast obyvatelstva na formování komunální politiky v Chotovinách, ale stejně tak participaci občanů ve veřejném životě obce, zapojení občanů v zájmových spolcích (Hasičské sdružení, Sokol, Zahrádkářské sdružení, včelaři atd.) a vliv těchto aktivit na místní politický proces.

Metodika

Práce je pojata jako případová studie. Data potřebná pro dosažení stanoveného cíle budou získána na základě analýzy dokumentů - pozornost bude věnována především dokumentům obce (zápisy z jednání zastupitelstva), dokumentům politických stran a nezávislých kandidátů, statistickým šetřením Českého statistického úřadu apod.; analýzy sekundárních dat - analyzován bude zejména územní plán obce Chotoviny (jako limitní materiál pro rozšiřování obce), předvolební průzkumy a propagace kandidátů před volbami, data o volbách (Český statistický úřad); nestandardizovaného rozhovoru - rozhovory budou vedeny s vrcholnými představiteli místních zájmových organizací, místních politických stran, s představiteli obce a občanů angažující se na jednání obecního zastupitelstva. Dále budou vedeny rozhovory s vybranými obyvateli obce.

Harmonogram zpracování

cíl a metodika: 05/2012

vyhotovení zadání práce: 06/2012

zpracování práce: 06/2012-02/2013

odevzdání práce: 03/2013

Rozsah textové části

60-80 stran

Klíčová slova

participace, komunální volby, občanská společnost, obec Chotoviny, místní referendum, volební účast, územní samospráva, zastupitelstvo obce, zájmové organizace

Doporučené zdroje informací

Čmejrek, Jaroslav, Bubeníček, Václav a Čopík, Jan. Demokracie v lokálním politickém prostoru: [specifika politického života v obcích ČR]. Vyd. 1. Praha: Grada, 2010. 224 s. Politologie. ISBN 978-80-247-3061-5.

Čmejrek, Jaroslav a kol. Participace občanů na veřejném životě venkovských obcí ČR. 1. vyd. Davle: Kernberg, 2009. 133 s. Basic. ISBN 978-80-87168-10-3.

Mansfeldová, Zdenka, ed. a Kroupa, Aleš, ed. Participace a zájmové organizace v České republice. Vyd. 1. Praha: Sociologické nakladatelství, 2005. 244 s. Studie; sv. 41. ISBN 80-86429-53-9.

Stachová, Jana. Občanská společnost v regionech České republiky. 1. vyd. Praha: Sociologický ústav Akademie věd České republiky, c2005. 51 s. Sociologické studie = Sociological studies; 05: 06. ISBN 80-7330-080-X.

Vedoucí práce

Kopřiva Radek, Ing., Ph.D.

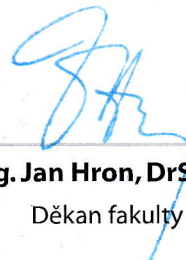
Termín odevzdání

listopad 2013

prof. Ing. PhDr. Věra Majerová, CSc.

Vedoucí katedry

prof. Ing. Jan Hron, DrSc., dr. h. c.

Děkan fakulty

V Praze dne 10.9.2013

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že svou diplomovou práci „Participace občanů na formování územní samosprávy obce Chotoviny“, jsem vypracovala samostatně pod vedením vedoucího diplomové práce a s použitím odborné literatury a dalších informačních zdrojů, které jsou citovány v práci a uvedeny v seznamu literatury na konci práce. Jako autorka uvedené diplomové práce dále prohlašuji, že jsem v souvislosti s jejím vytvořením neporušila autorská práva třetích osob.

V Praze dne 27.11.2013

Poděkování

Ráda bych touto cestou poděkovala Ing. Radku Kopřivovi, Ph.D. za pomoc při vedení diplomové práce.

Participace občanů na formování územní samosprávy obce Chotoviny

Participation of citizens in shaping local government community Chotoviny

Souhrn

Cílem práce je ověřit uplatnitelnost Nekolovy klasifikace projevů občanského angažmá při interpretaci participace obyvatel malé municipality v ČR. Práce se orientuje na deskripci nejčastějších projevů participačních aktivit obyvatel, zapojení a vliv organizací občanské společnosti v oblasti samosprávy. Důraz je kladen na aktivitu zájmových organizací. Práce je založena na aplikaci teorie občanské společnosti, politické participace a vztahu mezi vládou a občanem.

V případové studii je pozornost odděleně věnována hlasování, stranickým aktivitám, problémově a občansky orientovaným aktivitám. K výzkumu těchto forem občanské participace jsou využita data Českého statistického úřadu a také data získaná jednak prostřednictvím dotazníkového šetření provedeného v obci a taktéž strukturovaného rozhovoru s představiteli aktivních zájmových spolků v obci.

Klíčová slova: občanská společnost, neziskové organizace, participace, obec Chotoviny, sdružení nezávislých kandidátů, volební účast, komunální volby, zájmové organizace, územní samospráva

Summary

The aim of this thesis is to verify the applicability of Nekol's displays classification of civil engagement in the interpretation of participation by residents of a small municipality in the ČR. Thesis is focused on the description of the most common displays of participatory activities of residents, involvement and influence of civil society organizations in the domain of local government. Emphasis is placed on interest group activities. The Thesis is based on the application of the civil association theory, political participation and the relationship between the government and citizens.

The In the case study attention is separately paid to the vote, party activities, problem-oriented and civil activities. These civil activities are considered using statistic data from Český statistický úřad, from the survey carried out in the municipality and structured interviews with association active interest representatives in the municipality.

Key words: civil society, non-profit organisation, participation, municipality Chotoviny, association of independent candidates, voter turnout, municipal elections, organisation of civil association, municipal self- government

OBSAH	str.
1. Úvod	10
2. Cíl a metodika	11
3. Teoretická část	12
3.1. Občanská společnost	12
3.1.1. Vymezení občanské společnosti	13
3.1.2. Organizace občanské společnosti	14
3.1.3. Funkce občanské společnosti	16
3.1.4. Třetí sektor – neziskové organizace v ČR	18
3.2. Participace	21
3.2.1. Teoretická východiska participace	21
3.2.2. Faktory ovlivňující míru participace	23
3.2.3. Formy politické participace	24
3.2.4. Občanská participace – měření a typologie	26
3.3. Municipální struktura a lokální demokracie	32
3.3.1. Územní členění obcí	32
3.3.2. Vývoj územní samosprávy od roku 1989	33
3.3.3. Organizační struktura obce	35
3.3.4. Lokální demokracie obce	38
3.3.4.1. Typologie modelů lokální demokracie	39
3.3.4.2. Podoba komunálního politického prostředí v ČR	41
4. Případová studie	43
4.1. Charakteristika obce	44
4.1.1. Demografická charakteristika	46
4.1.2. Socio-ekonomická charakteristika	48
4.1.3. Vývoj komunální politické situace obce	50
4.1.3.1. Hodnocení politické situace v obci	54
4.2. Výsledky	57
4.2.1. Volební účast – Hlasování	57
4.2.1.1. Účast v komunálních volbách	57
4.2.1.2. Účast ve volbách do krajských zastupitelstev	59
4.2.1.3. Účast ve volbách do Poslanecké sněmovny	60
4.2.1.4. Účast ve volbách do Senátu	61
4.2.1.5. Účast ve volbách do Evropského parlamentu	63
4.2.1.6. Účast v prezidentských volbách	63
4.2.1.7. Referendum	64
4.2.1.8. Hlasování – Dotazníkové šetření	64
4.2.2. Stranické aktivity	66
4.2.2.1. Zakládání SNK	68
4.2.2.2. Stranictví - Kandidatura s politickou příslušností	70
4.2.2.3. Stranické aktivity – Dotazníkové šetření	71

4.2.3. Problémově orientované aktivity	72
4.2.3.1. Problémově orientované aktivity – Dotazníkové šetření ..	72
4.2.4. Občansky orientované aktivity	75
4.2.4.1. Nadace a nadační fondy	76
4.2.4.2. Občanská sdružení	76
4.2.4.3. Organizační jednotka občanského sdružení	78
4.2.4.4. Církevní organizace	79
4.2.4.5. Občansky orientované aktivity – Dotazníkové šetření	80
5. Závěr	82
6. Seznam použitých zdrojů	85
7. Přílohy	91

Seznam tabulek:

Tabulka č. 1. Typologie občanské participace	26
Tabulka č. 2. Celkový počet měst a neměstských obcí v ČR	32
Tabulka č. 3. Katastrální území Chotovin	44
Tabulka č. 4. Obyvatelstvo Chotovin dle věku	47
Tabulka č. 5. Obyvatelstvo Chotovin dle ekonomické aktivity	48
Tabulka č. 6. Členění ekonomické aktivity osob dle odvětví hospodářství	49
Tabulka č. 7. Výsledky komunálních voleb v roce 1994	50
Tabulka č. 8. Výsledky komunálních voleb v roce 1998	51
Tabulka č. 9. Výsledky komunálních voleb v roce 2002	51
Tabulka č. 10. Výsledky komunálních voleb v roce 2006	52
Tabulka č. 11. Výsledky komunálních voleb v roce 2010	53
Tabulka č. 12. Index plurality 1994-2010	55
Tabulka č. 13. Volební účast v obci Chotoviny 1994-2010	58
Tabulka č. 14. Volební účast a výsledky referenda o přistoupení České republiky k EU v Chotovinách	64
Tabulka č. 15. Dotazník I/3A: Faktory ovlivňující rozhodování při volbách	66
Tabulka č. 16. Počet neziskových organizací v obci Chotoviny, ČR přepočteno na 1000 obyvatel	75
Tabulka č. 17. Obyvatelstvo dle náboženského vyznání	79
Tabulka č. 18. Dotazník IV/1: Členství v zájmových organizacích v obci	80

Seznam grafů:

Graf č. 1.	Funkcionální dimenze vztahu mezi občanskou společností a státem	17
Graf č. 2.	Rizika moderní demokracie	17
Graf č. 3.	Vývoj počtu obyvatel mezi lety 1971-2011	46
Graf č. 4.	Volební účast v komunálních volbách 1994-2010	58
Graf č. 5.	Volební účast do krajských zastupitelstev 2000-2012	59
Graf č. 6.	Volební účast do Poslanecké sněmovny 1996-2010	60
Graf č. 7.	Volební účast do Senátu 1996-2010	61
Graf č. 8.	Srovnání volební účasti senátních voleb ČR a Chotoviny	62
Graf č. 9.	Volební účast do Evropského parlamentu 2004-2009	63
Graf č. 10.	Volební účast v prezidentských volbách	64
Graf č. 11.	Dotazník I/1: Pravidelná účast respondentů ve volbách..	65
Graf č. 12.	Relativní zastoupení osob na kandidatuře bez politické příslušnosti	68
Graf č. 13.	Relativní zastoupení osob na kandidatuře s politickou příslušností	71
Graf č. 14.	Dotazník II/3: Nejčastější zdroje informací od obce.....	73
Graf č. 15.	Dotazník III/4: Návštěvnost respondentů na jednání zastupitelstva obce	74
Graf č. 16.	Dotazník IV/2: Členství respondentů v zájmových organizací	80
Graf č. 17.	Dotazník IV/3: Prospěšnost zájmových organizací v rozvoji občanské participace	81

Seznam příloh:

Příloha č. I.	Vzor dotazníkového šetření	91
Příloha č. II.	Záznamový arch rozhovoru I (zájmové spolky v komunální politice)	97

1. Úvod

Občanská společnost je nezastupitelnou součástí moderní demokracie. Demokracie současné společnosti nemůže existovat bez fungující občanské společnosti a naopak. V České republice se setkáváme se stále negativnějším mediálním obrazem občanské společnosti a politické participace v souvislosti s nízkou aktivitou obyvatel v organizacích občanské společnosti a pasivitě občanů v oblasti politické participace s deklarací malého nebo žádného vlivu na státní a samosprávné organizace. Participace jako aktivní účast na veřejném životě obce, kraje, státu nebo společenství nabývá v různých velikostních celcích odlišného významu a forem. Proto je možné, že politická participace a občanská společnost na lokální úrovni malé obce bude odlišná než na úrovni národní, a můžeme se zde setkat pouze s několika významnými formami politické participace nebo naopak. Některé formy se nebudou v malé obci vyskytovat vůbec.

Občanská společnost a participace vychází z aktivit jednotlivců spojujících se do větších celků. Na úrovni menších samosprávných celků a komunální politiky existuje větší prostor a možnosti pro zapojení běžného občana do chodu a rozhodování o věcech veřejných. V současnosti se stále více prací zaměřuje na komunální prostředí a municipality, kde je možno podrobněji zkoumat formy participace a občanské společnosti. Touto problematikou se zabývá také předložená diplomová práce, konkrétně participací občanů a jejího vlivu na formování územní samosprávy obce Chotoviny se zaměřením na výskyt projevů politické participace a fungování občanské společnosti v obci.

Práce se orientuje na deskripci nejčastějších projevů participačních aktivit obyvatel, zapojení a vliv organizací občanské společnosti, na samosprávu malé obce. Práce je založena na aplikaci teorie občanské společnosti, politické participace a vztahu mezi vládou a občanem.

Sledovaná obec Chotoviny se nachází v Jihočeském kraji v blízkosti města Tábora. Jedná se o neměstskou, venkovskou obec s pověřeným obecním úřadem a spadající do velikostní kategorie obcí 1000 – 1990 obyvatel. Obec je členem místní akční skupiny Krajina srdce, svazku obcí Mikroregion Venkov a partnerskou obcí jihomoravských Buchlovic. Obec je v současnosti typickou vyjížděkovou obcí. Před rokem 1989 byla většina obyvatel zaměstnána v zemědělství. Také v současnosti se nejedná o obec, která by se vyznačovala možnostmi zaměstnání obyvatel v odvětví průmyslu.

2. Cíle a metody práce

Diplomová práce se v teoretické rovině opírá o teorii občanské společnosti, která je postavena na konceptualizaci různorodých forem občanských aktivit směřujících k veřejnému prostoru. Dosavadní teorie interpretuje v politické rovině tyto projevy zejména v kontextu národní úrovně politického rozhodování. Ovšem také v případě subnacionálních úrovní politiky zájem o tuto problematiku stále stoupá. Ambicí diplomové práce je k dané problematice přispět, a to konkrétně ve vazbě na koncept občanské společnosti vytvořený Martinem Nekolou. Tato teorie kategorizuje typy účasti na veřejném životě. Práce si v této souvislosti klade za cíl ověřit, zda je tento koncept využitelný právě při deskripci občanské společnosti v případě malé obce České republiky. Dílčím cílem práce je zmapování participačních aktivit a občanské společnosti vyskytující se v malé obci s důrazem na sledování aktivit zájmových spolků v komunální politice a jejich vliv na místní politickou scénu.

Koncepcí, která udává základní rámec pro typologii a měření participace, je *Politická participace a efektivita vládnutí* od Martina Nekoly. Vybranou municipalitou je obec Chotoviny. Subjekt šetření byl vybrán záměrně. S počtem obyvatel 1 711 se jedná o malou obec ČR. Objekty výzkumu jsou občané obce a jejich participační aktivity. K naplnění cíle práce jsou využita data Českého statistického úřadu, a to zejména data týkající se výsledků voleb, geografických, demografických a socioekonomických charakteristik. Data o výsledcích prvních voleb z roku 1990 byla získána z archivu Obecního úřadu v obci. Dalším zdrojem dat pro empiristickou část je dotazníkové šetření zaměřené na občany obce. Základní vzorek populace pro dotazníkové šetření je 1080 osob (osoby starší 18 let s trvalým bydlištěm v obci). Kvótním výběrem bylo dotázáno 130 občanů obce (primárním kritériem je pohlaví a věk ze Sčítání LDB 2001). Dotazníkové šetření probíhalo v měsíci srpnu distribucí 200 dotazníků na více frekventovaných místech obce (zdravotní středisko, knihovna, obecní úřad). Současně byly tyto lokality označeny tazatelkou respondentům jako sběrná místa. Pro zachování objektivitu výzkumu bylo dotazníkové šetření anonymní. Dotazníkové šetření bylo zaměřeno na zjištění aktivity občanů v čtyřech oblastech občanské participace (dotazníkové šetření je součástí přílohy – viz Příloha I.). V rámci šetření byla též využita technika strukturovaného rozhovoru s představiteli aktivních zájmových organizací činných v obci Chotoviny (Záznamový arch rozhovoru je součástí přílohy – viz Příloha II.)

3. Teoretická část

V teoretické části práce je definována občanská společnost, její funkce, obecná organizace občanské společnosti a organizace občanské společnosti v ČR. Sledovaným subsystémem občanské společnosti je participace, členící se na čtyři kvalifikační kategorie (hlasování, stranicky orientované aktivity, problémově orientované aktivity a občanské projevy participace). V případové studii je sledována municipalita Chotoviny, proto jsou v teoretické části popsány základní orgány obcí, reformy územní samosprávy a typologie lokální demokracie v ČR.

3.1. Občanská společnost

Občanská společnost hraje významnou roli v současné demokratické společnosti. Základ moderního konceptu občanské společnosti položili A. Tocquille a G. W. F. Hegel, kteří ustupují od konceptu přirozených práv jedince definovaného Johnem Lockem. Tocquille se obává na jedné straně nekontrolované vůle lidu, na straně druhé mocného státu. Navrhl koncept občanské společnosti založený na organizaci zdola, stojící mezi státní mocí, mocí politických stran a občanem. Jeho koncept vychází z omezení státní moci pravidelnými volbami a přímou účastí obyvatelstva ve státních institucích. Demokratická společnost nemůže existovat bez občanské společnosti, tak jako občanská společnost nemůže vzniknout bez demokracie. Tento partnerský vztah obou struktur je založen na bezsoutěžním systému demokracie a občanské společnosti, kdy oslabení jednoho prvku znamená oslabení celku.¹

Občanská společnost představuje dobrovolné autonomní organizace, které v demokratickém systému zaujímají místo mezi jednotlivými občany a politickými institucemi. Tyto instituce jsou svou povahou pluralitní a nemají se snažit ovládnout státní moc. Projevem fungující občanské společnosti je udržení státní moci pod veřejným dohledem, stimulace občanů ke spoluúčasti na politickém dění, rozvíjení tolerance a kompromisů a shromažďování zájmů mimo politické strany. Snahou občanské společnosti je snižování konfliktů, získávání a výchova relevantních politických autorit, kontrola a reformace veřejnoprávních institucí. Kontroluje zajištění svobodného práva na informace a jejich šíření, pokud to neodporuje demokratickému uspořádání státu.²

¹ GREEN, A. T., *Občanská společnost, ideje a utváření politiky*, s. 310

² GREEN, A. T., *Občanská společnost, ideje a utváření politiky*, s. 311

Problémem současných výzkumů a studií se stává zužování konceptu občanské společnosti na úroveň participace zkoumající pouze některé její projevy, ne však její komplexnost a celistvost. Zkoumání se zužuje na výzkum nevládních organizací zapomínající na občanské spolky, individuální participaci nebo neformální sdružování.³

3.1.1. Vymezení občanské společnosti

Občanská společnost se obecně vymezuje ve vztahu ke státu, rodině a trhu. Karel Müller rozlišuje občanskou společnost ve dvou základních pojetích dle specifických pohledů na rozsah občanské společnosti. Prvním z nich, sloužící k vymezení občanské společnosti, je sociokulturní pojetí zahrnující generalistický, maximalistický a minimalistický přístup. Přívrženci nejširšího přístupu k občanské společnosti jsou označováni jako generalisté. Občanská společnost je chápána jako pojem blízký demokracii. Mezi typické rysy občanské společnosti, dle generalistů, patří výkon politické moci, volný tržní systém a veřejná diskuze o politických rozhodnutích.⁴

Zastánci odlišného názoru na rozsah aktivit občanské společnosti jsou nazýváni maximalisté. Mezi občanskou společnost jsou jimi zařazovány politická veřejnost a trh. Zastánci tohoto konceptu jsou, mimo jiné, označováni Jeffrey Alexanderem jako představitelé tzv. deštníkového komplexu, chápající občanskou společnost jako společnost mínus stát zahrnující tržní hospodářství, veřejné mínění, politické strany, veřejné i soukromé asociace a nejrůznější formy společenské spolupráce. Odlišný názor na občanskou společnost zastávají minimalisté. V tomto pojetí je občanská společnost synonymem pro hodnotový konsens s těsnou sítí interpersonálních vztahů, loajality, solidarity, normami, hodnotami a zažitých kulturních předpokladů.⁵

Toto Müllerovo členění občanské společnosti, převedl Marek Skovajsa do podoby obecné klasifikace občanské společnosti:

1) Základní pojetí označuje občanskou společnost jako oblast mimo rodinu, trh a stát a je na nich nezávislá.

2) Nestátní pojetí označuje občanskou společnost jako oblast lidských aktivit mimo rodinu a stát, bez ohledu na to, zda je či není zaměřena na dosahování zisku.

³ STACHOVÁ, J., *Občanská společnost v regionech České republiky*, 93 s.

⁴ SKOVAJSA, M., *Občanský sektor – Organizovaná občanská společnost v České republice*, s. 70

⁵ MÜLLER, K., *Češi a občanská společnost. Pojem, problémy, východiska*, s. 68-69

3) Vše zahrnující pojetí označuje občanskou společnost jako označení pro typ celé společnosti a pojímá oblast mimo rodinu, stát a trh, ale i volný trh a demokratický stát.⁶

Druhý koncept k vymezení občanské společnosti je dle Karla Müllera ekonomické (redukcionistické) pojetí. Toto pojetí primárně vychází z klasické politické ekonomie a typickým představitelem je Karel Marx. Marx chápe občanskou společnost jako výsledek společenského vývoje. Definiuje stát jako donucovací instituci, ne jako nezávislou entitu, která nestranně vládne nad občanskou společností. Přízvisko redukcionistické tento koncept dostal z důvodů, že Marx chápal občanskou společnost jako autonomní sféru ekonomických aktivit a výrobních sil a nebral v potaz ostatní formy společenských vztahů. Současná podoba ekonomického pojetí se rozdělila do dvou odlišných směrů - na levicovou a kapitalistickou. Levicový přístup vychází z představy kooperativní ekonomiky a bezkonfliktní společnosti. Levicoví redukcionisté se domnívají, že společenské konflikty lze zredukovat pouze na konflikty ekonomické. Kapitalistický přístup vychází z představy samostatného trhu s minimálními zásahy státu. Role státu je zde požadována pouze na úrovni policie nebo tzv. nočního hlídače. Důležitými v občanské společnosti jsou podnikatelé, konkurenční prostředí a samozřejmě všudypřítomný trh.⁷

3.1.2. Organizace občanské společnosti

Občanská společnost představuje prostor pro jednání mezi rodinou, státem a tržním systémem. Do občanské společnosti je možno začlenit řadu organizací. Organizovaná občanská společnost je obvykle označována jako občanský sektor nebo také třetí sektor, neziskový sektor, nezávislý nebo dobrovolnický sektor. Občanský sektor je součástí sektorového dělení hospodářství, představující aktivity soukromých osob zaměřující se na jiné cíle než je generování zisku.⁸

Zařazení organizací do občanské společnosti a obecné uspořádání struktur občanské společnosti shrnul v strukturálně-operacionální definici L. M. Salomon a H. K. Anheier. Subjekt musí splňovat pět základních znaků, aby mohl být obecně řazen do občanské společnosti.

⁶ SKOVAJSA, M., *Občanský sektor – Organizovaná občanská společnost v České republice*, s. 70

⁷ MÜLLER, K., *Češi a občanská společnost. Pojem, problémy, východiska*, s. 71-72

⁸ SKOVAJSA, M., *Občanský sektor – Organizovaná občanská společnost v České republice*, s. 30-32

Prvním znakem organizací občanské společnosti je dobrovolnost. Členství v organizacích občanské společnosti je dobrovolného charakteru, nikdo nesmí být ke členství nebo ke spolupráci s organizací nucen. Organizace působí ve spolupráci s dobrovolníky a poskytovanými dobrovolnými peněžní dary. Druhým ze znaků je organizovanost. Organizace občanské společnosti má jasně danou strukturu a je institucionalizovaného charakteru (př. právnická osoba). Dočasná, jednorázová nebo neformální sdružení jsou součástí neformálního sektoru občanské společnosti. Třetím znakem a podmínkou pro organizace občanské společnosti je jejich soukromý charakter a nezávislost na státu. Organizace je nezávislá na státu. Může čerpat rozhodující finanční prostředky od státních institucí. Čtvrtým znakem je zásada nerozdělování zisku. Organizace občanské společnosti se ziskem svůj profit používá na rozšiřování činnosti a poslání. Nikdy se nerozděluje mezi členy nebo vrcholné představitele organizace. Pátým a posledním znakem je samosprávnost organizací občanské společnosti. Organizace sama se spravuje bez zásahů jiných organizací.⁹

Dle strukturálně operacionální definice se ve společnosti obecně vyskytují tyto organizace občanské společnosti:

- 1) Občanské sdružení - Je nejrozšířenějším typem organizací občanské společnosti v ČR, sdružující občany a reprezentující rozmanité zájmy lidí.
- 2) Nadace a nadační fondy - Účelová sdružení majetku zřízená pro dosahování obecně prospěšných cílů. Obecně prospěšný cílem jsou chápány zejména: ochrana lidských práv, kulturních památek, rozvoj vědy, tělovýchovy a sportu. Rozdíl mezi nadací a nadačním fondem je ve struktuře majetku. Majetek nadace tvoří nadační majetek a ostatní majetek nadace, nadační fond nevytváří nadační majetek.¹⁰
- 3) Církev a náboženské společnosti - Splňující všech pět znaků a zahrnující řeholní instituce a zařízení církví založených za obecně prospěšným cílem.
- 4) Profesní komory - Slouží ke sdružování a k dohledu nad určitými profesemi, jako jsou lékaři, notáři, veterináři, advokáti, exekutoři, architekti. Členství v profesní komoře je podmínkou pro provozování povolání.
- 5) Odbory - Zakládáné za účelem ochrany zájmů zaměstnanců.

⁹ SKOVAJSA, M., *Občanský sektor – Organizovaná občanská společnost v České republice*, s. 39

¹⁰ SKOVAJSA, M., *Občanský sektor – Organizovaná občanská společnost v České republice*, s. 176-177

- 6) Družstva - Konkrétní případy splňující na operacionální rovině podmínku nerozdělování zisku.
- 7) Konkrétní obchodní společnosti – Konkrétní případy splňující operacionální podmínku nerozdělování zisku.
- 8) Politické strany - Jsou hraničním případem, častěji jsou zařazovány do politické společnosti.
- 9) Obecně prospěšné společnosti - Splňující podmínky dle strukturálně operacionální definice
- 10) Občanské iniciativy - Nesplňují znak organizovanosti, nejde o organizace občanské společnosti, ale jsou její součástí.¹¹

Občanská společnost zahrnuje širší oblast zájmů než občanský sektor (organizovaná občanská společnost). Kromě občanského sektoru tvoří občanskou společnost neorganizovaná občanská společnost. Představuje neformální občanské aktivity, jako jsou například demonstrace, veřejná shromáždění, neformalizované zájmové sdružování a v neposlední řadě i tzv. „*neviditelnou část, kam patří hodnoty, společenské normy a zvyklosti, které určují, jak občané jednají a co považují za správné.*“¹²

3.1.3. Funkce občanské společnosti

Občanská společnost plní ve vztahu ke státu čtyři základní funkce definované Karlem Müllerem. První z nich je legitimizační funkce. Občanská společnost vytváří společenské zdroje politické moci, tzn. legitimizuje vládu. Legitimní moc má vláda pouze tehdy, pokud získá důvěru občanů. Občanská společnost plní tuto funkci slouží k vyhledávání a ověřování společenských priorit. Prakticky formuje veřejné mínění a tím garantuje „rozumný“ výkon veřejné moci. Ve své podstatě zaujímá mimopolitické postavení, avšak vstup sdružení občanské společnosti do politiky není ničím novým. Tímto vstupem ztrácí svou hlavní sílu a jako součást mocenského systému, je obtížné kritizovat a věrohodně legitimizovat moc demokratického státu.¹³

Druhou a neméně důležitou funkcí občanské společnosti ve vztahu ke státu je participační funkce. Představuje efektivnější zapojení lidí do správy veřejných záležitostí,

¹¹ SKOVAJSA, M., *Občanský sektor – Organizovaná občanská společnost v České republice*, s. 39-40

¹² SKOVAJSA, M., *Občanský sektor – Organizovaná občanská společnost v České republice*, s. 31

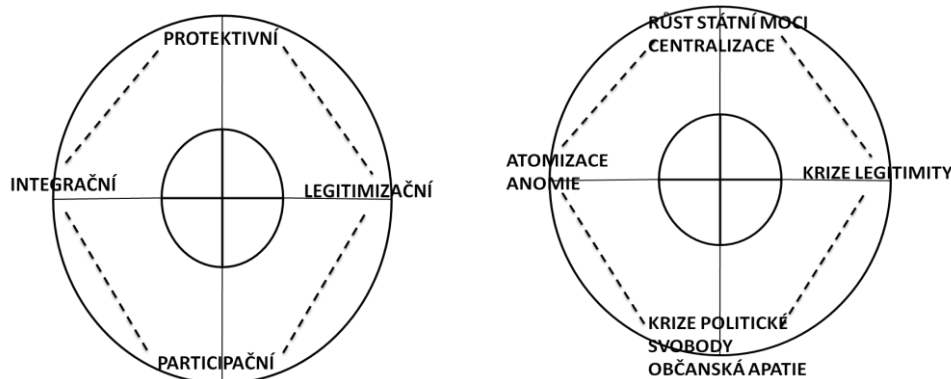
¹³ MÜLLER, K., *Koncept občanské společnosti: pokus o komplementární přístup* [online]. [cit. 2013-08-04]. Dostupné z [www: http://sreview.soc.cas.cz/](http://sreview.soc.cas.cz/)

než zajišťují politické strany, mobilizaci lidských zdrojů (příkladem je zastavení stavby benzínové pumpy, stavba dětského hřiště atd.). Občanská společnost a její organizace se zaměřují na konkrétní problémy, rychleji reaguje na aktuální stavy a problémy společnosti než stát.

Třetí základní funkcí občanské společnosti je její ochranná funkce. Občanská společnost vytváří obranný val proti centrální politické moci a zabraňuje jejímu rozpínání.

Poslední integrační funkce představuje vytváření vztahů sounáležitosti a loajality. Zprostředkovává zkušenost, že náš hlas je slyšet. Pro dosažení cílů je možno spojit se do většího celku prostřednictvím sdružení občanské společnosti.¹⁴

Graf č. 1: Funkcionální dimenze vztahu občanské společnosti a státu **Graf č. 2.: Rizika moderní demokracie**

Zdroj: MÜLLER, K., *Koncept občanské společnosti: pokus o komplementární přístup*

Müller, inspirován Gidensovým přístupem v makrosociální teorii modernity, vymezil vzájemnou závislost vztahu státu a občanské společnosti (Graf č. 1), artikuloval rizika v moderní demokratické společnosti v případě narušení funkcí občanské společnosti (Graf č. 2). Stát je v těchto grafech vymezen vnitřním kruhem. Občanská společnost a její funkce vnějším. Z tohoto schématu vyplývá vzájemná provázanost. Naproti sobě je vymezena projektivní funkce jako negativní pojetí svobody (rovnost, právní záruky) a participační funkce představující pozitivní pojetí svobody (sebenaplňující občanský život, záruka svobodného politického přesvědčení).

Legitimizační funkce upozorňuje na provázanost občanské společnosti a státu. Oproti ní je umístěna integrační funkce odpovídající v tomto schématu na to, že občanská

¹⁴ MÜLLER, K., *Koncept občanské společnosti: pokus o komplementární přístup*, [online].[cit. 2013-08-04]. Dostupné z [www:http://sreview.soc.cas.cz/](http://sreview.soc.cas.cz/)

společnost jako celek je schopna sama sebe integrovat, ale také že je integrována do politického systému.¹⁵

3.1.4. Třetí sektor – neziskové organizace v ČR

Třetí sektor (neziskový sektor) stojící mezi státem a trhem je souborem institucionalizovaných organizací konajících služby ve veřejném zájmu, jejichž primárním cílem není dosahování zisku a ve svém konání jsou na státu nezávislé. Koncept neziskových organizací je používán pro zkoumání občanské společnosti, jejíž je součástí.

Podoba neziskového sektoru vytvářející se po roce 1989 navazuje na kulturní, umělecké, vzdělávací, církevní spolky a sdružení formující se v době národního obrození a vzniku samostatného českého státu po roce 1918.¹⁶ Po roce 1989 vznikla Rada pro nadace (řešení otázek pro NNO), díky liberální politice a významným zahraničním dárcům se začala rozvíjet veřejně prospěšná činnost NNO. Liberální postoj státu pokračoval pouze do roku 1993, kdy se opětovně diskutovalo o podstatě neziskových organizací (stát prodlužoval schválení nového zákona o nadacích) a státní právní rámec začíná zaostávat za samotným vývojem neziskové sféry a potřeb společnosti. Po roce 1997 byly tyto nesrovnalosti překonány a díky novému zákonu o nadacích se stal vztah státu k neziskovým organizacím přesnějším a intenzivnějším.¹⁷

Významným milníkem v této oblasti se stal vstup ČR do EU, mající pro neziskovou sféru pozitivní i negativní důsledky. Pozitivním dopadem byla nová možnost čerpání finančních prostředků ze strukturálních fondů a Trustu pro občanskou společnost ve střední a východní Evropě. Negativním dopadem bylo zastavení čerpání prostředků ze stávajících před vstupních programů (např. Phare).¹⁸

V České republice se neziskové organizace dělí na čtyři základní formy, a to občanská sdružení (jejich organizační složky), nadace a nadační fondy, církevní právnické osoby zřizované církví či náboženskou společností a obecně prospěšné společnosti.¹⁹

Občanských sdružení po roce 1989 vznikalo ročně přes 3000-8000 subjektů. Do roku

¹⁵ MÜLLER, K., *Koncept občanské společnosti: pokus o komplementární přístup*, [online].[cit. 2013-08-04]. Dostupné z [www:http://sreview.soc.cas.cz/](http://sreview.soc.cas.cz/)

¹⁶ MANSFELDOVÁ, Z., KROUPA, A., *Participace a zájmové organizace v České republice*, s. 81- 83

¹⁷ MINISTERSTVO ZAHRANIČÍ. *Neziskový sektor ČR*, [online].[cit. 2013-10-11]. Dostupné z [www: http://www.czech.cz/](http://www.czech.cz/)

¹⁸ MANSFELDOVÁ, Z., KROUPA, A., *Participace a zájmové organizace v České republice*, s. 97

¹⁹ NEZISKOVKY. CZ. *Přehled základních typů nestátních neziskových organizací v ČR* [online]. [cit. 2013-10-21]. Dostupné z: <http://www.neziskovky.cz/>

1996 existovalo více než 30 000 různých občanských sdružení zejména v oblasti kultury a sportu, školská, myslivecká, občanská zájmová sdružení, ekologická, zdravotnická a sdružující děti a mládež.²⁰ I v současnosti je tento typ organizace občanské společnosti kvantitativně nejpočetnější. V roce 2012 bylo evidováno 77 801 organizací občanských sdružení.

Nadační subjekty byly kvantitativně rozšířené do první poloviny 90. let. Po změně zákonů ČR a uvedení v platnost zákona č. 227/1997 Sb. o nadacích a nadačních fondech, počet nadací a nadačních fondů v roce 1998 výrazně klesl z cca 5000 subjektů na 55 činných subjektů. V současnosti se jejich počet pohybuje okolo 450 činných subjektů a jejich počet roste ročně pomalým tempem (2010 – 449 subjektů, 2011 – 455 subjektů a 2012 – 458 subjektů).²¹

Významnými **nábožensky motivovanými organizacemi občanské společnosti** v ČR jsou například Česká katolická charita, Diakonie Českobratrské církve evangelické a ADRA.²² Počet církevních evidovaných právnických osob se v posledních deseti letech výrazně neměnil. Byl zaznamenán mírný pokles o 437 činných subjektů (ze 4 785 subjektů v roce 2002 na 4 348 subjektů v roce 2012).

Obecně prospěšné společnosti poskytující veřejně prospěšné služby upravuje zákon č. 248/1995 Sb. Tento typ neziskové organizace má v posledních deseti letech výrazný kvantitativní přírůstek. Počet obecně prospěšných společností v posledních deseti letech stoupl o 1 421 činných subjektů, ze 762 subjektů v roce 2002 na 2 183 subjektů v roce 2012).²³

Výše zmíněné nestátní neziskové organizace figurující v třetím sektoru kooperují s ekonomickým i politickým prostředím ČR a plní nezastupitelné role ve společnosti ČR. Neziskové organizace bývají efektivnější a cílenější na jedince nebo aktuální problémy než stát. Zaměřují se na zájmy marginalizovaných skupin obyvatel. Integrací společnosti podporují dobrovolnictví, napomáhají vytvářet názorovou pluralitu a formují sociální a kulturní kapitál v ČR.

²⁰ VODIČKA, K., CABADA, L., *Politický systém České republiky: historie a současnost*, s. 231

²¹ NEZISKOVKY.CZ. *Statistika počtu nestátních neziskových organizací v letech 1990 – 2012*. [on line]. [cit. 2013-10-21]. Dostupné z [www: <http://www.neziskovky.cz/>](http://www.neziskovky.cz/)

²² SKOVAJSA, M., *Občanský sektor – Organizovaná občanská společnost v České republice*, s. 50

²³ NEZISKOVKY.CZ. *Statistika počtu nestátních neziskových organizací v letech 1990 – 2012*. [on line]. [cit. 2013-10-21]. Dostupné z [www: <http://www.neziskovky.cz/>](http://www.neziskovky.cz/)

Nejpočetnější skupinou z celku jsou občanská sdružení a jejich organizační složky představující 88% občanské společnosti v České republice. Pojem občanské sdružení představuje svaz, dobrovolný klub, společnost, a to včetně odborových organizací. Další organizace občanské společnosti jako jsou církevní organizace, nadace a nadační fondy a další, představují pouze malou součást občanské společnosti co do počtu subjektů.²⁴ Členství v neziskových organizacích se zjišťuje pomocí terénního průzkumu populace. Dle šetření Sociologického ústavu AV ČR je členem neziskové organizace 56% dospělých občanů ČR. Nejvíce občanů se zapojuje do sportovních klubů – 21,8%, zájmových organizací – 18,9% a místních sdružení 13% občanů. Nejnižší zapojení občanů je do etnických a ekologických hnutí.

V organizacích neziskového sektoru se více zapojují muži než ženy a osoby v produktivním věku 30-59 let. Z hlediska velikosti obce se více angažují občané z malých obcí (800-1999 obyvatel), menších měst (5 000- 14 999 obyvatel) a Hlavního města Prahy. Naopak nejméně aktivní v neziskových organizacích, jsou obyvatelé z Moravskoslezského kraje, SV a JV Čech, občané nejmenších obcí (pod 799 obyvatel) a velkých měst.

Celkově lze neziskový sektor označit za relativně rozvinutý, vzhledem k situaci NNO ve střední Evropě. Naopak ve srovnání se zeměmi západní Evropy zaostávají. V ČR neziskové organizace stále nejsou státem uznávány jako rovnocenný partner v oblasti poskytování sociálních služeb a lidé se spoléhají na stát. Významnými znaky neziskového sektoru v ČR je centralizace a přílišná byrokratizace.²⁵

²⁴ SKOVAJSA, M., *Občanský sektor – Organizovaná občanská společnost v České republice* s. 115

²⁵ MANSFELDOVÁ, Z., KROUPA, A., *Participace a zájmové organizace v České republice*, s. 90-100

3.2. Participace

„Občanská participace hraje významnou roli ve fungování občanské společnosti, která přispívá k integraci společnosti. Pro teoreticko-empirické spojení obou pojmů občanská společnost a občanská participace je klíčové to, že demokratický politický systém stojí na možnosti občana přímou participací se zajímat a měnit věci veřejné.“²⁶

3.2.1. Teoretická východiska participace

Participace se stala klíčovým tématem několika myšlenkových proudů, které mají odlišný názor na vztahy mezi vládou a ovládanými – veřejnou mocí a občany. Definovány jsou tři teorie, ze kterých vychází politická participace - teorie elitní demokracie, teorie racionálního výběru a teorie participační demokracie. Teorie elitní demokracie a teorie racionálního výběru jsou instrumentalistické a na participaci nahlízejí jen jako na prostředek k dosažení politických cílů. Teorie participační demokracie považuje politickou účast na vládnutí za prostředek, cestu k budování demokracie a občanské společnosti.²⁷

Hierarchii forem tradiční participace (politické) souhrnně představil v 60. letech dvacátého století Milbrath. Formy, které jsou zde zahrnuty, představují většinu politických aktivit (politická komunikace, účast ve volbách, výkon vysokých veřejných či politických funkcí, které jsou charakteristické pro normální demokratický proces). Hierarchii netradiční politické participace sestavil o dvanáct let později Marsh. Zahrnovala aktivity od podepsání petice až po demonstrace, obsazení budovy, ničení majetku a osobní násilí. Marsh dal tyto činnosti do kontextu „tlaků na změnu“ a měřil jimi „protestní potenciál.“²⁸

Již zmíněný pojem participační demokracie úzce souvisí s vytvářením občanské společnosti, kterou se v současnosti zabývá Karel Müller a definuje čtyři základní funkce občanské společnosti v demokratickém systému (kapitola 3.1.2).

Vymezení a definic pro pojem participace a jejích projevů je celá řada. Participace je vysvětlována jako vzájemný vztah mezi veřejnou správou a občany (ekonomickými subjekty), je součástí socializace ve veřejném životě a demokratickém systému.

²⁶ RAKUŠANOVÁ, P., *Civil Society and Civic Participation in the Czech Republic*, [online]. [cit. 2013-07-16]. Dostupné z: <http://studie.soc.cas.cz/>

²⁷ NEKOLA, M., *Politická participace a efektivita vládnutí*, s. 323-324

²⁸ VLACHOVÁ, K., LEBEDA, T., *Formy a typy nevolební participace v Evropě*, [online]. [cit. 2013-07-30]. Dostupné z: <http://www.socioweb.cz/>

Na participaci lze nahlížet jako na aktivitu, neboli schopnost měnit a ovlivňovat věci veřejné a podílet se na rozhodnutích, nebo je určitým způsobem ovlivňovat.²⁹

Participace se projevuje jako účast občanů v politice a politickém rozhodování. Svobodná participace občanů je rozhodujícím faktorem pro fungování demokratického systému, v některých případech je vykládána dokonce jako „*zdroj životní síly (lifeblood)*“³⁰ zastupitelské demokracie. Jen díky participaci a zapojení občana do politiky občané deklarují své požadavky na volené zástupce a rozhodují o dalším směřování politiky dané země.

Perspektivy v definici participace shrnul Josef Bernard. Participace je Bernardem popisována a vnímána jako nástroj a řešení nedokonalostí zastupitelské demokracie. Aktivní participace občana ve vztahu k veřejné správě může zmírňovat negativní dopady zavedeného politického nebo správního rozhodování. Bernard participaci popisuje jako jednu z dimenzí občanské společnosti, jako aktivní zapojování do politické scény a spoluvytváření sociálních rolí ve veřejném životě. Za participační projev je pokládáno sledování správy věcí veřejných. Občan díky své aktivitě získává informace o veřejné správě, jak mu umožňuje zákon o poskytování informací, a úřady jsou nuceny o větší transparentnost a otevřenost ve svém jednání. Na druhé straně tato perspektiva má i negativní vymezení. Při častých zásazích občanů do rozhodovacího procesu může vést ke zpomalení nebo úplnému zastavení procesních řízení. Nejdůležitější perspektivou participace občanů je aktivace marginálních nebo ohrožených skupin, jejich sdružování a hájení zájmů, které by jinak byly většinovou společností potlačeny. Tento proces se ve většině případů formuje prostřednictvím vytváření komunit občanských společností a spolků.³¹

Participace zahrnuje nejen, jak a do jaké míry se účastní občan politického rozhodování, ale zabývá se zkoumáním důvodů pro aktivní participaci. Souhrnem lze říci, že základním projevem participace je snaha o zapojení do veřejného života a schopnost obyčejného člověka porozumět politickým mechanismům a aktivně se do nich zapojit

²⁹ BERNARD, J., *Participace a partnerství na lokální úrovni v českém sociálním výzkumu*, [online]. [cit. 2013-01-19]. Dostupné z: <http://www.soc.cas.cz/>

³⁰ VRÁBLÍKOVÁ, K., *Politická participace a její determinanty v postkomunistických zemích*, [online]. [cit. 2013-02-19]. Dostupné z: <http://www.sreview.soc.cas.cz/>

³¹ BERNARD, J., *Participace a partnerství na lokální úrovni v českém sociálním výzkumu*, s. 27–46 [online]. [cit. 2013-01-19]. Dostupné z: <http://www.soc.cas.cz/>

pomocí účasti na volbách nebo i pomocí nestátních neziskových organizací nebo občanských sdružení, které v současnosti začínají mít stále větší vliv v politické sféře.³²

3.2.2. Faktory ovlivňující míru participace

Faktory objasňující míru ochoty jedince politicky participovat lze rozdělit do tří kategorií na proměnné v mikro (individuální), mezo (sociální síť) a makro (národní) úrovni.

Mikro skupina faktorů vysvětluje důvody aktivní politické participace v individuální rovině a odkazuje na osobnostní a charakterové proměnné jedince. Rozděluje se na individuální zdroje a motivace. Individuální zdroje jsou socio-demografické charakteristiky jedince, jako je pohlaví, věk a vzdělání. Přes rovnou příležitost politické participace, větší míru aktivity vykazují jedinci s vyšším vzděláním, ve středním věku a s vyšším příjmem. Z hlediska genderu jsou více aktivní muži než ženy. Etnické menšiny jsou méně aktivní než majoritní obyvatelstvo. Motivace (hodnoty, postoje) jako druhá z příčin politické participace na mikro úrovni se zaměřuje především na faktory ovlivňující jedince v jeho zájmu o politiku, důvěru v politiku a politické činitele.³³

Mezo skupina faktorů ovlivňující politickou participaci vidí důvody vyšší aktivity participace v sociálních sítích vytvářených občanskou společností - např. členstvím v zájmových organizacích, dobrovolných sdruženích atd. Hlavní důvod aktivní politické participace je spatřován v sociálních sítích a aktivitě jedince v občanské společnosti.

Ve vzájemném vztahu mezi politickou participací a občanskou společností v mezo skupině faktorů lze rozlišit tři základní přístupy. První přístup je založen na tom, „že díky angažovanosti v občanské společnosti lidé rozvíjejí tzv. občanské dovednosti, které jim usnadňují aktivní participaci v politice.“³⁴ Druhý typ spatřuje v organizovanosti zájmových skupin vhodný nástroj pro zjednodušení politické mobilizace.

³² VRÁBLÍKOVÁ, K., *Politická participace a její determinanty v postkomunistických zemích*, [online]. [cit. 2013-02-19]. Dostupné z: <http://www.sreview.soc.cas.cz/>

³³ VRÁBLÍKOVÁ, K., *Politická participace – teorie a koncepty*, [online]. 2008, [cit. 2013-10-30]. Dostupné z: <http://www.academia.edu/>

³⁴ VRÁBLÍKOVÁ, K., *Politická participace – teorie a koncepty*, [online]. [cit. 2013-10-30]. Dostupné z: <http://www.academia.edu/>

„Třetí přístup zdůrazňuje roli sociálního kapitálu, jako mechanismu, který vysvětluje pozitivní vztah mezi členstvím v zájmových organizacích a politickou participací.“³⁵

Makro (národní) úroveň faktorů je představována v současnosti institucionální strukturou státu a teorií modernizace představující dlouhý proces systémových změn a posun hodnot občanů od materialistických k post-materialistickým.³⁶

3.2.3. Formy politické participace

Politická participace zahrnuje aktivity, které se konkrétně dělí na tradiční a netradiční. Do tradiční politické participace, označované také jako konvenční, je možno zařadit jako první a nejméně časově náročnou aktivitu participace účast ve volbách. Volební účast je možno charakterizovat jako procentuální podíl občanů, kteří se účastnili voleb. Tento podíl vychází z celkového počtu oprávněných voličů.

Míra volební účasti je mimo vnitřních faktorů ovlivňována vnějšími faktory. Vnější faktory ovlivňující volební účast jsou následující:

- právní podmínky – administrativní povinnosti k získání možnosti volit
- typ volebního systému
- politický systém
- typ stranického systému
- četnost voleb
- geografické a klimatické podmínky
- sociálně demografické faktory³⁷

Volby zastupitelských sborů jsou základním prostředkem demokracie. Volební účastí občan dává najevo své přesvědčení, hodnoty, ideje a postoje. Volby vedou čistě technicky ke zvolení zástupců občanů v příštím volebním období. Volby v demokratickém systému zastupují pět základních funkcí. První funkcí voleb je funkce legitimizační, která představuje vložení důvěry voliče ve volený politický subjekt. Druhou funkcí je funkce výběru. Tato funkce je charakterizována tím, že volič si prostřednictvím voleb vybírá nejpříjemnější variantu politické reprezentace, které udělí svůj hlas. Třetí, integrační funkce voleb, vychází ze sjednocení názorů voličů. Kontrolní, čtvrtá funkce voleb,

³⁵ VRÁBLÍKOVÁ, K., *Politická participace – teorie a koncepty*, [online]. [cit. 2013-10-30]. Dostupné z: <http://www.academia.edu/>

³⁶ VRÁBLÍKOVÁ, K., *Politická participace – teorie a koncepty*, [online]. [cit. 2013-10-30]. Dostupné z: <http://www.academia.edu/>

³⁷ BALÍK, S., *Komunální politika*, s. 165-185

zajišťuje střídání vlád a volených zástupců na základě poměru udělených hlasů voliči. Umožňuje hodnocení práce předchozího zastupitelstva obce, kraje, Poslanecké sněmovny, Senátu a prezidenta. Pátá funkce voleb spočívá v posilování občanského vědomí.³⁸

Méně rozšířenou formou tradiční participace je členství v politické straně (podpora politické strany – financování, aktivní účast podpora strany před volbami a další). Politické strany zprostředkovávají komunikaci, diskuzi a konzultaci o politických otázkách. Formulují a prosazují skupinové zájmy a provádějí výběr kandidátů na kandidátní listiny.

Členství v odborových organizacích je další součástí tradiční politické participace. Slouží k vyjádření ekonomických a politických zájmů občanů. Organizační struktura odborových svazů je formalizována a hierarchická struktura se vyznačuje masovou členskou základnou a malým počtem placených zástupců.³⁹ Členství v odborových organizacích má ryze ekonomický charakter a obyvatelstvo se aktivizuje na základě výhod plynoucí ze členství, například lepší vyjednávací pozice se zaměstnavatelem a ochrana zaměstnanců a jejich zdraví. Organizační struktura odborových organizací splňuje všech pět podmínek strukturálně – operacionální definice a je také možno ji považovat za specifický typ občanského sdružení na obranu zaměstnanců, upravené samostatným zákonem.⁴⁰ Důležitým projevem tradiční politické participace je politická komunikace. Politická komunikace nemusí být nezbytně nutně pouze o kontaktování úředníků a politiků, ale jedná se i o diskuze s přáteli nebo kolegy o situaci v politice, ve společnosti a porovnávání názorů na politické situace.

Netradiční politická participace se primárně rozděluje na zákonnou a nezákonnou. Zákonné formy politické participace jsou například podpis a organizace petice, demonstrace, podpora (př. FAIR-TRADE produkty) nebo naopak bojkot určitých produktů. Nezákonné formy netradiční participace jsou např. neschválené, násilné demonstrace nebo neplacení daní.

Rozšíření netradičního typu politické participace v Evropě proběhlo v 60. letech 20. století. Netradiční typ participace se v České republice začal rozvíjet až po roce 1989 a ve velké míře se rozšiřuje až v posledních deseti letech, kdy na našem území začala působit ekologická, mírová a pacifistická hnutí snažící se ovlivnit politický názor široké veřejnosti a upozorňovat na problémy ve společnosti. Tyto skupiny mají oproti tradičním občanským

³⁸ ŘÍCHOVÁ, B., *Úvod do současné politologie*, s. 132

³⁹ NEKOLA, M., *Politická participace a efektivita vládnutí*, s. 325

⁴⁰ SKOVAJSA, M., *Občanský sektor – Organizovaná občanská společnost v České republice*, s. 40

sdužením volnější strukturu. Upozorňují na specifické problémy a snaží se ovlivnit jednání nadnárodních organizací a politik (např. protesty při jednání Mezinárodního měnového fondu a G8).⁴¹

3.2.4. Občanská participace - typologie a měření

Rozdělení na tradiční a netradiční projevy politické participace lze rozšířit o aktivity, které v běžné praxi nejsou zařazovány do politické participace. Typologii participace lze dle Martina Nekoly rozdělit do čtyř základních skupin s ohledem na jejich specifický charakter. Jednotlivé kategorie jsou zobrazeny v následující tabulce:

Tabulka č. 1: Typologie občanské participace

Hlasování	Stranicky orientované aktivity
Komunální volby	Členství v politické straně
Krajské volby	- peněžní dar politické straně
Parlamentní volby	Problémově orientované aktivity
Senátní volby	Povolená demonstrace
Prezidentské volby	Nepovolená demonstrace
Volba do Evropského parlamentu	Petice
Referendum	
Občansky orientované aktivity	
Nadace a nadační fondy	Participace na jejich činnosti
Občanská sdružení	Dobrovolná práce v činnosti
Organizační složky občanských sdružení	
Obecně prospěšná společnost	
Náboženská a církevní organizace	
Odbory, profesní organizace	

Zdroj: NEKOLA, M., Politická participace a efektivita vládnutí, upraveno

Měření participace probíhá na základě těchto referenčních skupin a pokrývá ucelený komplex vyskytujících se jevů ve společnosti rozdělených do čtyř podskupin:

HLASOVÁNÍ

Prvním z nich, hlasování, představuje nejjednodušší a nejrychlejší vyjádření stanoviska občana pomocí účasti ve volbách, účasti na celostátním a místním referendu. Míra volební účasti je proměnlivá v čase, prostoru a dle typu voleb. Nižší volební účast se projevuje u většinového systému (volby do Senátu, prezidentské volby), vyšší volební

⁴¹ NEKOLA, M., *Politická participace a efektivita vládnutí*, s. 325

účast je u systému poměrného zastoupení (volby do PS, volby do zastupitelstev obcí). Vyšší volební účast je zaznamenána ve volbách s nižší četností. Co se týče sociálně demografických faktorů, nejčastějším voličem jsou osoby ve věku 35-55 let, vyššího vzdělání a ženy.

Jednotlivé volby lze dle míry volební účasti rozčlenit na volby prvního a druhého řádu. Druhý řád voleb, který není pro voliče tak zásadní, se projevuje menší volební účastí, než je volební účast u voleb prvního řádu.⁴²

Volby prvního řádu jsou, dle sledované volební účasti, volby do Poslanecké sněmovny. Volební účast v ČR v průměru činí 65,8% v dosud konaných volbách. Nejvyšší volební účast byla v roce 1996 a činila 76,41%, nejnižší v roce 2002 s 58% volební účastí.⁴³ Volbami prvního řádu je možno hodnotit i komunální volby, i přes to že volební účast od roku 1990 postupně klesá a je výrazný rozdíl ve volební účasti do Poslanecké sněmovny a do zastupitelstev obcí.

Volby do krajských zastupitelstev je možno, dle volební účasti, zařadit do kategorie voleb druhého řádu. Průměrná volební účast v ČR od roku 2000 byla 35,12%. Nejnižší volební účast byla v roce 2004 s 29,62% a nejvyšší v roce 2008 s 40,3%. Senátní volby, jako volby druhého řádu, mají v ČR tradičně nízkou volební účast. V jejich rozdělení na první a druhé kolo má kolo druhé účast nižší. V druhém kole vystoupala volební účast nad 30% pouze v roce 1996 (ustanovující volby senátu, voleno ve všech okresech) na hodnotu 36,63% a v roce 2002 na hodnotu 32,55% volební účasti. V obou těchto letech mělo druhé kolo volby vyšší volební účast než kolo první.⁴⁴

Pokles míry volební účasti od roku 1990 je podle Mišoviče, zapříčiněn vytvořením propasti mezi ideálem demokracie a skutečností v ČR. Dalším důvodem pro nízkou volební účast občanů je jejich vlastní laxnost a nedostatečná občanská participace nevolící části obyvatelstva. V neposlední řadě, důvodem pro malou volební účast, je i zklamání v chování politických představitelů a nedůvěra v ně. Kombinace všech těchto faktorů se projevila výrazným poklesem volební účasti ve volbách roku 1998 a 2002. Voliče neúčastníci se voleb je možno dle Mišoviče, rozdělit do skupin dle důvodu jejich jednání. Jsou to občané s nezájmem o politiku, o volby („půjdou volit ostatní“), lidé s názorem, že

⁴² BALÍK, S., *Komunální politika*, s. 165-185

⁴³ ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD. *Územní přehled volební účasti* [online]. [cit. 2013-09-10]. Dostupné z: <http://volby.cz/>

⁴⁴ ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD. *Územní přehled volební účasti* [online]. [cit. 2013-09-10]. Dostupné z: <http://volby.cz/>

jejich účastí se nic nezmění. Nebo jsou to jednoduše lidé, kteří upřednostnili něco jiného. Tyto důvody pro neúčast ve volbách je možno vztáhnout na občany, kteří nejsou blízce ideově spojeni s politickou stranou. Ideová preference strany osobami značí vyšší disciplinovanost v účasti ve volbách.⁴⁵

Do kategorie hlasování je zařazováno i hlasování v místním nebo celostátním referendu. Funguje jako základní prostředek demokracie, který vyzdvihuje schopnost voličů rozhodovat o závažných společenských tématech. Je základním prostředkem přímé demokracie a jeho uplatnění nalezneme i v zastupitelských typech demokracie.⁴⁶ V České republice existují dva způsoby užití referenda. První je celostátní referendum týkající se záležitostí celonárodního nebo mezinárodního charakteru. Celostátní referendum může být iniciováno vládou a parlamentem nebo na základě petice občanů s potřebným počtem podpisů. Druhým formou referenda je místní referendum - tzv. územně samosprávné referendum.⁴⁷ Místní referendum je definováno v zákoně č. 22/2004 Sb. a v pozměňovacím zákoně č. 234/2006 Sb. V místním referendu rozhodují oprávněné osoby o konkrétních otázkách týkající se samostatné působnosti obce. V místním referendu může hlasovat občan způsobilý hlasovat do zastupitelstva obce. Okruh otázek, kterých se místní referendum může týkat, je omezen zákonem, například nelze vyhlásit referendum o místních poplatcích, rozpočtu obce, o zřízení nebo zrušení orgánů obce, o volbě a odvolání starosty, místostarosty nebo členů zastupitelstva. Referendum je platné, pokud se hlasování účastnilo alespoň 35 % oprávněných osob a závazně hlasovala nadpoloviční většina občanů, kteří se účastnili. Tato část musí činit alespoň 25 % celkového počtu osob oprávněných hlasovat.⁴⁸

STRANICKÉ AKTIVITY

Další sledovanou kategorií jsou stranicky orientované aktivity spočívající v členství v politické straně. Členství v politické straně je významným ukazatelem participace obyvatelstva. Politické strany a agregace zájmů osob je součástí demokracie a politické strany jsou dobrovolné organizace založené za účelem dosahování politické moci ve státě.

⁴⁵ ČERMÁK, J., Volební účast a stranická identifikace českých občanů[online]. [cit. 2013-10-31]. Dostupné z: <http://www.e-polis.cz/>

⁴⁶ ŘÍCHOVÁ, B., *Úvod do současné politologie*, s. 47-50.

⁴⁷ NOVÁČKOVÁ, P., *Místní referendum*, s. 24. [online]. [cit. 2013-09-11]. Dostupné z: <http://is.muni.cz/>

⁴⁸ Zákon o místním referendu (Zákon č. 22/2004 Sb.)[online]. [cit. 2013-09-11]. Dostupné z: <http://www.nssoud.cz/>

Svých zájmů se snaží dosahovat pomocí delegovaných osob spojených představami o budoucím stavu politiky. Primární usilování o politickou moc odlišuje politické strany od zájmových skupin.⁴⁹

Členové stran jsou dle Mansfeldové „jedinci spojení se stranou sadou povinností, které musí člen naplnit, a oprávnění, které poskytují členům pouze strana.“⁵⁰ Zapojení občanů do politických stran v průběhu 90. let významně pokleslo, v roce 1992 bylo členem politické strany 6,5% voličů, v roce 2002 klesl tento podíl na 3,2 % voličů. Vývoj stavu členské základny a místních organizací politických stran je rozdílný u stran vznikajících po roce 1989 a stran figurujících na politické scéně před rokem 1989. Velikost členských základen politických stran vznikajících po roce 1989 (ČSSD a ODS) se mezi lety 1993 až 2005 výrazně neměnila. U ČSSD se jedná o nárůst o 5 297 členů, u ODS o pokles o 131 členů. Výrazný úbytek členů je oproti tomu u stran existujících i za komunistického režimu (KSČM, KDU-ČSL). Nejvyšší úbytek zaznamenala stran KSČM v období 1993-2003 o 222 708 členů (původní členská základna v roce 1993 činila 317 104 členů). U KDU-ČSL, byl pokles mezi lety 1993-2003 o 55 692 členů. V souvislosti se stagnací nebo poklesem počtu členů, dochází ke snižování průměrné velikosti místních organizací, zvláště u nových stran. Nově vznikající strany se při volbách spoléhají na své voliče, ne na členskou základnu. Členové stran tvoří pouze 1-2% voličů. Situace je jiná u strany KSČM, u které je vysoký podíl straníku na voličské základně strany. Tento fakt stále platí i přes její klesající tendenci – z 39 % na 13 %. V České republice panuje obecně nedůvěra ve stranictví a občané ČR nedůvěřují politickým stranám.⁵¹

PROBLÉMOVĚ ORIENTOVANÉ AKTIVITY

Dalším sledovanou kategorií participace jsou problémově orientované aktivity, kam jsou zařazovány aktivity z netradičního typu participace. První a jednou z používanějších participačních technik, je sepsání petice opírající se v ČR o zákon č. 85/1990 Sb. Každý občan má právo obracet se na státní orgány se stížnostmi a návrhy ve věcech veřejného nebo společenského zájmu. Petice chrání zájmy osob či společenství, na druhé straně nesmí omezovat Ústavou ČR daná práva a vyzývat k porušení zákonů. Každý občan se musí k podpisu petice svobodně rozhodnout a nikdo k podpisu nesmí být nucen.

⁴⁹ ŘÍCHOVÁ, B., *Úvod do současné politologie*, s. 130

⁵⁰ MANSFELDOVÁ, Z., KROUPA, A., *Participace a zájmové organizace v České republice*, s. 59

⁵¹ MANSFELDOVÁ, Z., KROUPA, A., *Participace a zájmové organizace v České republice*, s. 59-76

Státní orgány, kterým je petice podána, ji musí přijmout, posoudit a do 30 dnů na ni odpovědět. V současnosti je petice pouze způsobem, jak mohou občané upozornit na problémy a konflikty ve společnosti. Veřejné instituce podanou petici nemusejí zohlednit ve svém dalším chování. Petici v posledních pěti letech podepsalo 43% občanů České republiky.⁵²

Demonstrace (povolená, ne nepovolená) a shromáždění jsou základním právem každého občana zajišťované Listinou základních práv a svobod č. 2/1993 Sb. Shromáždění občanů v jeho základní formě slouží k vyjádření názorů a postojů, pro výměnu informací a názorů druhých osob.

K veřejnému shromáždění není nutné povolení státního orgánu, ale musí být oznámeno minimálně pět dní a maximálně šest měsíců před plánovanou akcí na příslušný obecní úřad, pověřený obecní úřad, krajský úřad nebo na ministerstvo vnitra na základě územní příslušnosti.

Shromáždění se nesmí konat v okruhu 100 m od budov zákonodárného sboru, Ústavního soudu, nebo tam, kde probíhají jednání.

Oznámení o shromáždění může podat fyzická osoba starší 18 let s českým občanstvím, nebo právnická osoba se sídlem na území České republiky.⁵³

OBČANSKY ORIENTO VANÉ AKTIVITY

Občansky orientované aktivity je možno zařadit do členění s ohledem na teorii sociálního kapitálu. Občanské aktivity, které do tohoto rozdělení spadají, jsou organizovány v neziskovém sektoru ČR. Subjekty, které je možno zařadit do občanské participace, jsou nadace a nadační fondy, obecně prospěšné společnosti, občanská sdružení, organizační složky sdružení, náboženské a církevní organizace. Tyto neziskové organizace nejsou ve své podstatě politickými organizacemi, na rozdíl od předchozích popisovaných (politické strany), ale jejich charakter a činnost může vykazovat znaky politické participace. Občanská participace je náročnější na volný čas občana na rozdíl od volební účasti. Významnou měrou posiluje vytváření a upevňování sociálních sítí v komunitě a společnosti. Vědomí loajality a sounáležitosti vytváří prostředky pro prosazení kolektivních i vlastních zájmů v prostředí místní politiky. S občanskou aktivitou

⁵² SKOVAJSA M., *Občanský sektor – Organizovaná občanská společnost v České republice*, s. 129

⁵³ OBČANSKÁ SPOLEČNOST. *Účast na rozhodování: Veřejné shromáždění* [online]. [cit. 2013-08-30]. Dostupné z: <http://obcan.ecn.cz/>

je zde spojována i peněžní podpora těchto spolků, dobrovolnická práce a přímá účast na činnosti. Do tohoto typu klasifikace je dále možno zařadit neformální sdružování občanů opírající se o volnější organizační strukturu než ve formálních organizacích občanské společnosti.⁵⁴

Občansky orientované aktivity se obecně založeny na zákonu č. 83/1990 Sb. (novela zákona č. 420/2011 Sb.) o sdružování občanů. Tento zákon se nevztahuje na zakládání politických stran, církevních a náboženských společností a k výdělečné činnosti. Organizace jsou ryze dobrovolné a nikdo k účasti v nich nesmí být nucen a občan může svobodně vystoupit. Organizace musí dodržovat zákonnost a řídit se dle Základní listiny práv a svobod. Občansky orientovaná aktivita nesmí omezovat osobní, politická práva občanů, nesmí diskriminovat občana na základě jeho národnosti, rasy, pohlaví, sociálního postavení nebo náboženského vyznání.⁵⁵

⁵⁴ NEKOLA, M., *Politická participace a efektivita vládnutí*, s. 326

⁵⁵ Zákon o sdružování občanů (Zákon č. 83/1990 Sb.) [online]. [cit. 2013-08-30]. Dostupné z: <http://portal.gov.cz/>

3.3. Municipální struktura a lokální demokracie

Participace obyvatelstva, její tendence a zákonitosti závisí na prostoru a formě, ve které se vyskytují. Podoba komunální politiky a zapojení občana do ní je závislá na velikosti sídla, ve které se uskutečňuje.

3.3.1. Územní členění obcí

Menší územně samosprávný celek (neboli obec) je starší vývojovou formou sídel než město. Dříve byly tyto formy charakterizovány jako sídla s převládající zemědělskou funkcí. Dnes je tato funkce z velké části nahrazena funkcí obytnou, průmyslovou nebo oblužnou a představuje zastavěné i nezastavěné plochy vesnic.⁵⁶ Definice venkovského prostoru v České republice je v současnosti značně obtížná. Rozdíly mezi venkovem a městem se díky probíhající urbanizaci značně stírají a nelze jednoznačně vymezit a určit venkovský prostor v České republice.

K vymezení venkovských obcí je možno použít tři základní přístupy. První se odvíjí od určení hranice počtu obyvatel, druhý od formálního hlediska daného zákonem a poslední je založen na hranici hustoty obyvatel na daném území.⁵⁷

Tabulka č. 2: Celkový počet měst a neměstských obcí v ČR

Typ obce	Počet obcí		Počet obyvatel		Kat.území
	%	abs.	%	abs.	%
Město	9,4	587	70,5	7 317 446	26,1
Neměstská obec	90,6	5662	29,5	3 063 684	73,9
Celkem	100	6249	100	10 381 130	100

Zdroj: ČMEJREK J., *Participace občanů na veřejném životě venkovských obcí*

V prvním případě je hranicí venkovské obce obecně pokládáno 2000 obyvatel. Podíl obcí spadající do tohoto velikostního členění představuje přes 90% všech obcí na území ČR a představuje 73,6% území ČR (souhrnný počet obyvatel žijící v těchto obcích je 26,3% obyvatel).⁵⁸ Dle zákona č. 128/2000 Sb., je hranice vymezena počtem 3000 obyvatel. Druhý přístup podléhá formálnímu rozčlenění v ČR, za obce jsou pokládána všechna sídla, která nemají status města. K roku 2008 byl podíl neměstských obcí 90,6%

⁵⁶ KADERÁBKOVÁ, J., *Úvod do regionálních a správních věd: vybrané kapitoly*, s. 22

⁵⁷ ČMEJREK, J., *Participace občanů na veřejném životě venkovských obcí ČR*, s. 9

⁵⁸ VACULÍK, M., *Venkovské oblasti České republiky teoreticko-metodické přístupy jejich vymezení*, s. 7 [online]. [cit. 2012-09-19]. Dostupné z [www: <http://is.muni.cz/th](http://is.muni.cz/th)

ze všech obcí v ČR. V tomto typu obce žilo 29,5% obyvatel ČR na 73,9% celkové rozlohy ČR.

Venkovské oblasti se třetím přístupem definují dle hustoty zalidnění oblasti. Dle metodiky OECD se považují za venkovské ty oblasti, které nepřesahují hustotou zalidnění 150 osob/km². Pro Českou republiku byla tato hranice značně nevhodná, protože by zahrnovala skoro celé území ČR a byla přizpůsobena na 100 osob/km². Česká republika má většinový podíl ve venkovských oblastech, kde obce (územně samosprávné celky) s touto hustotou zalidnění zaujímají 75% celého území ČR.⁵⁹

Základní kategorizace regionů se člení dle podílu osob žijících ve venkovských obcích. Rozlišují se regiony s více než 50% obyvatel žijících na venkově (výrazně venkovské regiony), tj. v ČR - 6% území. Venkovské oblasti – s podílem 15-50% osob žijících ve venkovských obcích zahrnující 60,2% území a regiony s podílem nižším než je 15% žijících ve venkovských obcích (výrazně městské oblasti) 33,8% území.⁶⁰

3.3.2. Vývoj samosprávy České republiky od roku 1989

První předreformní kroky pro zavedení fungující územní samosprávy, byly podniknuty záhy po vzniku České republiky, ustanovením právního rámce pro obnovu samosprávných institucí v České republice a uzákoněním v Ústavě ČR:

- Hlava I: Základní ustanovení, Článek 8 : *„Zaručuje se samospráva územních samosprávných celků.“*

Hlava VII: Územní samospráva, Článek 99-105

- *„Česká republika se člení na obce, které jsou základními územními samosprávnými celky, a kraje, které jsou vyššími územními samosprávnými celky. Územní samosprávné celky jsou územními společenstvími občanů, která mají právo na samosprávu. Územní samosprávné celky, jsou veřejnoprávními korporacemi, které mohou mít vlastní majetek a hospodaří podle vlastního rozpočtu.“⁶¹*

Veřejná správa má jako instituce vykonávací a řídicí funkci, je projevem realizace výkonné moci ve státě. Zájmovou oblastí veřejné správy je samospráva, která se dělí na 3 základní svazky:

⁵⁹ ČMEJREK, J., *Participace občanů na veřejném životě venkovských obcí ČR*, s. 10

⁶⁰ VACULÍK, M., *Venkovské oblasti České republiky teoreticko-metodické přístupy jejich vymezení*, s. 10 [online]. [cit. 2012-09-19]. Dostupné z [www: <http://is.muni.cz/th](http://is.muni.cz/th)

⁶¹ Ústava České republiky (Zákon č. 1/1993 Sb.) [online]. [cit. 2012-09-19]. Dostupné z [www:http://psp.cz/](http://psp.cz/)

- I. Územní samospráva – samospráva obcí a krajů
- II. Zájmová samospráva – profesní sdružení, společenstva, svazy
- III. Profesní – zájmová sdružení, jako jsou odbory a kluby a profesní komory

Vývoj samosprávy na území ČR probíhal ve třech základních fázích reformy, transformace samosprávy a její restrukturalizace probíhá dodnes.

V první fázi reformy byly zrušeny národní výbory. Na základě schválené Ústavy ČR (zákon č. 1/1993 Sb.) byla obnovena územní samospráva na obecní úrovni (deklarace jejich práv a povinností, snaha o decentralizaci státní správy). Byl vytvořen mezistupeň veřejné správy „dočasné“ okresní úřady, které měly být mezistupněm mezi nejmenšími obcemi a vyššími územně samosprávnými celky, jejichž vznik Ústava ČR a reforma předpokládala. Okresní úřady vykonávaly státní správu a obce měly na starost výkon samosprávy. Obce na základě Ústavy ČR získaly status veřejnoprávní korporace. Problémem tohoto období bylo pomalé uvádění zákonů ve skutečnost a dlouhá doba faktického zavedení vyšších územně samosprávních celků – krajů. Dočasné okresní úřady znamenaly velkou roztržitost v institucionalizaci veřejné správy, a tím i složitější řízení.⁶²

Druhá fáze reformy územní samosprávy navazovala na zahájení činnosti krajů. Přijetím ústavního zákona č. 347/1997 Sb. o vytvoření vyšších územně samosprávních celků, se ČR dělí na 13 krajů a na hlavní město Prahu, která tvoří samostatný kraj, s účinností od 1. 1. 2000 s faktickou správou od 1. 1. 2002. Významným krokem v této oblasti bylo zrušení 73 okresních úřadů k 31. 12. 2002 a převod jejich správní agendy na 205 obcí s rozšířenou působností, které fakticky kopírovaly katastrální území bývalých okresů.⁶³ S ohledem na množství kompetencí k vykonávání státní správy (přenesené povinnosti státu na obce) v té době i dnes existují 3 základní typy obcí:

- Typ III. Obce s rozšířenou působností
(nahrazení okresních úřadů, pod jejich správu spadají i jiné obce v okolí)
- Typ II. obce s pověřeným obecním úřadem
(dnes 389 obcí, vykonává přenesenou působnost za více obcí, ve správních obvodech)
- Typ I. Obce (všechny obce, vykonávají základní nebo žádnou státní správu)

⁶² POMAHAČ, R., VIDLÁKOVÁ, O., *Veřejná správa*.

⁶³ KOLBÁBKOVÁ, P., *Reforma veřejné správy* [online]. [cit. 2013-01-09]. Dostupné z [www:http://is.muni.cz/](http://is.muni.cz/)

Tato typologie je praktickým využitím spojeného modelu smíšené správy, kdy obce a kraje rozhodují na základě samostatné působnosti a zároveň v rámci přenesené působnosti se podílejí na výkonu státní správy

Ve třetí fázi reformy po zavedení strukturovaného systému institucí veřejné správy bylo nutno přistoupit k vnitřní správě VS, k zpřehlednění a k efektivnímu rozdělení kompetencí mezi správními úřady. Základním požadavkem bylo přiblížení se občanovi a s tím související princip subsidiarity – projednávání problému na co nejnižší úrovni a tím posilování samostatnosti samosprávných celků.

Ve spojení s reformou území probíhá proces decentralizace a s ním související dekoncentrace, informatizace, benchmarking (posílení správního úřadu jako celku a vylepšení vztahu s občanem), reengineering (nová metoda z podnikatelského sektoru, nové hodnocení výkonů, nákladů a rychlosti služby pro její zefektivnění) a v neposlední řadě se reforma snaží o zapojení občana do dění v jeho okolí (participace občana). Problémy stávajících reform tkví ve zvolených cílech a jejich splnění. Jedním z cílů bylo snížení počtu zaměstnanců - jejich počet však reformy zvýšily z důvodů provádění kontrol a související agendy ve vedení úřadů a institucí.⁶⁴

3.3.3. Organizační struktura obce

Na obecní zřízení a organizaci obce lze nahlížet ze širší perspektivy a je možno aplikovat definici státu G. Jellinka. Dle této premisy jsou tři základními atributy státu (obce):⁶⁵

I. Obyvatelstvo

Občanem obce je fyzická osoba, která je občanem České republiky (nebo dle mezinárodních smluv cizí státní příslušník s trvalým pobytem v obci), má trvalý pobyt v obci a dosáhl věku 18 let. Občan má právo volit a být volen do obecního zastupitelstva, zúčastnit se hlasování v referendu, účastnit se veřejných zasedání zastupitelstva, vyjadřovat se a nahlížet do rozpočtu obce a závěrečného účtu obce a podávat orgánům obce návrhy, připomínky, podněty a další.⁶⁶

⁶⁴ KOLBÁBKOVÁ, P., *Reforma veřejné správy*, [online].[cit. 2013-01-09]. Dostupné z [www:http://is.muni.cz/](http://is.muni.cz/)

⁶⁵ HOLLANDER, P., *Základy všeobecné státní vědy*, s. 35

⁶⁶ Zákon o obcích (Zákon č. 128/2000 Sb.) [online].[cit. 2013-09-19]. Dostupné z: <http://www.zakonycr.cz/>

II. Území

Každá část území České republiky je součástí území některé obce, pokud to jinak nestanoví zákon. Obec má jedno nebo více katastrálních území. Každá obec má právo na sloučení se sousední obcí, pokud se o tom obě dotčené obce shodnou (rozhodnutím zastupitelstev nebo na základě místního referenda). Část obce se může stát samostatnou za předem daných podmínek zákonem (po oddělení musí mít min 1000 obyvatel, musí sousedit minimálně se dvěma obcemi, nebo s jednou obcí a cizím státem). S tímto oddělením musí samozřejmě souhlasit obyvatelstvo oddělované obce. Tento souhlas nebo nesouhlas je vyjádřen v místním referendu.

III. Samosprávné instituce

Pro správné fungování a zapojení se do struktury územní samosprávy a státní správy jsou dle zákona č. 128/2000 Sb. o obcích definovány instituce a orgány obecního zřízení, jejich pravomoci, povinnosti a struktura řízení. Obec je samostatně spravovanou veřejnoprávní korporací s vlastním majetkem a dle typu obce je definován rozsah přenesené působnosti obce. Samostatná působnost a správa vlastních záležitostí je přidělena každému typu obce.

Obec je samostatně spravována zastupitelstvem obce; dalšími orgány obce jsou rada obce, starosta, obecní úřad a zvláštní orgány obce. Tyto uvedené orgány obce vykonávají své záležitosti samostatně (v tzv. samostatné působnosti), do kterých stát může zasahovat pouze v případě ochrany zákona, nebo v přenesené působnosti, kterou výslovně stanovuje zákon. V případě samostatné působnosti obecní zastupitelstvo rozhoduje pomocí obecně závazné vyhlášky ve věcech týkající se přímo obce (k zabezpečení místního pořádku, zřízení městské policie, zakládání právnických osob, pro pořádání společenských, kulturních a sportovních podniků, zajištění veřejné údržby zeleně). V případě přenesené působnosti obecní zastupitelstvo vydává nařízení obecně platné za podmínek dodržení zákonnosti a souladu s nadřazeným zákonem. Pro uvedení do platnosti obou těchto právních předpisů je nutno dodržet zákonnou 15-ti denní lhůtu uveřejnění na úřední desce. Občané mají v této lhůtě právo podat proti tomuto nařízení stížnost a obec musí celou věc opětovně zvážit.

Mezi základní orgány patří v první řadě zastupitelstvo obce. Je základním orgánem vznikajícím na základě komunálních voleb a voliči svým hlasem přímo ovlivňují složení a

obsazení zastupitelstva. Počet členů se určuje dle poměru počtu obyvatelstva v obci a to následovně:

- do 500 obyvatel 5 až 15 členů
- nad 500 do 3 000 obyvatel 7 až 15 členů
- nad 3 000 do 10 000 obyvatel 11 až 25 členů
- nad 10 000 do 50 000 obyvatel 15 až 35 členů
- nad 50 000 do 150 000 obyvatel 25 až 45 členů
- nad 150 000 obyvatel 35 až 55 členů⁶⁷

Člen zastupitelstva je zvolen osobně a jeho mandát je nepřenositelný, má povinnost zúčastnit se svolaných jednání zastupitelstva, hájit zájmy územně samosprávného celku a plnit úkoly, které mu jsou uloženy. Mezi pravomoci zastupitelstva například patří: vydávat obecně závazné vyhlášky, zakládat nebo rušit právnické společnosti, hospodařit s majetkem obce, schvalovat rozpočet a závěrečný účet obce, zřizovat obecní policii, vyhlášovat místní referenda a měnit územní plán obce. Povinnost zastupitelstva je zřízení kontrolního a finančního výboru a výboru pro národnostní menšiny v obcích, kde je více než 10% národnostních menšin.

Výkonným orgánem obce je rada obce pro samostatnou působnost. Rada obce se skládá ze starosty, místostarosty/ů a ostatních členů zvolených z řad zastupitelů. Počet členů je vždy lichý a nesmí přesáhnout 1/3 počtu členů zastupitelstva (počet členů rady se pohybuje v rozmezí 5-15 členů). Schůze rady jsou neveřejné, pořizuje se zápis a usnesení rady jsou zveřejněná. K přijetí usnesení je třeba nadpoloviční většiny všech členů. Povinnostmi rady jsou příprava programu na jednání zastupitelstva, zabezpečení hospodaření obce dle schváleného rozpočtu, kontrola plnění povinností obecního úřadu a realizace rozhodnutí zastupitelstva.

Starosta reprezentuje obec navenek a jedná jejím jménem. Volen je zastupitelstvem ze svých řad na první řádné schůzi zastupitelstva. Ve výkonu své činnosti je odpovědný zastupitelstvu, řídí schůze zastupitelstva a stojí v čele rady. Jeho činnost zasahuje jak do přenesené působnosti obce, tak i do samostatné působnosti obce, odpovídá za informovanost veřejnosti o činnosti obce, rozhoduje o záležitostech v samostatné působnosti, které mu svěřila obec.⁶⁸

⁶⁷ Zákon o obcích (Zákon č. 128/2000 Sb.) [online]. [cit. 2012-09-19]. Dostupné z: <http://www.zakonycr.cz/>

⁶⁸ Zákon o obcích (Zákon č. 128/2000 Sb.) [online]. [cit. 2012-09-19]. Dostupné z: <http://www.zakonycr.cz/>

3.3.4. Lokální demokracie obce

Model lokální (místní) demokracie je postaven na základech klasického teoretického pojmu demokracie a na jejich charakteristických rysech, jako je legitimizace moci pomocí voleb a vláda většiny.

Zastupitelstvo obce, vrcholný orgán výkonné moci v obci, je voleno ve volbách, které představují „časově a místně sladěný, v základních otázkách právně upravený proces ustanovování zastupitelských sborů jako kolegiálních představitelů suverenity nebo samosprávy těch, kteří je ustanovují.“⁶⁹ Volby do zastupitelstva obce jsou upraveny zákonem č. 491/2001 Sb. Funkční období zastupitelstva obce je čtyřleté. Hlasování probíhá dle zásad poměrného zastoupení. Obec zpravidla tvoří jeden volební obvod. V komunálním volebním systému probíhá kandidatura pomocí otevřených kandidátních listin (volič má tzv. vícenásobný hlas). Volič v komunálních volbách může hlasovat pro kandidátní listinu jako celek, kombinovat kandidáty z rozdílných kandidátních listin, nebo označit celou kandidátní listinu a kandidáty z dalších kandidátních listin. Maximálně je možné označit takový počet kandidátů, kolik je volených členů zastupitelstva.

V komunálních volbách se stejně jako v ostatních volbách dle poměrného zastoupení využívá uzavírací klauzule 5%. Pro výpočet přidělených mandátů se v komunálních volbách využívá d'Hondtova volební formule (dělení celkového počtu hlasů udělených specifické kandidátní listině čísly 1, 2, 3... Kandidovat v komunálních volbách mohou politické strany a hnutí, koalice politických stran, hnutí a nezávislých kandidátů, sdružení nezávislých kandidátů a samostatní nezávislí kandidáti. Kandidát může být ve volbách uveden pouze na jedné kandidátní listině. Registrované politické strany a hnutí se před volbami nemusejí jinak kvalifikovat. Sdružení nezávislých kandidátů musí při předávání kandidátní listiny příslušnému úřadu připojit petici podpisů podporující jejich kandidaturu. Počet podpisů musí být minimálně 7% obyvatel obce. Petici s podpisy musí ke kandidátní listině připojit i nezávislí kandidáti, v počtu od 5-0,5% dle velikosti obce. Tyto náležitosti musí sdružení nezávislých kandidátů a nezávislí kandidáti splnit nejpozději 85 dnů před dnem voleb.⁷⁰

⁶⁹ ŘÍCHOVÁ, B., *Úvod do současné politologie*, s. 131

⁷⁰ ČMEJREK, J., *Demokracie v lokálním politickém prostoru*, s. 59-63

3.3.4.1. Typologie lokálních modelů demokracie

V kategorizaci lokálních modelů demokracie v malých obcích vychází tato práce ze studií Václava Bubeníčka založených na typologizaci chování při sestavování kandidátních listin a formátem stranického systému. Tyto atributy jsou od modelů demokracie na národní a regionální úrovni tak odlišné, že je zde jasná hranice mezi malými a většími obcemi. Základní modely lokální demokracie jsou definovány ze dvou základních hledisek, a to z formátu stranického systému a úrovně rivality.

Úroveň rivality (soutěživost systému) se odvíjí od existence a síly opozice. Úroveň rivality se rozděluje na kooperativní (centrálně koordinované aktivity) a nekooperativní model přípravy kandidátních listin. Druhým hlediskem ve vymezení lokálního demokratického systému je formát stranického systému, který lze stanovit na pluralitní a nepluralitní. Při deskripci lokálního demokratického systému mohou vznikat nejasnosti vzhledem ke zmatečnosti v politických stranách na komunální úrovni. Stěžejním kritériem je proto celkový počet kandidátů. Systém se stává pluralitním, pokud celkový počet kandidátů převyšuje počet mandátů, i kdyby to bylo pouze od jedné strany. Participaci a občanskou společnost v obci ovlivňují modely lokální demokracie. Souvislost je v tom, zda má obyvatelstvo zájem angažovat se na komunální politické scéně a je zde dostatek aktivních osob.

Prvním modelem, kde úroveň participace občana je zanedbatelná, je **Model A: Neparticipativní model**. Do tohoto modelu spadají obce, ve kterých míra participace nedosahuje ani minimální udržitelné úrovně samosprávného vedení obce a je ohroženo zachování místního samosprávného vládnutí.⁷¹ Hlavním indikátorem je nedostatečný počet kandidátů do zastupitelstva a neochota obyvatel zapojit se do místní politiky. Dalším ukazatelem tohoto modelu je opakovanost voleb pro nedostatečné naplnění kandidátních listin.

V dalším **Modelu B: Apoliticko – demarchistickém** je situace z hlediska participačních aktivit podstatně lepší. Nedochozí k opakovaným volbám a k problémům s naplněním kandidátních listin, jak tomu bylo u předchozího modelu, ale na druhé straně se nedá hovořit o rozvinutém soutěžním systému. Situace v těchto obcích je ve většině případů taková, že kandiduje pouze jedna strana a počet kandidátů nepřesahuje počet mandátů v zastupitelstvu. Jedná se spíše o snahu o udržení samostatné působnosti obce a

⁷¹ BUBENÍČEK, V., *Lokální modely demokracie v malých obcích*, s. 97-100

zachování organizační struktury. Obyvatelstvo není ochotno se participovat do té míry, aby byl vytvořen fungující soutěžní systém. Ve většině případů se jedná o nově vzniklé obce s nedostatkem tradičních politických vazeb. V této situaci může dojít k převzetí moci zájmovými skupinami (např. dobrovolná sdružení hasičů, fotbalových svazů nebo i podnikatelé nebo důchodci) z důvodů organizovanosti těchto svazů a aktivizace obyvatelstva v nich. Obyvatelstvo má o politiku zájem alespoň do té míry, aby jim záleželo na samostatnosti obce. Názory občana na politiku obce, její směřování, názorové smýšlení o směřování budoucího stavu politiky se nijak neliší od stávajícího fungujícího zastupitelstva. Zastupitelstvo, dá se říci, pracuje dle přesvědčení a názorů občanů, které získává buď individuální konfrontací, nebo při veřejném jednání zastupitelstva a vše je založeno na základě vzájemných vztahů.

Obce **Modelu C: Konsenzuálního modelu** vykazují znaky rozvinutější formy politické participace. Do voleb vstupuje více kandidátů, než je mandátních křesel a kandiduje i více politických subjektů. Jedná se o vyvinutější verzi Apoliticko – demarchistického modelu s pluralitním stranickým systémem s kooperativní strategií kandidátních listin. Výsledek voleb není předem znám, jak tomu bylo u předchozích modelů, jedná se o obce s rozvinutější formou politické participace, která se stále zčásti překrývá s veřejným životem obce, který se dá označit za značně bohatý. Také forma kandidatury je odlišnější, než tomu bylo v předchozích modelech. Do volebního boje přistupuje více samostatných kandidátů a sdružení nezávislých kandidátů. Strany národního charakteru stále v tomto typu obce nemají velký vliv. V tomto typu modelu se zvyšuje politická participace obyvatelstva a zvyšuje se počet zájmových skupin, které se snaží o vliv na chod a utváření další činnosti obce. Obec je hlavní strukturou, která zajišťuje chod společenství a stará se o občany i jejich kulturní vyžití a obstarává politické i kulturní směřování. Při jednání zastupitelstva se ve většině případů nevyskytují žádné větší konflikty a i volba starosty probíhá jednomyslně.⁷²

Posledním modelem je **model D: Kompetitivní model**. Tento typ se většinou objevuje v obcích s větším počtem obyvatelstva. Stranický systém kandidujících stran je značně rozsáhlý a obsahuje celé spektrum politických subjektů. Politické spektrum je tvořeno od nezávislých kandidátů, obecní strany založené na základě potřeb občanů obce, regionálních stran a stran víceúrovňových kandidujících hlavně na národní úrovni. Z tohoto

⁷² BUBENÍČEK, V., *Lokální modely demokracie v malých obcích*, s. 100-103

politického prostředí a plurality politického systému vzniká vyšší stupeň rivality. Sestavování kandidátních listin je koordinované a rivalita dosahuje nejvyšší úrovně v modelovém rozdělení obcí. Politické prostředí se pro participaci občana stává více pluralitní a má větší možnost volby při výběru z kandidátních listin. Z toho se dá usuzovat, že politická i nepolitická participace občanů, vlastnosti, jaké má politické spektrum, politické rozdělení sil a počet politických subjektů v obcích, je závislé na velikosti obce a počtu obyvatelstva. V nejmenších obcích se vyskytují modely lokální demokracie typu A: Neparticipativní a typu B: Apoliticko – demarchistický model. Při výběru do zastupitelstva má občan pouze málo možností při rozhodování o výběru kandidáta a pluralitní systém bývá velmi složité udržet. Na kandidátních listinách jsou většinou zastoupeni pouze nezávislí kandidáti nebo formy sdružení nezávislých kandidátů.

V nejmenších obcích nebývá problém s volební účastí obyvatelstva, ale s neschopností naplnit kandidátní listiny nebo později s častou neúčastí zvolených zastupitelů na pravidelných zastupitelstvech obce. V případech větších venkovských obcí, se většinou vyskytuje model C a D a v jeho politickém stranickém systému se objevují i strany kandidující do Poslanecké sněmovny.⁷³

3.3.4.2. Podoba komunálního politického prostředí v ČR

Reforma územní veřejné správy posílila úlohu územní samosprávy, vykonávající v tzv. spojeném modelu veřejné správy samostatnou a přenesenou působnost (za orgány státní správy). Snaha o decentralizaci a subsidiaritu vede k širší politické participaci občana a větší odpovědnosti v rozhodovacích procesech orgánů územní samosprávy.⁷⁴

Politické prostředí je závislé na velikosti sledovaného objektu. Ve městech s větším počtem obyvatel jsou zastupitelstva měst složena ze stran celonárodního charakteru kandidujících také do Poslanecké sněmovny. V zastupitelstvech menších měst se více uplatňují strany regionálního charakteru doplněné stranami kandidujícími v celonárodních volbách. Sdružení nezávislých kandidátů a nezávislí kandidáti jsou naopak významným politickým činitelem na politické scéně malých venkovských obcí, kde mají politické strany a politická sdružení malý vliv. Příkladem úspěchu politických stran v tomto prostředí jsou volby v roce 2006 v jihočeských Českých Budějovicích (100 000 obyvatel),

⁷³ BUBENÍČEK, V., *Lokální modely demokracie v malých obcích*, s. 100-103

⁷⁴ ČMEJREK, J., *Participace občanů na veřejném životě venkovských obcí ČR*, s. 6

kde získaly politické strany kandidující také v Poslanecké sněmovně více než 93% mandátů. V ostatních jihočeských městech, velikostně menších, získaly pouze přes 66% mandátů.

V neměstských obcích Jihočeského kraje, z celkového počtu 4 713 rozdělovaných mandátů, získala sdružení nezávislých kandidátů 57,8% a nezávislí kandidáti 16,5 % mandátů. Parlamentní politické strany získaly v obecních zastupitelstvech neměstských obcí Jihočeského kraje 21,6% mandátů. Z politických stran byla nejúspěšnější KDU-ČSL s 8,1% mandátů a ODS s 5,8% mandátů. Dalšími parlamentními politickými stranami, které získaly mandáty v obecních zastupitelstvech, jsou ČSSD s 3,7% mandátů a KSČM s 3,5% mandátů a Strana zelených pouze 0,06%. V obcích do 2000 obyvatel se v politickém lokálním systému vyskytují neúplná spektra politických parlamentních stran doplněná sdruženími nezávislých kandidátů a nezávislí kandidáty. Politické strany v těchto obcích nemají na kandidátních listinách pouze osoby s politickou příslušností, ale jsou většinou doplňovány osobami bez politické příslušnosti. V obcích do 1000 obyvatel působí většinou sdružení nezávislých kandidátů a nezávislí kandidáti.⁷⁵

Postup pro sestavování kandidátních listin je ve většině venkovských obcích shodný. Kandidát je vybírán užším vedením strany nebo sdružením se záměrem zaujmout co nejvíce voličů. Jedná se ve většině případů o osoby bez politické příslušnosti. Relativní výhodu zde mají zejména zájmová sdružení působící v místní politice.⁷⁶

V nejmenších obcích podle Balíka nefungují klasická rozdělení dle politických stran a štěpných linií a ve volbách v nejmenších obcích „spolupracuje již každý s každým“.⁷⁷ Jiný názor zastává Čmejrek, který publikoval, že obecně ve venkovských obcích dochází ke konfliktům v konkrétních projektech a rozvoji obce, než by docházelo ke konfliktům politických stran (typické pro větší obce a města), štěpnými liniemi jsou například konflikty mezi starousedlíky a přistěhovalci (nejčastěji v zázemí velkých měst a suburbáních oblastech), místními občany a chataři, náboženské a etnické štěpení obcí atd.⁷⁸

⁷⁵ ČMEJREK, J., *Participace občanů na veřejném životě venkovských obcí ČR*, s. 6-14

⁷⁶ ČMEJREK, J., *Participace občanů na veřejném životě venkovských obcí ČR*, s. 29-31

⁷⁷ BALÍK, S., *Komunální volby v České republice v roce 2002*. s. 131

⁷⁸ ČMEJREK, J., *Participace občanů na veřejném životě venkovských obcí ČR*, s. 33-36

4. Případová studie

Rozdělení participace Nekolovy metodiky na hlasování, stranictví, problémově a občansky orientované aktivity udává rámec pro sledování participace a jejích základních projevů v obci. Případová studie se zaměřuje na rozpoznání zásadních projevů participace pomocí dat Českého statistického úřadu, dotazníkového šetření provedeného v obci a strukturovaných rozhovorů s představiteli aktivních zájmových organizací. Pro celkovou charakteristiku obce je v úvodu případové studie charakterizováno zájmové území, základní demografické, socioekonomické charakteristiky a charakteristika politického života v obci. K dotazníkovému šetření, z celkového počtu 1080 dospělých občanů, bylo dotázáno 130 osob. Před samotným výzkumem byla provedena pilotáž se třemi náhodně vybranými osobami z obce Červené Záhoří na ověření srozumitelnosti a správné formulace položených otázek.

Celkový počet respondentů tvoří transparentní vzorek pro tento typ výzkumu a tvoří přes 10% dospělé populace obce. Výběr respondentů probíhal kvótovým výběrem imitující stávající strukturou obyvatel dle věku a pohlaví. Dotazník je sestaven formou uzavřených a polouzavřených otázek, členěn do čtyř bloků otázek sestavených na základě údajů potřebných pro tuto případovou studii. Na uzavřenou otázku bylo vždy možno vyplnit pouze jednu odpověď. V případové studii jsou data z dotazníkového šetření implementována vždy na konec příslušného oddílu případové studie. Celé dotazníkové šetření je zobrazeno v příloze č. 1.

Struktura vzorku dle pohlaví.

Pohlaví	Četnost	Relativní četnost
Muž	68	52,30%
Žena	62	47,70%
Celkem	130	100%

Zdroj: Vlastní dotazníkové šetření provedené v obci

Struktura vzorku dle věku:

Věk	Četnost	Relativní četnost
18-33 let	29	22,30%
34-49 let	47	36,20%
50-65 let	39	30%
nad 65 let	15	11,50%
Celkem	130	100%

Zdroj: Vlastní dotazníkové šetření provedené v obci

4.1. Charakteristika obce

Obec Chotoviny se nachází v severní části Jihočeského kraje, 10 km severně od Tábora. Obec Chotoviny se spadá dle metodiky OECD pro ČR, do venkovských oblastí (hustota zalidnění do 100 obyvatel na km²).

Dle klasifikace CZ-NUTS je možno obec Chotoviny zařadit:

NUTS 0: Česká Republika

NUTS 1: Česko

NUTS 2: Jihozápadní region soudržnosti

NUTS 3: Jihočeský kraj

LAU 1: Tábor

LAU 2: Chotoviny

Tabulka č. 3: Katastrální území Chotovin

Obec	Výměra (v km ²)	Počet obyvatel	Hustota obyv./km ²
1.Beranova Lhota	1,15	39	33,9
2.Broučkova Lhota	2,75	16	5,8
3.Červené Záhoří	2,45	507	206,9
4.Chotoviny, (Polánka)	5,15	848	164,7
5.Jeníčkova Lhota	4,88	106	21,7
6.Liderovice	1,85	13	7
7.Moraveč u Chotovin, (Rzavá)	2,69	67	24,9
8.Řevnov	3,95	53	13,4
9.Sedlečko	3,86	30	7,8
10.Vrážná	2,65	32	12,07
Celkem	31,38	1 711	54,5

Zdroj: data Českého statistického úřadu, dostupné na [www: http://www.chotoviny.cz](http://www.chotoviny.cz), upraveno

Obec Chotoviny je mimo ústřední obec tvořena dalšími 10 obcemi. Zobrazenými v Tabulce č. 4. Rozloha katastrálního území obce je 31,38 km².⁷⁹ Největší obcí celého katastrálního území je s 5,15 km² ústřední obec Chotoviny, disponující zároveň i nejvyšším podílem počtem obyvatel v katastrálním území Chotovin (848 obyvatel). V hustotě zalidnění oblasti jsou mezi obcemi značné rozdíly. Obec Červené Záhoří má maximální hustotou zalidnění oblasti, disponuje 206,9 obyvatel/km². Naopak nejnižší hustotu zalidnění oblasti má Broučkova Lhota s 5,8 obyvatel/km². Průměrná hustota zalidnění oblasti je 54,5 obyvatel/km².

⁷⁹ CHOTOVINY, *Části obce*, [online]. [cit. 2013-10-08]. Dostupné z: <http://www.chotoviny.cz/>

Reliéf v okolí Chotovinska je mírně svažité a pahorkatý. V centrální části, kde se nachází správní středisko oblasti, je vyšší koncentrace obyvatel než v jiných částech katastrálního území, severní část je oproti tomu více zalesněná s menší hustotou zalidnění. Z geomorfologického hlediska oblast spadá do subsystému Středočeské pahorkatiny, celku Táborská pahorkatina. V severovýchodní části katastrálního území se nachází nejvyšší místo obce bod U kříže s 567 m n. m. Chotovinsko patří do chladnější oblasti Jihočeského kraje a náleží do spádového území řeky Lužnice, která protéká městem Tábor. Povrchové vody jsou z území odváděny Chotovinským potokem, zastupujícím významnější povrchové vodní toky ve sledovaném území.

Chotoviny se vyznačují typickou skladbou půdy pro Jihočeský kraj (hnědozemě a v centrální části katastrálního území jílovité půdy). Zemědělská půda zaujímá rozhodující část výměry obce Chotoviny, a to více než 21,38 km². Více než polovina z celkové výměry tvoří orná půda (17,10 km²).⁸⁰ Podíl zemědělské a orné půdy a její kvalita je určujícím faktorem pro zemědělské subjekty. Méně kvalitní orná půda v oblasti je vhodná pro pěstování nenáročnějších plodin, jako jsou obiloviny a píce. Na obhospodařované zemědělské půdě převažuje rostlinná výroba nad živočišnou. Zemědělská výroba je centralizována hlavně v obci Jeníčkova Lhota, na farmě Dvořák se specializují na rostlinnou výrobu.

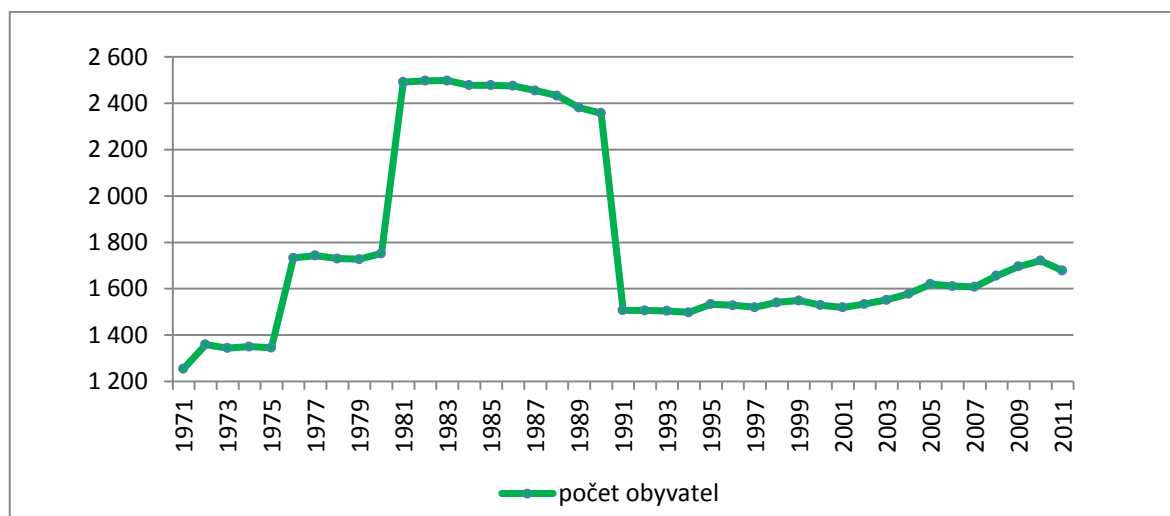
Obec Chotoviny má výbornou dopravní dostupnost. Ústřední obec leží na právě konstruovaném železničním koridoru na trase Praha – České Budějovice, dálkové autobusy ve směru Praha - Tábor mají zastávku na blízké E55. Největším pozitivem v dopravní dostupnosti je nově otevřený úsek dálnice D3, která probíhá u západního okraje Chotovin. Technická vybavenost obce je na dobré úrovni, vedle obecní kanalizace, vodovodu a nově realizované čističky odpadních vod probíhá již 2. fáze plynofikace obce. Vodovodní síť se v současné době rekonstruuje v částech, které byly v havarijním stavu. Probíhá i rekonstrukce současného veřejného osvětlení. Bytová výstavba v obci v posledních letech stagnuje. I přes velký zájem bylo naposledy v roce 2010 dokončeno pouze 8 bytových jednotek. Projekty zaměřující se na soukromou komerční výstavbu bytových domů ve dvou lokalitách obce (v lokalitě Pod Špejcharem a Na Drahách), byla z důvodů nedostatečných finančních prostředků investorů zastavena.

⁸⁰ ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD. *Vybrané statistické údaje za obec Chotoviny: Veřejná databáze* [online]. [cit. 2013-09-14]. Dostupné z [www:http://www.vdb.czso/](http://www.vdb.czso/)

4.1.1. Demografická charakteristika

V katastrálním území obce Chotoviny žije k 31. 12. 2012 1 711 obyvatel.⁸¹ Sledováním vývoje počtu obyvatel v obci od roku 1971 do roku 2011 je dokázáno, že současný stav počtu obyvatel obce je na nižší úrovni. Nejvýznamnější přírůstky a úbytky stavu obyvatelstva viditelné na Grafu č. 3 jsou důsledkem administrativního rozřazování obcí. Tyto změny proběhly v letech 1971, 1975, 1980 a 1990.

Graf č. 3: Vývoj počtu obyvatel mezi lety 1971-2011

Zdroj: Český statistický úřad, Dostupných na [www:http://www.czso.cz/](http://www.czso.cz/), upraveno

V roce 1971 byl pod správu obce Chotoviny zařazen Řevnov. V roce 1975 byly přerazeny pod správu obce Jeníčkova Lhota, Jedlany a Košín. V roce 1980 byl správní obvod Chotovin ještě rozšířen o obce Nemyšl a Sudoměřice u Tábora. Nejvyšší přírůstek obyvatel byl zaznamenán mezi lety 1980 a 1981 o 769 občanů (na 2497 obyvatel). Maximální počet osob ve sledovaném období byl v roce 1982, kdy byl počet obyvatel obce 2498 osob.

Úbytek obyvatelstva v roce 1990, jasně viditelný na předcházejícím grafu – úbytek o 823 osob, je dle slov Marie Knotkové (administrativní pracovnice OÚ Chotoviny) opět pouze administrativní „V tomto roce se v rámci decentralizace samosprávy od Chotovin oddělily sousední obce Košín, Nemyšl, Sudoměřice a Jedlany, které se staly samostatnými

⁸¹ ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD. *Databáze demografických údajů za obce ČR* [online]. [cit. 2013-09-29]. Dostupné na [www: http://www.czso.cz/](http://www.czso.cz/)

obcemi s vlastním zastupitelstvem a řízením a již pod správu obce nespádaly.⁸² Z postupně přiřazovaných obcí pod správu obce spadal po roce 1990 pouze Řevnov. Nejvyšší přirozený přírůstek obyvatel byl v roce 2007 +37 osob a v roce 1979 +34 osob. Naopak nejvyšší přirozený úbytek obyvatel Chotovin byl v roce 1988 -24 osob a v roce 1980 -21 osob. Průměrný počet obyvatel byl za sledované období 1784 osob.⁸³

Věková struktura obce Chotoviny nekopíruje regresivní typ populace v ČR. Celá populace ČR vykazuje v průměru to, že poproduktivní složka převažuje nad předproduktivní. V ČR je obyvatelstvo zastoupeno k 26. 3. 2011, ve věku 0-14 let – 14,7%, ve věku 15-64 let – 69,1% a nad 65 let – 16,2%. V obci Chotoviny je situace odlišná, pod průměrem ČR se nalézají produktivní složka, která tvoří 66,9% obyvatel Chotovin. Větší podíl než v ČR tvoří předproduktivní složka 18% podíl. Naopak nižší je podíl osob starších 65 let – 15,1%. Obec Chotoviny vykazuje progresivní typ populace.⁸⁴

Tabulka č. 4: Obyvatelstvo Chotovin dle věku:

Věk	Muži	Ženy	Celkem
0-14 let	160	143	303
15-64	578	549	1127
65 a více let	108	146	254
Celkem	848	838	1686

Zdroj: Český statistický úřad. Sčítání lidí domů a bytů 2011, dostupné na [www:http://www.vdb.czso.cz/upraveno](http://www.vdb.czso.cz/upraveno)

Skladba obyvatel obce z hlediska národnosti je značně homogenní a nežije zde žádná větší národnostní minorita. Absolutní většina obyvatelstva se při sčítání lidu k datu 26. 3. 2011, hlásila k národnosti české, pouze pět osob k národnosti moravské. Z cizích národnostních menšin žijících v katastrálním území obce Chotoviny je zde nejvíce zastoupena národnost slovenská - devět osob a ukrajinská - čtyři osoby. Celkem 432 osob při sčítání LDB 2011 neuvedlo svou národnost.

Ve struktuře obyvatel k 26. 3. 2011, dle vzdělání z celkového počtu 1383 obyvatel nad 15 – let věku, převládá v 38,54% vyučení střední bez maturity (533 osob) a s 28,49% úplné střední s maturitou (394 osob). Základní vzdělání má v obci 14,89% podíl (206

⁸² KNOTKOVÁ, M., Ústní sdělení, OÚ Chotoviny, 12. 8. 2013

⁸³ ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD, *Databáze Demografických údajů za obce ČR* [online]. 2012 [cit. 2013-09-29]. Dostupné na [www:http://www.czso.cz/](http://www.czso.cz/)

⁸⁴ ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD. *Vše o území: Sčítání lidu, domů a bytů 2011* [online]. 2013 [cit. 2013-10-30]. Dostupné na [www:http://www.vdb.czso.cz/](http://www.vdb.czso.cz/)

osob). Vysokoškolského vzdělání dosáhlo v obci 10,92% obyvatel (151 osob) a vyšší odborné vzdělání tvoří 1,5% podíl obyvatel (21 osob). Naprosto bez vzdělání je 10 osob.⁸⁵

4.1.2. Socioekonomická charakteristika

V Chotovinách je 8,8 % registrované míry nezaměstnanosti. Netypická je nižší nezaměstnanost žen, která je o 2,11 procentních bodů nižší než u mužů. Jako v celé ČR, jsou rizikovou skupinou nezaměstnanosti absolventi, osoby zdravotně postižení a osoby starší 50 let. Celkový počet nezaměstnaných je 70 osob.⁸⁶ Lze konstatovat, že hlavním typem nezaměstnanosti v Chotovinách je frikční nezaměstnanost. Dlouhodobě nezaměstnaných je dle sdělení OÚ Chotoviny minimum uchazečů o zaměstnání. Obecní úřad projevuje snahu o snížení nezaměstnanosti a spolu s Úřadem práce v Táboře se snaží podporovat osoby dlouhodobě nezaměstnané. Konkrétním počinem je vytvoření pracovních míst u obecního úřadu z dotací ministerstva práce a sociálních věcí.

Tabulka č. 5: Obyvatelstvo Chotovin dle ekonomické aktivity (data k 26. 3. 2011)

	Muži	Ženy	Celkem	Celkem v %	ČR v %
Zaměstnaní	409	316	725	43%	43,89%
Nezaměstnaní	44	26	70	4,15%	4,79%
Ekonomicky aktivní celkem	453	342	795	47,15%	48,68%
Ekonomicky neaktivní celkem	356	481	837	49,64%	45,85%
Nezjištěno	39	15	54	3,21%	5,47%
Celkem	848	838	1686	100,00%	100,00%

Zdroj: Český statistický úřad, Sčítání lidu, domů a bytů 2011, dostupné na [www:http://www.vdb.czso.cz](http://www.vdb.czso.cz), upraveno

Z předchozí tabulky vyplývá, že podíl ekonomicky aktivních osob činí 47,15% z celku. Podíl ekonomicky aktivních osob je nižší o 1,53 procentních bodů, než je ekonomická aktivita občanů v celé ČR. Nižší než v ČR je i procentuální podíl zaměstnaných občanů. V obci je o 0,89 procentních bodů nižší než v ČR. Naopak vyšší je poměr ekonomicky neaktivních osob. V obci je počet ekonomicky neaktivních osob vyšší o 3,79 procentních bodů než činí průměr ČR. V obci Chotoviny je poměr nezaměstnaných o 0,64 procentních bodů nižší než činí průměr v celé ČR.

⁸⁵ ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD. *Vše o území: Sčítání lidu, domů a bytů 2011* [online]. [cit. 2013-10-30]. Dostupné na [www: http://www.vdb.czso.cz/](http://www.vdb.czso.cz/)

⁸⁶ ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD. *Vše o území: Sčítání lidu, domů a bytů 2011* [online]. [cit. 2013-10-30]. Dostupné na [www:http://www.vdb.czso.cz/](http://www.vdb.czso.cz/)

Tabulka č. 6: Členění ekonomicky aktivních osob dle odvětví hospodářství

Odvětví průmyslu	Počet zaměstnaných
Zemědělství, lesnictví, rybářství	46
Průmysl	149
Stavebnictví	79
Velko - a maloobchod, opravy a údržba motorových vozidel	83
Doprava a skladování	56
Ubytování, stravování a pohostinství	13
Informační a komunikační činnosti	7
Peněžnictví a pojišťovnictví	17
Činnost v obl. nemovitostí, profesní, vědecká a technická činnost	47
Veřejná správa a obrana, povinné sociální zabezpečení	39
Vzdělávání	51
Zdravotní a sociální péče	23
Nezjištěno	94

Zdroj: Český statistický úřad. Sčítání lidu domů a bytů 2011, dostupné na [www:http//vdb.czso.cz](http://vdb.czso.cz), upraveno (data k 26. 3. 2011)

Odvětvím zaměstnávajícím nejvíce osob je dle Tabulky č. 6 jednoznačně průmysl (149 zaměstnaných) a stavebnictví (79 zaměstnaných). V oblasti průmyslu a stavebnictví figurují v obci firmy Houška – Brožovský, specializující se na stavební a výkopové práce, a Betonárka LG v obci Rzavá. Nábytkářské odvětví je zastoupeno firmou Aksamite, s výrobnou v obci Liderovice, Akrim s novým zastoupením u průmyslové zóny a Furniture s.r.o., specializující se na italský nábytek. Významnou firmou podporující ekonomický růst Chotovin je rozrůstající se firma Merxbauer s.r.o., specializující se na prodej a opravy zemědělských strojů a prodej a výměnu pneumatik do automobilů. Celkově toto odvětví, specializující se na velkoobchod, maloobchod a na opravy motorových vozidel, zaměstnává 83 osob. Pro venkov tradičním sektoru zemědělství je zaměstnáno 46 osob. Mimo tyto obory je v obci zaměstnaný vysoký počet osob v oblasti dopravy – 56 osob, vzdělávání – 51 osob.

Globální ekonomická krize se dotkla i podnikání v obci a zapříčinila útlum v rozvojových plánech obce. Již zrealizovaná průmyslová zóna na okraji Chotovin zůstala z 90 % nevyužita a neobsazena pronajímateli a v současnosti čeká na své plné využití.

4.1.3. Vývoj komunální politické situace obce

První svobodné komunální volby proběhly dne 24. 11. 1990. Strany kandidující v těchto volbách byly KSČM (tři mandáty), Koalice Československé strany zemědělské, Československé strany socialistické a Hnutí za rovnoprávné postavení žen v Čechách a na Moravě (tři mandáty) a Koalice Občanského fóra a Československé strany lidové (devět mandátů).⁸⁷ V zastupitelstvu nefigurovala žádná sdružení NK.

V prvních komunálních volbách po rozdělení České a Slovenské republiky v roce 1994 kandidovaly jako samostatné subjekty pouze politické strany celonárodního charakteru. Nezávislí kandidáti byli přidruženi ke straně KDU-ČSL, která získala největší počet mandátů. Tato strana měla jako jediná naplněnou kandidátní listinu, složenou z osob s politickou příslušností a kandidátů bez politické příslušnosti. Získala nadpoloviční většinu všech hlasů a šest mandátů v 11 členném zastupitelstvu. Dva mandáty shodně získaly strany ODS a LSNS. Obě strany nenaplnily své kandidátní listiny. S jedním mandátem v zastupitelstvu skončila strana KSČM, pro kterou bylo toto volební období poslední, v dalších volbách nebyla schopna sestavit kandidátní listinu.

Tabulka č. 7: Výsledky komunálních voleb v roce 1994

1994	KDU-ČSL, NK	ODS	LSNS	KSČM
Hlasy (abs.)	4 413	1 659	1 832	776
- v %	50,84	19,11	21,11	8,94
Počet kandidátů	11	9	7	4
Počet mandátů	6	2	2	1

Zdroj: Český statistický úřad, dostupné na [www:http// www.volby.cz/](http://www.volby.cz/), upraveno

Úspěch ve volbách KDU-ČSL NK, byl možný díky politické aktivitě Františka Zrzaveckého, který byl aktivním členem této strany a aktivizátorem politického života a občanů v Chotovinách. Strana LSNS i přes svou dlouhou tradici na území Československé republiky, nezaznamenala výraznější úspěch. V následujícím období se strana vrátila ke svému historickému názvu Česká strana národně sociální.

⁸⁷ OÚ CHOTOVINY. *Zápis jednání zastupitelstva č. 1: Výsledky komunálních voleb*. Chotoviny, 1990.

Tabulka č. 8: Výsledky komunálních voleb v roce 1998

1998	KDU-ČSL, NK	ODS	ČSNS,NK	ČSSD
Hlasy (abs.)	3 146	2 253	2 923	644
- v %	35,1	25,13	32,6	7,18
Počet kandidátů	15	15	13	5
Počet mandátů	5	4	5	1

Zdroj: Český statistický úřad, dostupné na [www:http// www.volby.cz/](http://www.volby.cz/), upraveno

Ve volbách v roce 1998 se zvýšil počet volených zastupitelů na 15 jako důsledek zvýšení počtu obyvatel v obci. Tento počet zastupitelů opravňuje obec, dle zákona ČNR. 367/1990 Sb., ke vzniku rady obce, která se stává hlavním výkonným orgánem obce v samostatné působnosti. Nejvyšší počet mandátů získaly strany KDU-ČSL, NK a ČSNS, NK (obě shodně obsadily pět mandátních křesel). Pro KDU-ČSL, NK to znamená snížení o 18,24 procentních bodů na podílu hlasů, u ČSNS, NK se jedná o zvýšení o 11,49 procentních bodů oproti volbám v roce 1994. Strana ODS získala čtyři mandáty, které představovaly zvýšení podílu hlasů o 6,02 procentních bodů oproti roku 1994. ČSSD získala jeden mandát a její podíl hlasů představoval pouhých 7,18% z celku a volební období 1998-2002 bylo jediné, kdy byl představitel této strany zvolen do zastupitelstva obce.

Tabulka č. 9 : Výsledky komunálních voleb v roce 2002

2002	KDU-ČSL, NK	ODS	ČSNS,NK
Hlasy (abs.)	3 348	2 089	4 019
- v %	35,41	22,09	42,5
Počet kandidátů	15	15	15
Počet mandátů	5	3	7

Zdroj: Český statistický úřad, dostupné na [www:http// www.volby.cz/](http://www.volby.cz/), upraveno

Snížení plurality subjektů nastalo ve volebním období 2002-2006, kdy v zastupitelstvu obce byly zastoupeny pouze tři strany: KDU-ČSL (pět mandátů), ODS (tři mandáty), ČSNS – NK (sedm mandátů). Změna v poměru hlasů je dle stran: -2,81, -3,04, + 9,9 procentních bodů oproti minulému období. Při jednání zastupitelstva se vytvořila velká koalice strany KDU – ČSL a ODS, získala tak nadpoloviční rozhodovací většinu. Zastupitelé za stranu ČSNS, NK ztratili při jednání slovo. Starosta byl, proti zvyklostem, zvolen ze strany KDU-ČSL, NK, ne ze strany, která získala nejvíce mandátů v zastupitelstvu. Dle slov nynějšího starosty obce Zdeňka Turka, zastupitelé, kteří nebyli v této velké koalici, zjistili, že vedení obce nemá zájem diskutovat s ostatními zastupiteli o

důležitých otázkách rozvoje obce a své názory prosazuje jen těsnou většinou svých poslušných zastupitelů. Dle jeho slov se při jednáních často rozhodovalo bez potřebných dokladů, analýz, důvodových zpráv, diskuze a mnohdy v časové tísní. Podklady pro jednání, i v případě složitých problémů, byly často zastupitelům předkládány až před samotným jednáním zastupitelstva tzv. na stůl, ne v zákonné lhůtě 7 dní před konáním jednání.⁸⁸ Díky zmíněným problémům se zastupitelé, kteří nebyli součástí koalice, rozhodli ve volebním období 2006-2010 založit sdružení nezávislých kandidátů - Nezávislí 2006 a HASIČI 2006. Obě sdružení využila potenciálu zájmových skupin pro vytvoření nových politických subjektů. Impulzem tohoto náhlého zájmu o obsazení pozic orgánů obce byla, dle slov nynějšího starosty, vzrůstající nespokojenost obyvatel obce s jejím řízením a v neposlední řadě vzrůstající deficit obecního rozpočtu a neprůhlednost jednání starosty obce.

Tyto skutečnosti pomohly při úspěšné kandidatuře sdružení NK ve volbách roku 2006. Zastupitel Josef Hrstka zakládající sdružení HASIČI 2006 konstatoval: „*Již jsme nechtěli přihlížet současnému stavu ve vedení obce a chtěli jsme se podílet na rozvoji obce, zprůhlednění jednání obce a zlepšení komunikace s obyčejnými lidmi.*“⁸⁹ Založením těchto dvou nových sdružení (dle tabulky č. 11) se zastupitelstvo obce a rozložení politických sil v roce 2006 razantně proměnilo. Nejvyšší počet mandátů v roce 2006 získalo nově založené sdružení NK – Nezávislí 2006 (pět mandátů). Sdružení HASIČI 2006 získalo jeden mandát.

Tabulka č. 10 : Výsledky komunálních voleb v roce 2006

2006	KDU-ČSL, NK	ODS	ČSNS, NK
Hlasy (abs.)	2 705	1 770	1 566
- v %	25,44	16,65	14,73
Počet kandidátů	15	15	15
Počet mandátů	4	3	2
	HASIČI 2006	Nezávislí 2006	
Hlasy (abs.)	1 159	3 431	
- v %	10,9	32,27	
Počet kandidátů	15	15	
Počet mandátů	1	5	

Zdroj: Český statistický úřad, dostupné na [www:http// www.volby.cz/](http://www.volby.cz/), upraveno

⁸⁸ TUREK, Z. Ústní sdělení. OÚ Chotoviny. 28. 8. 2013

⁸⁹ HRSTKA, J. Ústní sdělení – HASIČI, Chotoviny. 28. 8. 2013

Strana KDU-ČSL, NK přišla o část svých voličů (snížení poměru získaných hlasů o 9,97 procentních bodů oproti roku 2002) ve prospěch nově vzniklých sdružení nezávislých kandidátů, ke kterým přešli významné osobnosti místní politické scény. Největší propad v poměru hlasů, oproti minulému období, byl zaznamenán u strany ČSNS, NK o -27,77 procentních bodů. Zde je důvod snížení jasný, z kandidátní listiny této strany odešli významní představitelé do nově založených sdružení NK. Strana ODS zaznamenala nejmenší úbytek v poměru získaných hlasů o -5,44 procentních bodů.

Tabulka č. 11: Výsledky komunálních voleb v roce 2010

2010	TOP 09, NK	ODS	Chotoviny 2010
Hlasy (abs.)	2 077	1 007	1 171
- v %	17,44	8,46	9,84
Počet kandidátů	15	15	15
Počet mandátů	3	1	1
	HASIČI 2010	Nezávislí 2010	Rozvoj Chotovinska
Hlasy (abs.)	1 035	5 660	956
- v %	8,69	47,54	8,03
Počet kandidátů	15	15	15
Počet mandátů	1	8	1

Zdroj: Český statistický úřad, dostupné na [www:http// www.volby.cz/](http://www.volby.cz/), upraveno

Poslední volební období pokračovalo v trendu nárůstu plurality politického systému obce. Úspěšně do obecního zastupitelstva kandidovala další dvě nová sdružení NK - Chotoviny 2010 (9,84% hlasů) a Rozvoj Chotovinska (8,03% hlasů). Jejich podíl v zastupitelstvu byl po jednom mandátu. Nejvyšší počet mandátů získalo sdružení nezávislých kandidátů Nezávislí 2010 (47,54% hlasů) a poměr získaných hlasů oproti minulému období stoupl o +15,27 procentních bodů. U sdružení HASIČI 2006 klesl poměr získaných hlasů oproti minulému volebnímu období o -2,21 procentních bodů. Strany kandidující i do PS (ODS a TOP 09) ztrácely voliče. Strana TOP 09 figuruje na komunální politické scéně jako nástupnická strana KDU-ČSL, NK se stejným personálním obsazením. Strany ztrácely oproti minulému období v poměru hlasů o -8,19 a -8,0 procentních bodů.

Od roku 2002 všechna politická seskupení delegují své kandidáty v plně zaplněných kandidátních listinách.

4.1.4. Hodnocení politické situace v obci

V prvních třech volebních obdobích uspěly v kandidatuře do zastupitelstva obce pouze strany celonárodního charakteru bez výskytu samostatné kandidatury sdružení nezávislých kandidátů. Kandidáti sdružení nezávislých kandidátů byli poprvé do zastupitelstva obce zvoleni ve volebních obdobích 2006-2010 a 2010-2014. Index plurality v průběhu sledovaných volebních období stoupal kromě voleb v roce 2002, kdy byl zaznamenán pokles o 0,2. Vývoj indexu plurality je zaznamenán v tabulce č. 12.

Nejdéle působící stranou v komunální politice obce, v neměnné podobě, je strana ODS. Za dobu svého působení získala 13 mandátů a kandidovala ve volebních obdobích 1994, 1998, 2002, 2006, 2010. Nejúspěšnější stranou v počtu získaných mandátů je strana KDU-ČSL, NK s 20 mandáty. Celkově je možno říci, že získala 23 mandátů, pokud je pominut faktický přechod kandidátů pod stranu TOP 09, z tohoto hlediska působí na komunální politické scéně stejně dlouhou dobu jako ODS. Nejkratší dobu v zastupitelstvu obce působila strana ČSSD, pouze ve volebním období 1998-2002.

Nejdéle působící sdružení nezávislých kandidátů v komunální politice jsou Nezávislí a HASIČI. Nejúspěšnějším sdružením v počtu získaných mandátů je sdružení Nezávislí s 13 mandáty. Nejméně úspěšná jsou nově vzniklá sdružení v roce 2010 - Rozvoj Chotovinska a Chotoviny 2010, která shodně získala po jednom mandátu. Stoupající počet sdružení nezávislých kandidátů po roce 2006 vypovídá o vzrůstajícím zájmu o komunální politiku a aktivnější participaci. Z výsledků hlasování a následného obsazení zastupitelských pozic v posledních letech je obyvatelstvo příznivěji nakloněno vznikajícím sdružením nezávislých kandidátů před politickými stranami.

Přelomovým bylo volební období 2006-2010, kdy začal vzrůstat zájem o politické dění v obci. Tento zájem je mimo jiné zapříčiněn i zapojením zájmových spolků do komunálních voleb a kandidatura známých osob v obci z řad Hasičů a aktivizací TJ SOKOL Chotoviny, jehož členové založili stranu Nezávislí 2006. Významným ukazatelem zájmu o politickou situaci v obci v průběhu let se ukázalo rozšiřující se spektrum kandidujících sdružení vznikajících na základě angažovanosti zájmových sdružení v komunální politice. Zájmová sdružení disponují nesporně důležitými atributy pro úspěšný vstup do komunální politiky, jakou je rozsáhlá členská základna a podpora široké veřejnosti v obci. Příkladem je současný starosta obce. Jako bývalý ředitel školy je známý u široké veřejnosti, kandidoval v čele sdružení nezávislých kandidátů a je místopředsdou

místního fotbalového oddílu. V jeho osobě se prakticky spojují základní atributy potřebné pro úspěch na místní politické scéně. Sdružení, za které kandidoval (Nezávislí), fakticky vychází z tělovýchovné jednoty Sokol Chotoviny.

Tabulka č. 12 : Index plurality 1994-2010

Rok	1994	1998	2002	2006	2010
Voliči					
Zastupitelé	11	15	15	15	15
Index plurality	2,8	3,2	3	5	6
Strany:	KDU-ČSL (6/11)	KDU-ČSL (5/15)	KDU-ČSL (5/15)	KDU-ČSL (4/15)	TOP 09 (3/15)
	ODS (2/9)	ODS (4/15)	ODS (3/15)	ODS (3/15)	ODS (1/15)
	KSČM (1/4)	ČSSD (1/5)		Hasiči (1/15)	Hasiči (3/15)
	LSNS (2/7)	ČSNS-NK (5/13)	ČSNS-NK (7/15)	ČSNS-NK (2/15)	Chotoviny 2010 (1/15)
				Nezávislý 2006 (5/15)	Nezávislý 2006 (8/15)
					Rozvoj Chotovinska (1/15)

Zdroj: Český statistický úřad, dostupné na [www: http://www.volby.cz/](http://www.volby.cz/), upraveno

Obec Chotoviny je malou obcí, jejíž velikost a množství participujících obyvatel mají vliv na typ modelu lokální demokracie. Dle aktivit na komunální politické scéně a veřejném životě obce je možno rozpoznat znaky pro určení modelu lokální demokracie. Počet kandidátů v každém volebním období převyšoval počet mandátních křesel v zastupitelstvu. Výsledek voleb není předem znám. Ve volbách kandidují celonárodní politické strany a sdružení nezávislých kandidátů. Nejedná se o komunální politický systém, ve kterém by kandidoval pouze jeden politický subjekt.

Parlamentní politické strany ztratily svůj porevoluční vliv v zastupitelstvu obce a byly nahrazeny sdruženími nezávislých kandidátů a sdruženími nezávislých kandidátů vytvořených okolo zájmových sdružení. Po volbách se vytvoří konsens opozičních stran a sdružení o zásadních otázkách rozvoje obce. Volba starosty v posledních letech bývá jednomyslná pouze s jedním kandidátem.

Politický život a politická rozhodování se v obci překrývají s běžným komunálním životem. Politická příslušnost není v malé obci důležitá jako na národní úrovni. Vyšší rivalita v komunální politice se projevuje především v předvolebním boji jako prostředek pro udržení nebo získání kontroly nad vedením obce, nejen tedy pro pouhé sestavení a udržení samosprávy v obci, jak tomu bývá v nejmenších obcích, kde vznikají problémy i s

naplněním kandidátních listin. V Chotovinách kandidují politické strany celonárodního charakteru a sdružení nezávislých kandidátů. Samostatní nezávislí kandidáti se v tomto lokálním stranickém systému nevyskytují. Komparativní výhodou stran a sdružení je personální obsazení kandidátních listin veřejně známými osobnostmi v obci. Dle Bubeníčková rozdělění modelů lokální demokracie je možno obec, podle projevů místní politické scény a souvisejících znaků, zařadit do teoretického modelu C: Konsenzuální demokracie.

4.2. Výsledky

4.2.1. Volební účast – Hlasování

K nejjednodušším ukazatelům participace patří účast ve volbách. Občan volební účastí prokazuje zájem o veřejnou politiku a budoucí směřování EU, země, kraje nebo obce. Prostřednictvím voleb občané obce delegují své zástupce do zastupitelstva obce a kraje, Poslanecké sněmovny, Senátu, Evropského parlamentu, prezidenta a vyjadřují své názory v celostátním nebo místním referendu. Míra volební účasti v jednotlivých volbách poukazuje na úroveň občanské aktivity.

V obci Chotoviny byly volby vykonávány vždy v řádném termínu a nebyly nikdy podány protesty ani proti jejich průběhu, ani proti jejich výsledkům. Porovnání volební účasti se vždy vztahuje oproti předchozím volbám. Vždy je také volební účast v obci Chotoviny porovnána s průměrnou volební účastí v ČR.

4.2.1.1. Účast v komunálních volbách

Ve volbách v roce 1990, činil počet oprávněných voličů 1067 a celkový počet účastníků občanů bylo 890 osob. Volební účast byla 87,41%.⁹⁰ Ve volbách konaných po rozdělení České a Slovenské republiky v roce 1994, volební účast dosahovala 77,88% všech řádně zapsaných voličů (912 celkových hlasů z 1171 zapsaných voličů). Volební účast byla na nadprůměrné úrovni i přes pokles oproti minulým volbám o bezmála 9,53 procentních bodů. Tento trend vysoké volební účasti nepokračoval a v roce 1998 volební účast občanů zaznamenala nejvyšší pokles v historii komunálních voleb a snížila se o více než 21,06 procentních bodů na 56,82%.

Nejnižší volební účast byla v roce 2002, kdy byla volební účast na hodnotě 54,33% (snížení o 2,49 procentních bodů). Volební účast se postupně zvyšovala, ve volbách 2006 stoupla o 3,59 procentních bodů na 57,92% a v roce 2010 o 6,69 procentních bodů (volební účast byla 64,61%).

⁹⁰ OÚ CHOTOVINY. *Zápis jednání zastupitelstva č. 1: Výsledky komunálních voleb*. Chotoviny, 1990.

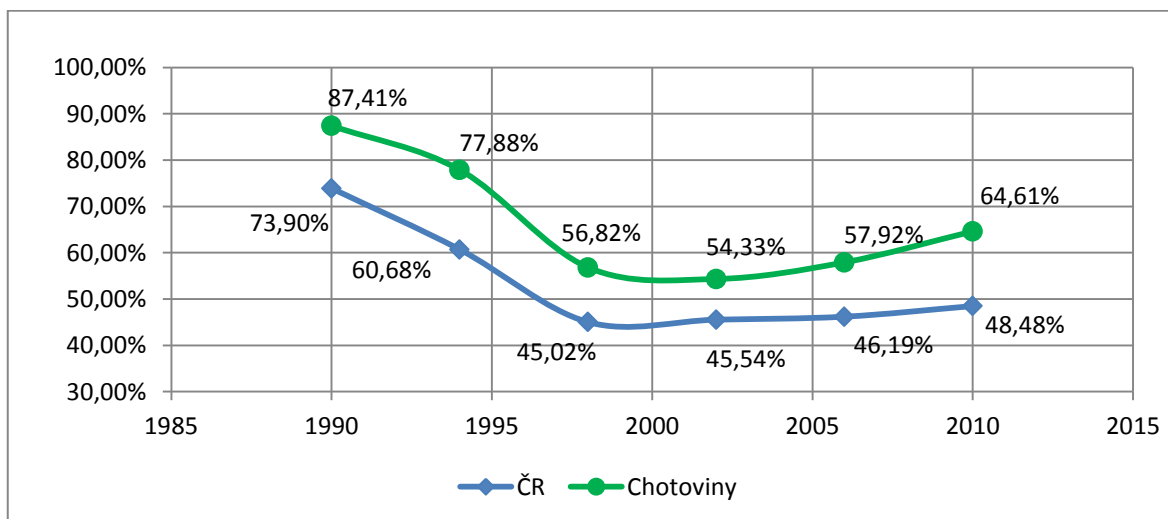
Tabulka č. 13: Volební účast v obci Chotoviny 1994-2010

Rok	1994	1998	2002	2006	2010
Počet volených členů zastupitelstva	11	15	15	15	15
Počet volebních obvodů	1	1	1	1	1
Okrsky	3	3	3	3	3
Zapsaní voliči	1171	1232	1292	1307	1342
Vydané obálky	912	700	702	757	867
Volební účast v %	77,88	56,82	54,33	57,92	64,61
Odevzdané obálky	912	700	702	757	866
Platné hlasy	8 680	8967	9456	10631	11906

Zdroj: Český statistický úřad, dostupné na [www:http://www.volby.cz/](http://www.volby.cz/), upraveno

Porovnáním volební účasti v obci s průměrem volební účasti ve všech obcích ČR, je vyšší v obci Chotoviny ve všech volbách, v roce 1990 +13,51 procentních bodů (průměr volební účasti v komunálních volbách v ČR činil 73,90%),⁹¹ 1994: + 17,2 procentních bodů, 1998: +11,8 procentních bodů, 2002: +8,79 procentních bodů, 2006 + 11,73 procentních bodů a 2010: +16,13 procentních bodů. Průměrná volební účast v obci ve volbách 1990-2012 činí 66,495%. Průměrná volební účast v ČR ve volbách 1990-2012 činí 53,301%.

Graf č. 4: Volební účast v komunálních volbách 1994-2010

Zdroj: Český statistický úřad, dostupné na <http://www.volby.cz/>, upraveno

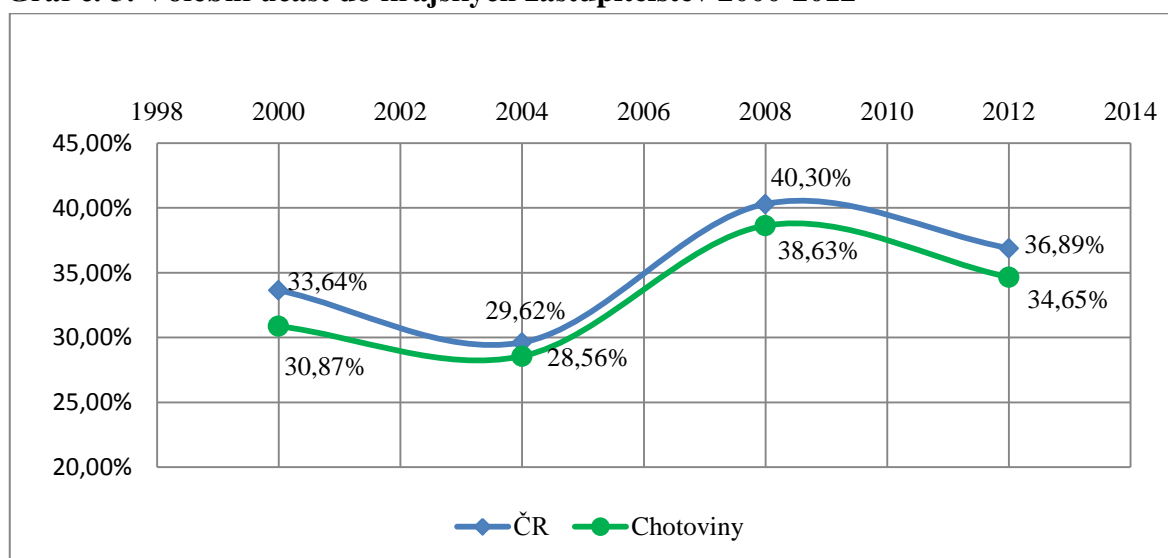
⁹¹ ČERMÁK, J., *Volební účast a stranická identifikace českých občanů* [online]. *E-polis.cz*, 5. duben 2005. [cit. 2013-10-23]. Dostupné z [www: <http://www.e-polis.cz/>](http://www.e-polis.cz/)

4.2.1.2 Účast ve volbách do krajských zastupitelstev

První ustanovující volby do krajských zastupitelstev se konaly v roce 2000. Konají se v pravidelných čtyřletých intervalech proporční volební technikou. Volební účast v prvních krajských volbách byla v obci 30,87 %, v následujících volbách v roce 2004 volební účast poklesla o 2,31 procentního bodu (volební účast 28,56%). Výrazný nárůst účasti obyvatelstva ve volbách do krajských zastupitelstev byl zaznamenán v roce 2008, kdy stoupl o 10,07 procentních bodů na hodnotu 38,63%. Růst volební účasti byl pouze v tomto volebním období a v následujících volbách v roce 2012 následoval pokles o 3,98 procentního bodu (na 34,65%).

Stejnou vývojovou křivku je možno sledovat i v celorepublikovém volebním průměru krajských voleb. Volební účast v obci Chotoviny ani v jednom volebním období nepřekročila celorepublikový průměr. Chronologicky byla volební účast nižší o -2,77; -1,06; -1,67; -2,24 procentních bodů. Největší rozdíly ve volební účasti byly v roce 2000, kdy v obci Chotoviny volilo v krajských volbách o 2,77 procentního bodu občanů méně než je celorepublikový průměr, a v roce 2012, kdy se dostavilo o 2,24 procentního bodu méně než občanů v celé ČR. Průměrná volební účast v obci ve volbách 2000-2012 činí 33,177%. Průměrná volební účast v ČR ve volbách 2000-2012 činí 35,113%.

Graf č. 5: Volební účast do krajských zastupitelstev 2000-2012

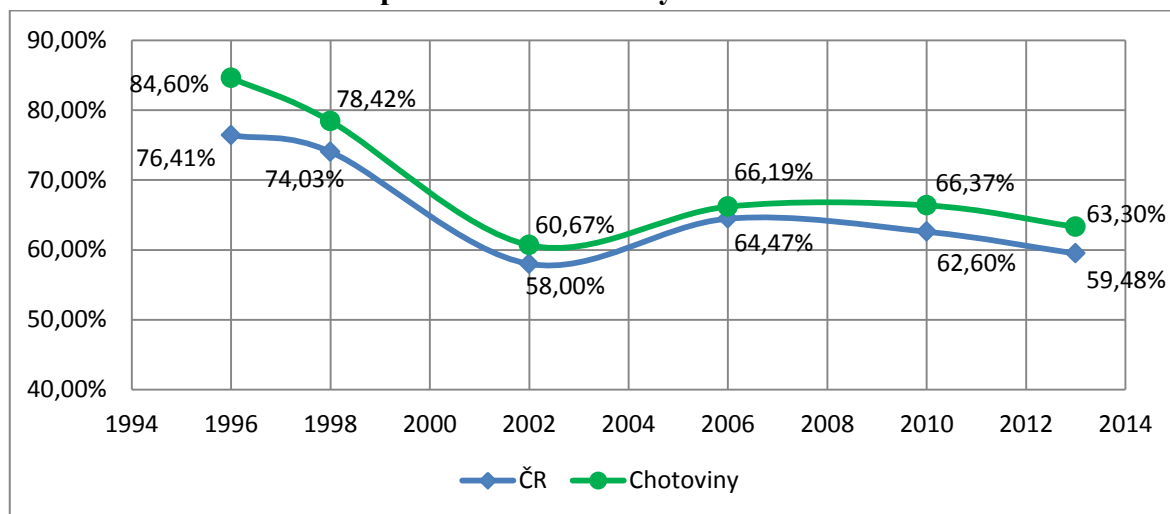

Zdroj: Český statistický úřad, dostupné na [www:http// www.volby.cz/](http://www.volby.cz/), upraveno

4.2.1.3 Účast ve volbách do Poslanecké sněmovny

Volby do Poslanecké sněmovny probíhají v pravidelných čtyřletých intervalech proporciální volební technikou. Výjimečný byl rok 1998 a 2013, kdy byly volby do PS v prvním případě po dvou letech, v případě druhém po třech letech, z důvodů předchozího vyslovení nedůvěry vládě. Nejvyšší volební účast s hodnotou 84,6% byla v obci Chotoviny ve volbách v roce 1996. Mimořádné volby konané v roce 1998 se vyznačovaly prudkým poklesem volební účasti o 6,18 procentních bodů. Klesající trend pokračoval i v následujícím období, které znamenalo pokles o 17,76 procentních bodů oproti předchozímu volebnímu období (60,67% - nejnižší volební účast do PS v obci). Ve volbách v roce 2006 se pokles volební účasti zlomil a v těchto i následujících volbách v roce 2010 se volební účast v obci pohybovala okolo 66%. Rok 2006 + 5,52 procentních bodů a 2010 + 0,18 procentních bodů. V posledních předčasných volbách v roce 2013 volební účast poklesla oproti volbám v roce 2010 o 3,12 procentních bodů.

Graf č. 6: Volební účast do poslanecké sněmovny 1996-2013

Zdroj: Český statistický úřad, dostupné na [www: http:// www.volby.cz/](http://www.volby.cz/), upraveno

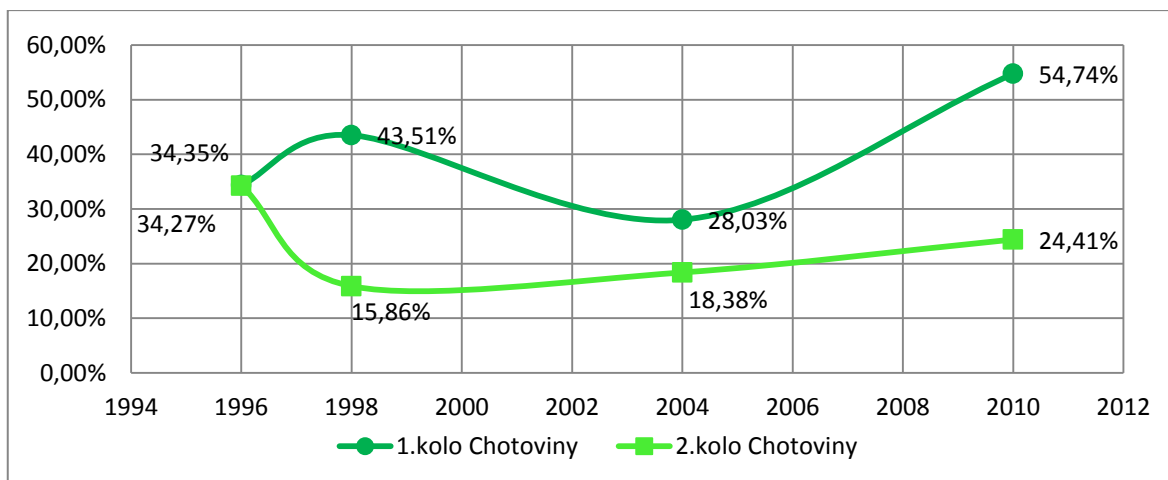
Vývoj volební účasti v obci kopíroval trendy volební účasti vyskytující se v celé ČR. V volební účasti v ČR byl sledován pokles mezi volbami v roce 1998 a 2002 o 16,03 procentních bodů. Ve všech volebních obdobích byla volební účast v obci Chotoviny vyšší, než je celorepublikový průměr. Chronologicky byla volební účast v obci Chotoviny vyšší o +8,19, +4,39, +2,67, +1,72, +3,77, +3,82 procentních bodů. Největší rozdíl mezi Chotovinami a průměrem účasti v ČR byl v roce 1996 (Chotoviny +8,19 procentních

bodů). V Chotovinách byla průměrná volební účast ve volbách 1996-2013 69,925%. V ČR byla průměrná volební účast ve volbách 1996-2013 65,831%.

4.2.1.4. Účast ve volbách do Senátu

Senátní volby se konají vždy jednou za tři roky v 1/3 volebních obvodů. Člen Senátu ČR je v současnosti do své funkce zvolen na dobu šesti let. Volby jsou dvoukolové s použitím většinové volební techniky. V případě, že v prvním kole kandidát dostane přes 50% hlasů, druhé kolo voleb se nekoná. Poprvé byla volba uskutečněna v roce 1996, kdy se volilo ve všech okresech ČR. V následujících volbách probíhala volba vždy v 1/3 okresů. V okrese Tábor, do kterého spadá obec Chotoviny, se volby do Senátu ČR konaly v letech 1996, 1998, 2004 a 2010. V žádných volbách nebyl vybrán kandidát v prvním kole a vždy bylo nutno přistoupit k druhému kolu. V případě dvoukolové volby je první kolo i druhé kolo senátních voleb analyzováno samostatně. Pokles nebo zvýšení volební účasti je vztažen vždy k výsledům z předchozích voleb.

Graf č. 7: Volební účast v senátních volbách 1996-2010

Zdroj: Český statistický úřad, dostupné na [www:http// www.volby.cz/](http://www.volby.cz/), upraveno

V prvních i druhých kolech uskutečněných voleb je volební účast v obci Chotoviny značně rozkolísaná. V prvním kole v roce 1996 byla volební účast v obci 34,35%, v roce 1998 následoval nárůst volební účasti o 9,16 procentních bodů (43,51%) a v roce 2004 pokles o 15,48 procentních bodů na 28,03%. Nejvyšší nárůst i nejvyšší volební účast byla v roce 2010, kdy volební účast 54,74% znamenala přírůstek o 26,71 procentních bodů. Průměrná volební účast prvních kol v obci Chotoviny je 40,16%.

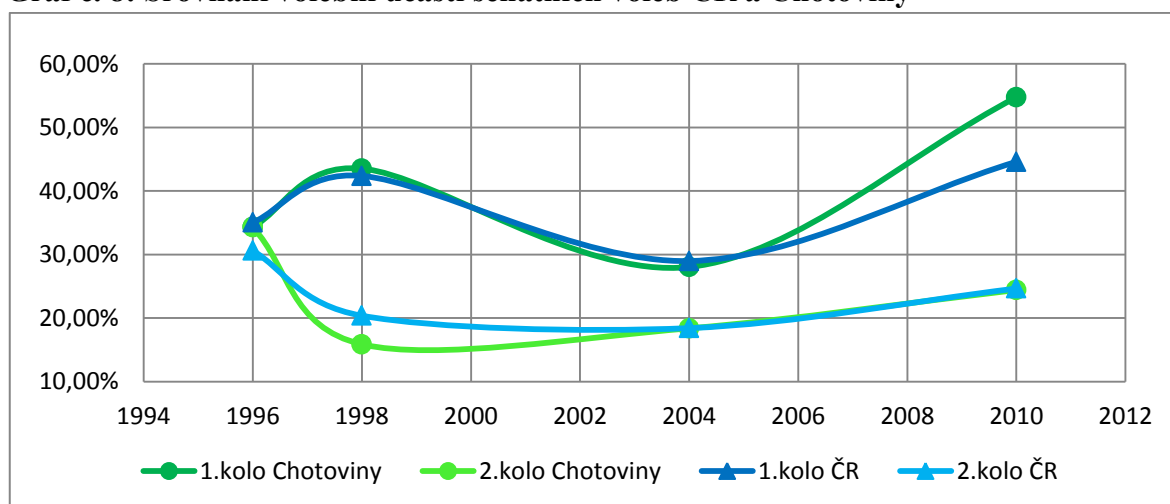
Druhá kola Senátních voleb v obci Chotoviny se vyznačují výrazně slabší volební účastí kromě druhého kola v roce 1996, kdy volební účast činila 34,27%. V následujících volbách je již sledován propad volební účasti o 18,41 procentních bodů (15,86% – nejnižší volební účast v senátních volbách). Nárůst volební účasti je sledován v posledních dvou senátních volbách v obci, v roce 2004 o 2,52 procentních bodů (na 18,38%) a o 7,03 procentních bodů (na 25,41%). Průměrná volební účast v obci Chotoviny ve druhých kolech je 23,48% a průměrný rozdíl prvního a druhého kola činí 16,68 procentních bodů.

Křivka volební účasti v obci Chotoviny a ČR vykazuje stejné vývojové trendy. V porovnání s Českou republikou byla volební účast v prvních kolech v obci vyšší v roce 1998 a 2010 o +1,14 procentních bodů a o +10,15 procentních bodů. Nižší volební účast prvních kol, v porovnání s průměrem ČR, byla v letech 1996 (-0,68 procentních bodů) a 2004 (-0,94 procentních bodů).

V druhých kolech byla v obci volební účast vyšší v roce 1996 a 2010. V roce 1996 byla o 3,67 procentních bodů nad průměrem ČR a v roce 2010 o 0,77 procentních bodů. Nižší volební účast v obci, v porovnání s průměrem ČR byla v letech 1998 a 2004. V prvním případě rozdíl činil 4,5 procentních bodů, v druhém případě o pouhých 0,03 procentních bodů.

Průměrná volební účast v prvních i druhých kolech v letech 1996-2010 je v obci Chotoviny 31,693%. Průměrná volební účast ČR prvních i druhých kol ve stejných letech je 30,621%.

Graf č. 8: Srovnání volební účasti senátních voleb ČR a Chotoviny

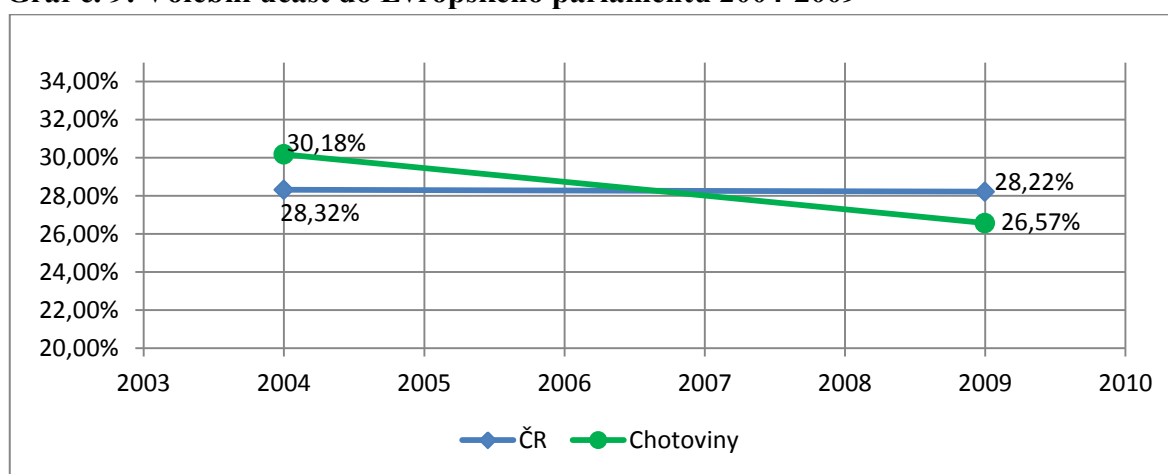

Zdroj: Český statistický úřad, dostupné na [www:http// www.volby.cz/](http://www.volby.cz/), upraveno

4.2.1.5. Účast ve volbách do Evropského parlamentu

Volby do Evropského parlamentu se konají v pravidelných pětiletých intervalech s použitím poměrného volebního principu. Volby do Evropského parlamentu se v České republice konaly v letech 2004 a 2009. Volební účast ve volbách v roce 2004 byla v obci 30,18%. V následujících volbách se volební účast snížila o 3,61 procentních bodů (na 26,57%). Klesající tendenci vykazovala i průměrná míra volební účasti v České republice. Na rozdíl od Chotovin se snížila pouze o 0,1 procentních bodů. Průměrná volební účast v obci činí 28,375%. Průměrná volební účast v ČR činí 28,27%.

Graf č. 9: Volební účast do Evropského parlamentu 2004-2009

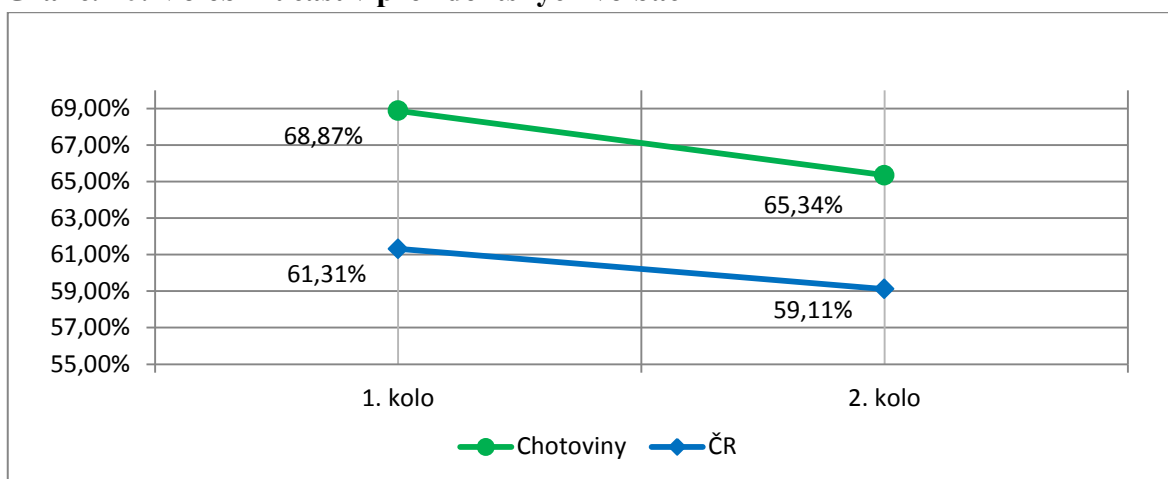

Zdroj: Český statistický úřad, dostupné na [www:http// www.volby.cz/](http://www.volby.cz/), upraveno

4.2.1.6. Účast v prezidentských volbách

Přímá volba prezidenta se konala poprvé v letošním roce 2013. Volba prezidenta bude dále probíhat v pravidelných pětiletých intervalech dvoukolovou volbou s použitím většinové volební techniky, kdy druhé kolo bude probíhat, pokud v prvním kole žádný z kandidátů nepřekročí 50% většiny hlasů. To se v prvních prezidentských volbách na našem území nepodařilo ani jednomu z devíti kandidátů a do druhého kola postoupili dva kandidáti s největším počtem hlasů. V prvním i druhém kole prezidentských voleb byla volební účast v obci vyšší, než je celorepublikový průměr. V prvním kole byl rozdíl ve volební účasti o +7,56 procentních bodů a v kole druhém o +6,23 procentních bodů, než činil celorepublikový průměr volební účasti.

Graf č. 10: Volební účast v prezidentských volbách

Zdroj: Český statistický úřad, dostupné na [www:http// www.volby.cz/](http://www.volby.cz/), upraveno

4.2.1.7. Referendum

Na území Chotovin nevznikl problém, aby se musel řešit pomocí místního referenda (například sloučení s jinou obcí, připojení jiné obce). Za celou historii samosprávy obce nebyl podán návrh na uskutečnění místního referenda, a to jak ze strany občanů, tak i zastupitelstva obce. K celostátnímu referendu o přístupu do EU se většina obyvatelstva vyjádřila souhlasně (585 hlasů pro ANO z celkových platných 771 hlasů) a volební účast byla 60,17% celkového počtu voličů, což představuje o 4,96 procentních bodů vyšší, než byl celorepublikový průměr.

Tabulka č. 14: Volební účast a výsledky referenda o přistoupení České republiky k EU v Chotovinách

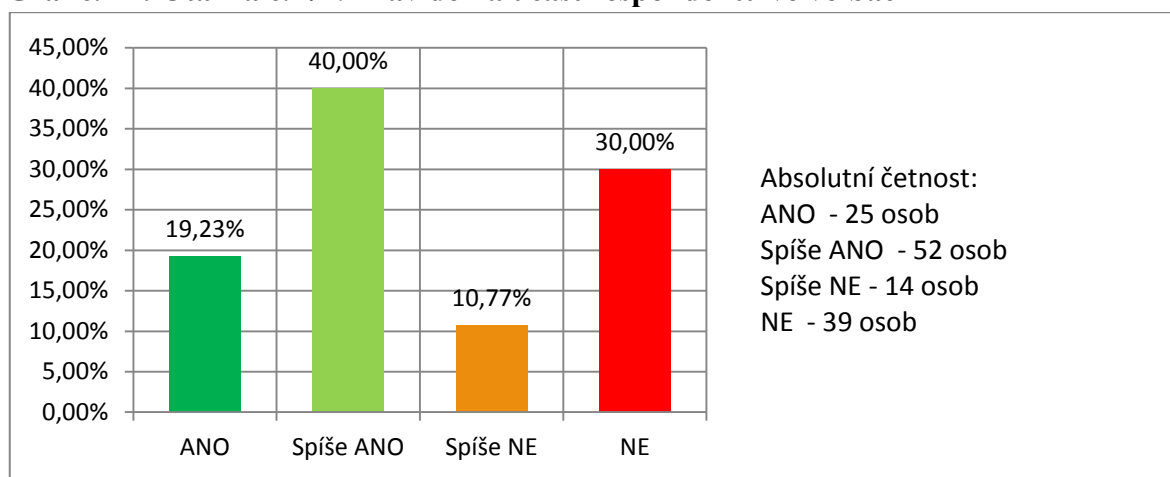
Okres	Počet oprávn. občanů	Vydané obálky	Účast v %	Odevzdané obálky	Platné hlasy	Hlasy	
						ANO	NE
1	645	408	63,26	408	408	304	94
2	571	327	57,27	327	327	246	75
3	92	52	56,52	52	52	35	17
Celkem	1 308	787	60,17	787	771	585	186

Zdroj: Český statistický úřad, dostupné na [www:http// www.volby.cz/](http://www.volby.cz/), upraveno

4.2.1.8. HLASOVÁNÍ – Dotazníkové šetření

V prvním oddílu dotazníkového šetření byly položeny otázky týkající se hlasování a voleb obecně. První položená otázka se zajímala o účast ve volbách z hlediska pravidelnosti. Více než 40% respondentů chodí k volbám pravidelně a vynechává pouze ze závažných důvodů. Nikdy nevynechá volby přes 19 % dotázaných.

Graf č. 11: Otázka č. I/1: Pravidelná účast respondentů ve volbách

Zdroj: Vlastní dotazníkové šetření provedené v obci

Následovala otázka zjišťující, zda se respondenti účastnili posledních voleb do Poslanecké sněmovny. V období, kdy bylo toto dotazníkové šetření provedeno, se jednalo o volby do Poslanecké sněmovny konané v roce 2010. V posledních volbách do Poslanecké sněmovny ČR volilo 46,92% respondentů. Nevolilo 43,08% respondentů a 10% respondentů si nevzpomíná.

Na otázku číslo tři: *Volil/a jste v posledních komunálních volbách*, odpovědělo kladně 89 respondentů (68,46%). K posledním komunálním volbám se dle dotazníkového šetření nedostavilo 32 z dotázaných (24,62%). Nevzpomínalo si 6,92% respondentů. Komparací odpovědí respondentů týkající se voleb do Poslanecké sněmovny a zastupitelstva obce, většina respondentů vykazuje vyšší zájem o komunální volby. Tato zjištěná hodnota převyšuje i míru volební účasti v obci. Smyslem podotázky číslo 3A, bylo zjištění faktorů ovlivňující výběr politické strany, hnutí nebo sdružení nezávislých kandidátů. Odpovídat mohli i respondenti, kteří nevolili v posledních volbách do poslanecké sněmovny nebo v komunálních volbách. Četnost odpovědí je zobrazena v následující Tabulce č. 15.

Z dosažených výsledků bylo zjištěno, že se dotazovaní ve volbě nejčastěji rozhodují podle výsledků v dosavadní činnosti osob, které na kandidátních listinách znají. Tuto variantu zvolilo 29,23% respondentů. Tato možnost v sobě skrývá další participační aktivitu. Pokud občan volí dle výsledků představitelů nebo kandidátů do Poslanecké sněmovny nebo zastupitelstva obce, musí získávat relevantní informace a zajímat se o politiku, politickou situaci a činnost jednotlivých osob. Další nejčastější odpovědí byl mediální obraz strany/sdružení, a to jak je strana/sdružení prezentována médii. Vliv má

bezesporu i množství negativních zpráv o politických subjektech. Tuto možnost rozhodování zvolilo 20,77% respondentů. O 0,77 procentních bodů méně respondentů je stranicky identifikováno a preferuje určitou politickou stranu. Předvolební program velkou roli v rozhodování občanů nehraje. Výhradně podle předvolebního programu se rozhoduje 12,31% respondentů.

Tabulka č. 15: Otázka I/3A: Faktory ovlivňující rozhodování při volbách

Odpověď	Absolutní četnost	Relativní četnost
Dosavadní výsledky v činnosti	38	29,23%
Preference politické strany/sdružení	26	20,00%
Předvolební program	16	12,31%
Mediální obraz politické strany/sdružení	27	20,77%
Konsensuální hlasování rodiny/přátel	18	13,84%
Jiné	5	3,85%
Celkem	130	100,00%

Zdroj: Vlastní dotazníkové šetření provedené v obci

Projevem aktivní participace je i ochota stát se členem volební komise, proto byla i tato otázka implementována do dotazníkového šetření. Volební komise se dle informací obecního úřadu personálně zaplňují poměrně jednoduchým způsobem, výhradně z občanů obce. Občané se do volebních komisí přihlašují sami, popřípadě jsou volební komise doplňovány o osoby, získávané na tyto pozice pomocí výzev obecního úřadu. Toto potvrzuje i čtvrtá otázka v dotazníkovém šetření. Ze zjištěných odpovědí vychází, že 46,9% dotázaných by bylo ochotno zúčastnit se voleb jako člen komise ve svém osobním volnu. Poslední položená otázka se zajímala o to, kolik z dotázaných respondentů bylo členem volební komise. Na tuto otázku odpovědělo kladně pouhých 5,4% dotázaných.

4.2.2. Stranické aktivity

Do stranicky orientovaných aktivit dle Nekolova rozdělení spadá pouze jediná aktivita a to členství v politické straně. Vzhledem k velikosti obce byl tento typ rozšířen o členství ve sdružení nezávislých kandidátů, kteří představují důležitou součást komunální politické scény. Členství ve sdružení nezávislých kandidátů se odvíjí od kandidatury do komunálních voleb. Členskou základnu sdružení nezávislých kandidátů lze zkoumat prostřednictvím kandidátních listin v komunálních volbách. Členská základna politických stran není početná a v obci není činné ani jedno středisko politických stran. Jak bylo řečeno

regionálními zástupci současných aktivních stran ODS, TOP 09, členové stran se registrují dle střediska strany, ne dle jejich bydliště nebo katastrálního území. Proto bylo ve výzkumu přistoupeno k posuzování situace pomocí kandidátních listin a otázek v dotazníkovém šetření.

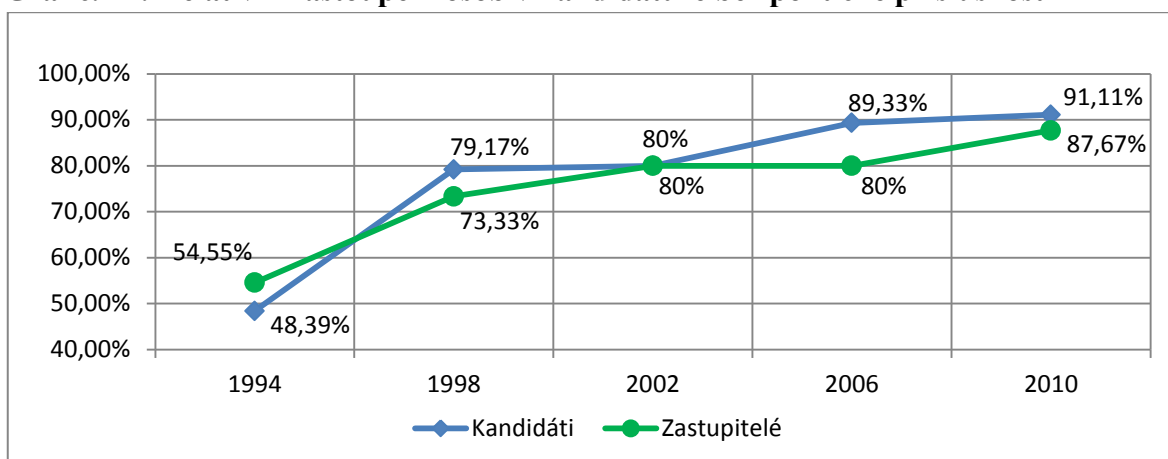
První možnost pro rozbor stranicví vychází ze studia kandidátních listin v jejich rozdělení dle politické příslušnosti kandidátů. Kandidáti bez politické příslušnosti, v prvních třech volebních obdobích vstupovali do kandidatury vždy pod záštitou parlamentních politických stran. V prvních volbách v roce 1994 byl podíl kandidátů bez politické příslušnosti v relativním vyjádření 48,39% všech kandidátů, absolutně se jednalo o 15 osob. V roce 1998 se podíl osob kandidujících ve volbách bez politické příslušnosti zvýšil o více než 30 procentních bodů, v absolutním podílu se počet osob zvýšil na 18 kandidátů. V období 2002, byla situace obdobná a k výraznějšímu navýšení kandidatury osob bez politické příslušnosti došlo ve volebním období 2006, kdy počet kandidujících bez politické příslušnosti stoupl na 67 osob, v relativním vyjádření tvořili tito kandidáti 89,33% z celkového počtu kandidátů. V posledním volebním období v roce 2010 se počet kandidátů bez politické příslušnosti zvýšil o dalších 1,78 procentních bodů na 82 osob.

V každém období průměrná míra zastoupení osob bez politické příslušnosti stoupala. Průměrně v kandidatuře do zastupitelstva obce tvořily osoby bez politické příslušnosti 77,6%. Porovnáním kandidatury osob bez politické příslušnosti s průměrem obcí, měst a městysů ČR byl v obci nižší podíl kandidatury osob bez politické příslušnosti pouze v roce 1994 o 16,13 procentních bodů. Ve všech ostatních volbách kandidovalo v obci Chotoviny více osob bez politické příslušnosti, než činil průměr v celé ČR.⁹²

V návaznosti na zvyšující se podíl osob kandidující bez politické příslušnosti, stoupalo i relativní zastoupení osob bez politické příslušnosti v zastupitelstvu obce. Ve volbách v roce 1994 bylo skoro 55% zastupitelů bez politické příslušnosti, i když kandidovali pod záštitou politické strany. V každých následujících volbách se poměr zvolených zastupitelů bez politické příslušnosti zvyšoval, nebo se udržel na stávající úrovni (vždy vztaheno k předchozím volbám) takto: 1998 +18,78 procentních bodů, 2002 + 6,67 procentních bodů, 2006 + - 0 procentních bodů, 2010 +7,67 procentních bodů.

⁹² ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD. *Kandidáti dle politické příslušnosti* [on line]. [cit. 2013-09-27]. Dostupné z [www:http://www.volby.cz/](http://www.volby.cz/)

Graf č. 12: Relativní zastoupení osob v kandidatuře bez politické příslušnosti

Zdroj: vlastní zpracování dle dat ČSÚ dostupné na [www:http// www.volby.cz/](http://www.volby.cz/), upraveno

Porovnáním s průměrným zastoupením osob v zastupitelstvech obcí, měst a městysů ČR bez politické příslušnosti byl poměr zastupitelů bez politické příslušnosti v obci vždy nižší, než činil průměr v ČR. Kromě roku 2010, kdy poměr zastupitelů v obci převýšil celorepublikový průměr o 1,46 procentních bodů.⁹³

4.2.2.1. Zakládání sdružení nezávislých kandidátů

První sdružení NK vznikala před volbami roku 2006. Vznikla dvě sdružení nezávislých kandidátů Nezávislí 2006 a HASIČI 2006. Sdružení Nezávislých vzniklo díky místní skupině aktivních členů z oddílu fotbalu TJ Sokol Chotoviny. V současnosti členská základna Fotbalového oddílu TJ Sokol Chotoviny činní 178 osob, z toho je 26 aktivních v komunální politice.⁹⁴ Dle slov předsedy Fotbalového oddílu Jana Jordáka (současný místostarosta) byla strana založena z těchto důvodů: „*Primární dohoda o vzniku nového politického seskupení vznikla při pravidelných schůzích výboru fotbalu. Nelíbilo se nám, že obec nepodporuje společenský život a nepomáhá alespoň finančně nebo materiálně s činností klubu, kdy všichni činovníci pracují bez nároku na mzdu. Nelíbila se nám zejména laxnost obce ve výchově dětí ke sportu.*“⁹⁵

Z volebních výsledků sdružení nezávislých kandidátů Nezávislí v kapitole 4.1.3, je zřejmé, že má podporu široké veřejnosti a jeho vliv stoupá. Občané volící toto sdružení jsou ve velké míře určitým způsobem spřízněni se sportem a zájmovou činností TJ Sokol

⁹³ ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD. *Zastupitelé dle politické příslušnosti* [on line]. [cit. 2013-09-27]. Dostupný z [www: <http://www.volby.cz/>](http://www.volby.cz/)

⁹⁴ JORDÁK, J. Ústní sdělení - TJ Sokol Chotoviny. 27. 9. 2013

⁹⁵ JORDÁK, J. Ústní sdělení - TJ Sokol Chotoviny. 27. 9. 2013

Chotoviny. Po prvním volebním období sdružení získalo pozornost hlavně díky Zdeňku Turkovi a jeho práci na postu starosty. Kandidáti do zastupitelstva jsou v tomto sdružení vybíráni dle předchozí domluvy aktivních členů, „*mezi všemi, kdo chtějí pro obec něco dělat.*“⁹⁶

Dalším sdružením nezávislých kandidátů založených v roce 2006 jsou již několikrát zmínění HASIČI 2006 pod záštitou zájmového spolku hasičů z Červeného Záhoří (členská základna 74 osob, aktivních 15 členů). Politickou aktivitu hasičů inicioval Josef Hrstka (dřívější zastupitel obce pod stranou ČSNS – NK, následně HASIČI 2006) a vytvořil sdružení nezávislých kandidátů, navrhuující své kandidáty z řad hasičů. Myšlenka na kandidaturu u hasičů dozrávala ve volebním období mezi lety 2002-2006, kdy Hrstka působil jako zastupitel za stranu ČSNS - NK. Na mou otázku: Jaký byl prvotní impulz k vytvoření samostatného sdružení nezávislých kandidátů, odpověděl Josef Hrstka takto: „*Sdružení jsme se rozhodli založit z důvodu nespokojenosti s dosavadním jednáním většiny členů zastupitelstva a nutnosti existence silné opozice pro zlepšení jednání mezi členy zastupitelstva obce, rozmělnění mandátů mezi více stran a také proto, aby občané měli větší možnost výběru.*“⁹⁷ Tento záměr se podařil a již v prvním volebním období v letech 2006-2010 zaznamenali úspěch a Josef Hrstka byl opětovně zvolen jako člen zastupitelstva. Počet členů každého sdružení nezávislých kandidátů byl 15, čítající počet kandidujících osob. Ve volebním období 2010-2014 se pluralita politického systému zvyšovala díky zapojování stále vyššího počtu občanů, primárně se angažujících pod záštitou zájmového sdružení. V obou případech založení sdružení nezávislých kandidátů, zájmový spolek figuroval pro politickou iniciativu. Dalším spolkem, který se zapojil ve volebním období 2010-2014 do komunální politiky obce, je Český zahrádkářský svaz Základní organizace Chotoviny. Pro tento druh spolku není typická snaha o kandidaturu do zastupitelstva obce, i přes to před volbami 2010 vzniklo na popud tohoto spolku sdružení nezávislých kandidátů Chotoviny 2010. Rozdíl v politickém chování oproti předchozím sdružením nezávislých kandidátů je v tom, že za hlavního leadera sdružení nezávislých kandidátů nebyla vybrána předsedkyně zájmové organizace p. Bauerová, ale p. Jiránek, aktivní osobnost místní politické scény. Do zastupitelstva již kandidoval pod stranou ČSNS, NK.

⁹⁶ JORDÁK, J. Ústní sdělení - TJ Sokol Chotoviny. 27. 9. 2013

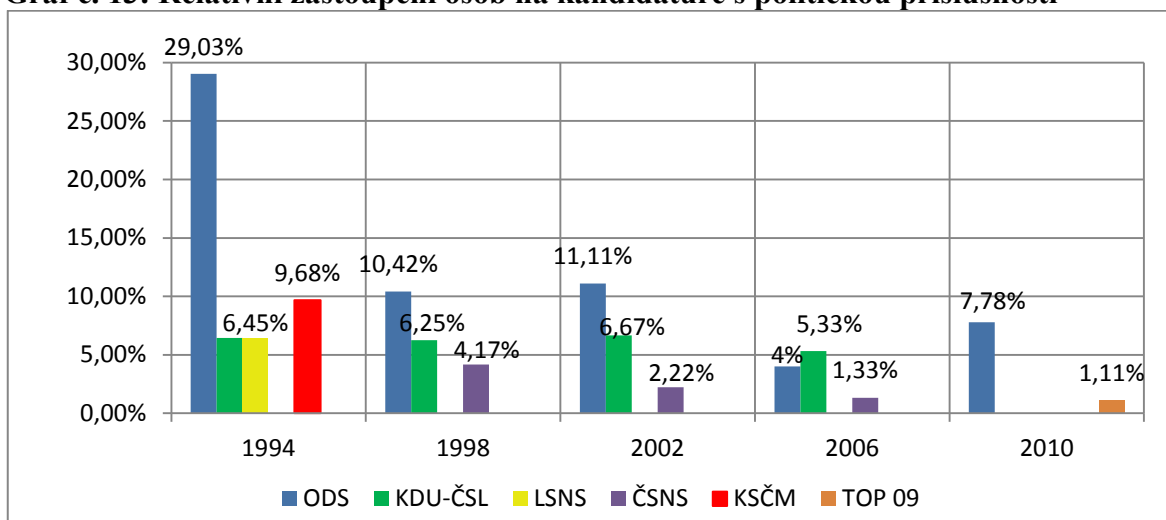
⁹⁷ HRSTKA, J. Ústní sdělení - HASIČI. Chotoviny. 28. 8. 2013

Při dotazování představitelů těchto zájmových spolků byla položena otázka „*čeho konkrétně jste chtěli prostřednictvím svých postů v čele obce dosáhnout.*“ Dotázaní odpověděli prakticky totožně. Důraz je jimi kladen na rozvoj Chotovin s vyváženým finančním rozpočtem a podporou zájmové činnosti v celé oblasti, nejen té jim vlastní. Aktivnější participace podpořila myšlenku o změnu a v posledním volebním období vznikla další sdružení nezávislých kandidátů (Rozvoj Chotovinska). Toto sdružení nezávislých kandidátů jako jediné nebylo založeno v součinnosti se zájmovým spolkem. Počet členů SNK činí v současnosti v obci 90 osob. Sdružení nezávislých kandidátů, až na poslední vzniklé sdružení nezávislých kandidátů, vznikala po domluvě členů organizace neziskového sektoru.

4.2.2.2. Stranictví - Kandidatura osob s politickou příslušností

Vývoj zastoupení kandidátů a zastupitelů s politickou příslušností mělo opačný, klesající trend. Snižovalo se i faktické zastoupení politických stran. V roce 1994 kandidovaly do obecního zastupitelstva strany: ODS, KDU-ČSL, KSČM a LSNS. Podíl zastoupení osob kandidující s politickou příslušností dle stran, bylo následující (seřazeno dle stran kandidatury): 29,03%, 9,68%, 6,45% a 6,45%. Podíl zastupitelů patřící ke straně ODS byl roce 1994 18,18% a ostatní strany získaly po 9,09% . Ve volbách roku 1998 se počet kandidátů i zastupitelů s politickou příslušností snížil. Kandidovaly strany ODS, KDU-ČSL a ČSNS. Rozdíl kandidatury v podílu zastoupení osob s politickou příslušností oproti předchozímu volebnímu období, byl u ODS o -18,61 procentních bodů, KDU-ČSL o -0,2 procentních bodů, ČSNS o +2,28 procentních bodů. Ve volbách roku 2002 se počet kandidátů s politickou příslušností za ODS a KDU-ČSL relativně zvýšil, v prvním případě o +0,69 procentních bodů, v druhém o +0,42 procentních bodů oproti minulým volbám. Počet kandidátů s politickou příslušností za stranu ČSNS se snížil o – 1,95 procentních bodů oproti minulým volbám.

Graf č. 13: Relativní zastoupení osob na kandidatuře s politickou příslušností

Zdroj: Český statistický úřad, dostupné na webových stránkách www.volby.cz, upraveno

Podíl zastoupení kandidátů s politickou příslušností se snižoval i v roce 2006. Významně toto období postihlo ODS, kdy její kandidáti tvořili pouhá čtyři procenta (pokles o 7,11 procentních bodů) a kandidáti za KDU-ČSL s 5,33% kandidátů (pokles o 1,34 procentních bodů), ČSNS - pokles o 0,89 procentních bodů. V posledních volbách v roce 2010 se snížila kandidatura osob s politickou příslušností na minimum. Do zastupitelstva kandidovala ze stávajících stran pouze ODS se zastoupením 7,78% a TOP 09 s 1,11% kandidátů s politickou příslušností.

4.2.2.3. Stranicky orientované aktivity – Dotazníkové šetření

Stranictví a příslušnost k politické straně jsou v obci na nízké úrovni. Vyplývá to jak z kandidátních listin politických stran, většina kandidátů politických stran je bez politické příslušnosti, tak i z dotazníkového šetření. První položená otázka tohoto bloku se týkala členství v politické straně. Z celého vzorku obyvatel obce je členem politické strany nebo hnutí pouze 1,54% respondentů (dvě osoby). Nízká stranická identifikace vyplývá i z další položené otázky. Blíže k politické straně se cítí 16,2% respondentů. Blíže ke sdružení SNK se cítí 46,1% respondentů. Nevědělo 37,7% respondentů. Zde je patrný významný vliv sdružení nezávislých kandidátů. Před existencí sdružení nezávislých kandidátů by byla situace bezesporu jiná. Další otázky se zabývaly darováním finančních prostředků politické straně a sdružení nezávislých kandidátů. Darování finančních prostředků nebo podpora strany, je dle Nekoly součástí stranických aktivit. Z odpovědí

respondentů vyplývá, že žádný ze sledovaných subjektů neposkytl finanční dar politické straně ani sdružení nezávislých kandidátů.

4.2.3. Problémově orientované aktivity

Jedním ze základních projevů problémových aktivit je, dle Nekolova rozdělení, podpis petice, povolená x nepovolená demonstrace, nebo forma protestních skupin ochraňující menšinové nebo znevýhodnění skupiny obyvatel. Žádná z výše uvedených aktivit občanů nebyla v obci realizována.

Občané obce svá stanoviska, názory, stížnosti a požadavky vznášejí k administrativním pracovníkům nebo starostovi obce, popřípadě se k nim vyjadřují při jednání zastupitelstva obce. Využití Listů Chotovinska jako upozornění na problémy a nesrovnalosti v obci není častým jevem. Nejvíce se v obecních novinách o tématech komunální politiky vyjadřují zastupitelé obce a prezentují svá stanoviska ohledně projednávaných záležitostí obce. Ohlasy řadových občanů v Listech Chotovinska jsou spíše výjimkou. Objevily se pouze dva případy v č. 6/2010 a č. 7/8/2010 týkající se rozhodnutí zastupitelstva o odvozu komunálního odpadu. Zkrácení intervalu odvozu komunálního odpadu (na jednou týdně i v letních měsících) nebylo vyhověno. Většině občanů vyhovoval stávající stav.⁹⁸ Tato diskuze byla ojedinělá a od roku 2010 nebyl podán žádný názor nebo reakce na článek uveřejněný v obecních novinách ze strany řadového občana.

Právo petiční není užívaným prostředkem k prosazení názorů v obci. Od roku 1989 nebyla na obecní úřad podána žádná petice týkající se komunální politiky nebo veřejných záležitostí.⁹⁹

4.2.3.1. Problémově orientované aktivity – Dotazníkové šetření

Pro laxnost občanů v oblasti komunálních problémově orientovaných aktivit a jejich praktická neexistence bylo v této části dotazníkového šetření zkoumáno zapojení v problémových participačních aktivitách týkající se podpisu petice a účasti na demonstraci obecně. K těmto otázkám, byly připojeny otázky týkající se informovanosti občana.

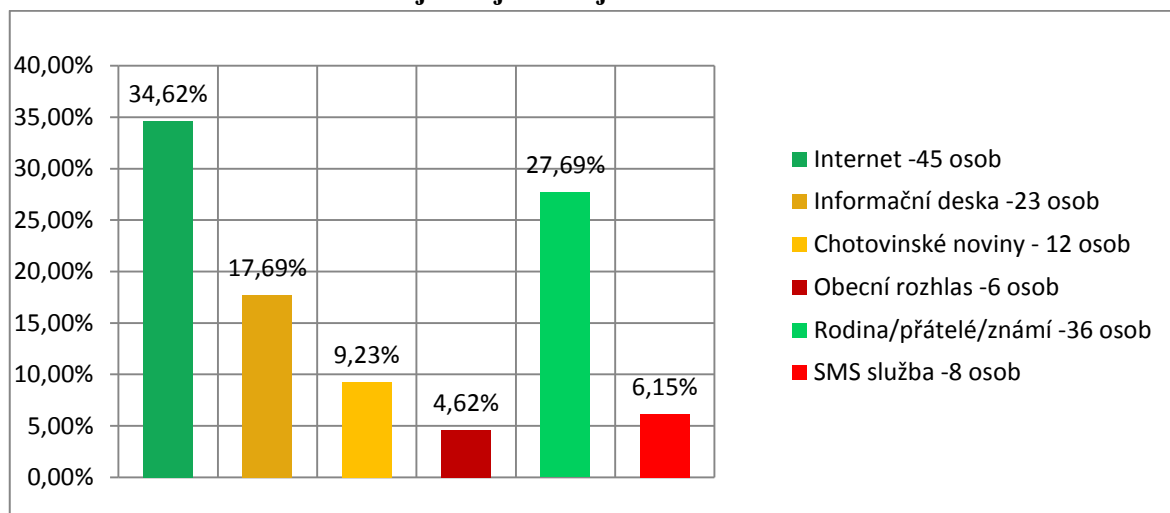
⁹⁸ KRATOCHVÍL, J., PRAŽÁKOVÁ M. a ŠMEJKALOVÁ J., Odpady? Stále ne zcela vyřešená problematika. *Listy Chotovinska*. 2010, roč. 18, 7/8, s. 4-4.

⁹⁹ KNOTKOVÁ, Ústní sdělení. OÚ Chotoviny, 12. 8. 2013

První položená otázka se zajímala o využívání práva petičního. Z údajů poskytnutých OÚ Chotoviny vyplývá, že nikdy nebyla podána ani nebyla vyvinuta iniciativa k podání petice v komunálních záležitostech, proto byla otázka položena obecně na podpis jakékoli petice nebo demonstrace v posledních pěti letech. Tento časový horizont byl zvolen s ohledem na statistické šetření společnosti STEM v celé ČR. Dle dotazníkového šetření podepsalo petici 29,23% (38 osob) a protestní demonstrace kdekoli v ČR se účastnilo 9,23% (12 osob). Obě tyto hodnoty představují nižší občanskou aktivitu, než je průměr v ČR v podepsání petice (43% občanů ČR) a i v účasti na protestní demonstraci (14% občanů ČR).¹⁰⁰

Další položená otázka se týkala způsobů, jak občané získávají informace o obci. Nejčastěji respondenti používají internetové stránky obce, které informují prakticky okamžitě o situaci v obci. Informace takto získává 34,6% respondentů. Dalšími častými zdroji jsou přátelé, rodina a známí, úřední deska, Listy Chotovinska. Nejméně častou odpovědí byl obecní rozhlas. Přijímače rozhlasového vysílání v obci nejsou v rodinách tak časté.

Graf č. 14: Otázka č. III/3: Nejčastější zdroje informací od obce.

Zdroj: Vlastní dotazníkové šetření provedené v obci

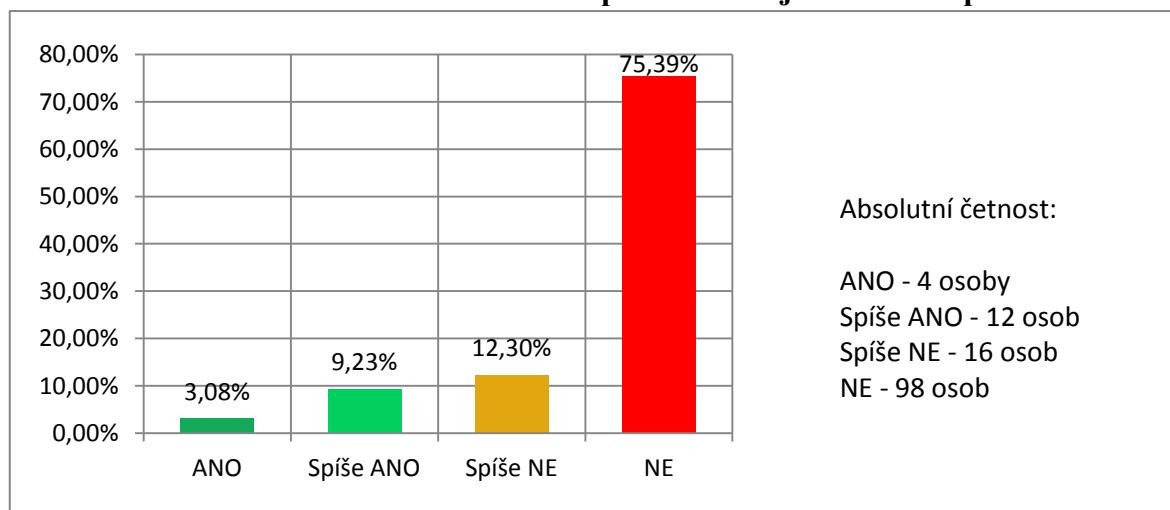
Další otázka se zajímala o subjektivní názor respondentů na včasnost a aktuálnost podávaných informací obcí. Na tuto otázku odpovědělo, že je zcela spokojeno 66,15%

¹⁰⁰NEZISKOVKY.CZ. Výzkumy neziskového sektoru.[on line]. [cit. 2013-10-21]. Dostupné z [www: http://www.neziskovky.cz](http://www.neziskovky.cz)

respondentů. Částečně spokojeno je 22,3 % respondentů. Výhradně nespokojen nebyl žádný z dotázaných respondentů. Dle slov starosty obce Turka v komunikaci s občany neshledává v současné době významné konfliktní linie. Pokud se problém objeví, řeší je dle kompetencí starosta, rada obce či zastupitelstvo.

Jako poslední byla do tohoto bloku zařazena otázka na účast při jednání zastupitelstva jako jeden ze způsobů získávání informací, ale hlavně jeden ze zásadních projevů aktivní participace občana. Z dotázaných respondentů odpovědělo, že navštěvují jednání zastupitelstva obce 3,08 %. Nikdy jednání zastupitelstva obce nenavštěvuje 75,39% respondentů. Obecně se úroveň návštěvnosti pohybuje okolo 5-10 osob. Pouze při projednávání důležitých rozvojových plánů a otázek, jako je územní plán, plánování plynofikace, nakládání s obecním majetkem (stavba multifunkční haly, oprava kulturního domu) nebo rozšíření průmyslové zóny je návštěvnost občanů mírně vyšší.

Graf č. 15: Dotazník III/4 – Návštěvnost respondentů na jednání zastupitelstva obce.

Zdroj: Vlastní dotazníkové šetření provedené v obci

Toto dokládá i současný starosta: „Účast na jednání zastupitelstva je velmi nízká, občané především přijdou, když se projednávají jejich individuální potřeby. Zájmy celku je příliš nezajímají, v tom vidím naši slabou stránku a chceme, aby se občan do rozhodování obce aktivně zapojoval. Vliv názorů občanů do rozhodování obce se dle mého názoru rok od roku zvyšuje a názory lidí výrazně ovlivňují rozhodování obce. Jinak to nejde. Chceme, aby se lidem v Chotovínách žilo lépe než ve městě.“¹⁰¹ Jednání zastupitelstva jsou přístupná připomínkám občanů, ale je nutno konstatovat, že tyto připomínky a dotazy občanů

¹⁰¹ Turek, Z. Ústní sdělení. OÚ Chotoviny. 28. 8. 2013

ohledně probíhajících témat je možno vznést až po samotném hlasování zastupitelů obce, a tím se tyto připomínky stávají neefektivní a naprosto neúčinné.

4.2.4. Občansky orientované aktivity

Historie občansky orientovaných aktivit je v obci bohatá. V roce 1931 v obci Chotoviny působilo 12 organizací, zaměřující se na zájmovou činnost. Nejstarším založeným spolkem fungujícím dodnes je Sbor dobrovolných hasičů v Chotovinách založený v roce 1877 a Fotbalový klub založený v roce 1926. Obec byla na začátku 20. století silně nábožensky orientována a fungovaly zde dobrovolné spolky Sdružení katolické mládeže a silná Jednota mládeže církve československé. První z nich byl založen v roce 1924, druhý v roce 1929. Oba v současné době neexistují. Mimo těchto spolků se občané angažovali v Divadelním ochotnickém spolku, Národní jednotě pošumavské, Republikovém dorostu Sokolu a mnohých dalších.¹⁰²

Po roce 1989 se začala obnovovat síť občansky orientovaných aktivit působících v obci Chotoviny s podporou a přispěním obecních představitelů. Na každodenní život občana mají vliv formy občanské participace, které sdružují obyvatelstvo a evokují občany k loajalitě a morální soudržnosti s místem, ve kterém žijí. Obec podporuje místní nepolitickou formu participace především finančně a spolupracuje se spolky při organizaci nejrůznějších aktivit obohacujících kulturní a společenský život v obci.

Tabulka č. 16 : Počet neziskových organizací v obci Chotoviny a ČR, přepočteno na 1000 obyvatel (data k 31. 12. 2011)

Druh organizace	ČR	Chotoviny	Rozdíl
Nadace	0,04	0	-0,04
Nadační fond	0,11	0	-0,11
Obecně prospěšná společnost	0,18	0	-0,18
Sdružení (svaz, spolek, klub aj.)	6,69	3,56	-3,13
Církevní organizace	0,41	1,18	0,77
Organizační složky sdružení	2,87	6,52	3,65
Celkem	10,3	11,26	0,96

Zdroj: Český statistický úřad, data dostupná na www.czso.cz, upraveno.

Neziskový sektor v obci, dle celkového podílu neziskových organizací, vykazuje dle Tabulky č. 16 relativně mírně vyšší počet neziskových organizací na 1000 obyvatel než

¹⁰² WIMMER, J., *Chotoviny*. s. 26

v ČR. V obci Chotoviny počet neziskových organizací činí 11,26 na 1000 obyvatel. Počet neziskových organizací je o 0,96 vyšší než počet neziskových organizací na 1000 obyvatel v celé ČR.

Typově je obec Chotoviny v neziskovém sektoru poměrně úzce zaměřena. Nejvýznamnější podíl neziskových organizací zaujímají organizační složky sdružení, kterých připadá 6,52 subjektů na 1000 obyvatel (v ČR je stejných organizací 3,08 na 1000 obyvatel) a občanská sdružení se 3,56 subjektů na 1000 obyvatel (ČR 7,41 subjektů na 1000 obyvatel). Z Nekolova rozdělení občansky orientovaných aktivit nejsou v obci zastoupeny všechny deklarované subjekty. Na území Chotovin nikdy nefungovala obecně prospěšná společnost, nadace, odborová organizace nebo jakékoli zastoupení politické strany.

4.2.4.1. Nadace a nadační fondy

V současnosti nepůsobí v katastrálním území obce Chotoviny aktivní nadace nebo nadační fond. Jediný subjekt činný v obci byl Nadační fond ZŠ Chotoviny založený v roce 1992 a zaniklý v roce 2001 bez nástupců stejného charakteru.¹⁰³ ZŠ Chotoviny se k roku 2003 stala příspěvkovou organizací. V současnosti se v obci nevyskytuje žádný subjekt tohoto charakteru.

4.2.4.2. Občanská sdružení v obci

Občanská sdružení jsou druhým nejčastějším subjektem občansky orientovaných aktivit. V obci se vyskytuje šest subjektů občanských sdružení zaměřujících se především na provozování sportovních zařízení, prosazování společných zájmů a například na lov a odchyt divokých zvířat.

Prvním fungujícím subjektem občanské společnosti je myslivecké sdružení Chotoviny, založené v lednu roku 1993, působící spolu se spolkem DIANA I (myslivecký spolek žen), založeným v roce 2009, v oblasti odchytu a lovu divokých zvířat. Významným občanským sdružením a současně spolkem sdružující nejvíce osob v obci je TJ Sokol Chotoviny dělící se na oddíl fotbalu a oddíl kuželkářského sportu. Tato organizace disponuje rozsáhlou členskou základnou, která v současné době činí celkem

¹⁰³ MINISTERSTVO FINANČÍ ČR. *Výpis z Registru ekonomických subjektů ČSÚ v ARESV*. [online]. [cit. 2013-10-26]. Dostupné z: <http://www.info.mfcr.cz/>

422 členů, z toho dospělých členů 202, mládeže 195, seniorů 24 a tělesně postižených 1. Členem TJ Sokol Chotoviny je 24,66% občanů Chotovin. Fotbalový oddíl byl založen roku 1926 a je druhou nejstarší sportovní činnou organizací v obci, která funguje dodnes. Oddíl fotbalu má 178 členů, z toho činných v hlavní zájmové činnosti 102. Sdružení se primárně zaměřuje na hlavní sportovní činnost, podporuje delegované členy v zastupitelstvu. Oddíl kuželek byl založen až mnohem později v roce 1960. V současnosti je významným spolupořadatelem volnočasových akcí.¹⁰⁴ Dalšími sportovními spolky je Sportovní klub OLYMPIE Chotoviny a Giessegi team, zaměřující se na cyklistický sport.¹⁰⁵

Nejmladším občanským sdružením působící v obci je Klub v Lomené, založený v roce 2011 pod místní akční skupinou Krajina srdce. K základním cílům Klubu v Lomené patří přispívat k fungování občanské společnosti, zlepšování mezigeneračního soužití a poskytování obecně prospěšných služeb v oblasti volného času.¹⁰⁶ Současný projekt s názvem Řemeslo má zlaté dno je provozován s cílem obnovy tradičních řemesel na území Jihočeského kraje a jejich šíření mezi širokou veřejnost, prostřednictvím krátkodobých a rozmanitých kurzů, přednášek a ručních dovedností.¹⁰⁷ Mimo zmiňovaného projektu se organizátoři a členové sdružení zúčastňují akcí, jako je například tradiční Květinová výstava v Chotovinách.

MAS Krajina srdce je občanské sdružení působící v katastrálním území Chotovin a dalších přilehlých katastrálních území v Jihočeském kraji. Podporuje rozvoj venkovského území a sdružuje laickou i odbornou veřejnost. Celkový počet sdružených obcí je 46 samostatných subjektů z Jihočeského a Středočeského kraje a pod jeho teoretickou správu spadá přes 20 843 obyvatel (data k 1. 1. 2012). Mimo zástupců obcí (v obci Chotoviny je to zastoupení Mikroregionu venkov) působí v organizaci školská zařízení, sbory dobrovolných hasičů, podnikatelské subjekty, živnostníci a soukromé osoby. Konkrétně členy v obci Chotoviny je ZŠ Chotoviny, Klub v Lomené pod vedením Strejcové Moniky, která působí jako koordinátorka pro pracovní skupiny mladých lidí a František Zrzavecký působící v programovém výboru. Projekty realizované na území Chotovin byly např. sestavení a repase drtící a třídící linky (pro nakládání s odpadem sutinného charakteru

¹⁰⁴ ŠMEJKAL, L., Ústní sdělení. – TJ Sokol Chotoviny. 16. 9. 2013

¹⁰⁵ MINISTERSTVO FINANCÍ ČR. *Přehled vybraných ekonomických subjektů: Sdružení (svaz, spolek, společnost, klub aj.)* [online]. [cit. 2013-10-26]. Dostupné z: <http://www.info.mfcr.cz/>

¹⁰⁶ KLUB V LOMENÉ. *Stanovy občanského sdružení Klub v Lomené.* [on line]. [cit. 2013-09-24]. Dostupný z [www: <http://www.biozahrada.estranky.cz/](http://www.biozahrada.estranky.cz/)

¹⁰⁷ MAS KRAJINA SRDCE. *Projekt řemeslo má zlaté dno.* [on line]. [cit. 2013-09-24]. Dostupný z [www: http://www.maskrajinasrdce.cz/](http://www.maskrajinasrdce.cz/)

z probíhající stavby dálnice D3), projekt pro Zlepšení podmínek pro zajištění sběru a třídění odpadních plastových obalů – pro lepší přístupnost a dostupnost odpadních kontejnerů a pravidelné odvážení odpadu na sběrný dvůr.¹⁰⁸

Odlišným typem občanského sdružení, hlavně z důvodů svého zaměření (primárně nebyl založen za účelem sportovní nebo jiné činnosti), je Sdružení přátel Základní školy v Chotovinách. Založeným v roce 1999.¹⁰⁹ Důvodem vzniku tohoto občanského sdružení byl kolektivní nesouhlas s jednáním a správou stávající ředitelky školy a její nedostatečná komunikace s rodiči žáků. V současnosti podporuje aktivity základní a mateřské školy, organizuje a spolupodílí se na akcích pro děti (dětský den, divadelní vystoupení dětí atd.)

4.2.4.3. Organizační jednotky sdružení

Nejčastěji sdružování občanů v obci Chotoviny probíhá formou občanských sdružení v organizačních jednotkách. Celkový počet organizačních jednotek sdružení tvoří 11 organizací s převahou sdružení hasičů z obcí spadajících do katastrálního území Chotovin. Hasiči jsou bezesporu tradičním venkovským zájmovým spolkem ovlivňujícím veřejný život obce a zajišťujícím požární ochranu. Aktivně se podílejí na organizaci veřejného života – pořádání kulturních akcí, údržba veřejné zeleně, sběr železného šrotu, pomoc s udržením dopravní situace při akcích pořádaných na území Chotovin (tradiční červnová pouť, výstava květin).

Hasiči vytvářejí sedm organizačních jednotek čítajících 251 registrovaných členů, sdružujících 14,67% obyvatel katastrálního území Chotovin. Počet členů v přímo v obci Chotoviny činí 26 členů (3,1% obyvatel), v Červeném Záhoří 74 členů (14,56% obyvatel), v Moravči 35 členů (52,24% obyvatel), v Beranově Lhotě 26 členů (66,66% obyvatel), v Jeníčkově Lhotě 37 členů (34,9% obyvatel), v Řevnově 43 členů (81,13% obyvatel) a v Sedlečku 10 členů (33,33% obyvatel).¹¹⁰ Hasičské sdružení Červené Záhoří je neaktivnější organizací z pohledu občanské participace. Jako organizace vstupuje do komunální politiky prostřednictvím SNK HASIČI.

V obci jsou registrovány dvě organizační jednotky sdružení zahrádkářů (Řevnov – založený v roce 1976 a Chotovinách (ČZSCH - Český zahrádkářský svaz Základní

¹⁰⁸ MAS KRAJINA SRDCE. *O nás*. [online]. [cit. 2013-09-24]. Dostupné z: <http://www.maskrajinasrdce.cz/>

¹⁰⁹ MINISTERSTVO FINANČÍ ČR. *Přehled vybraných ekonomických subjektů: Sdružení (svaz, spolek, společnost, klub aj.)*. [online]. [cit. 2013-09-26]. Dostupné z: <http://www.info.mfcr.cz/>

¹¹⁰ PAZOUREK, J., Ústní sdělení – SDH Červené Záhoří, Chotoviny, 16. 10. 2013

organizace Chotoviny), založený v roce 1996. Organizace založená v obci Řevnově již aktivně nefunguje, nebyla pouze administrativně zrušena. Organizace ČZSCH má v současné době 55 členů, tvořící 3,21% podílu obyvatel Chotovin.

Jak již bylo zmíněno, dobrovolní hasiči kandidují v komunálních volbách se sdružením nezávislých kandidátů HASIČI, Fotbalový oddíl se sdružením nezávislých kandidátů NEZÁVISLÍ a pro kandidaturu do voleb v roce 2010 založilo ČZSCH ze svých členů sdružení nezávislých kandidátů Chotoviny 2010.¹¹¹

4.2.4.4. Církevní organizace

Na území obce Chotoviny se nenachází sídlo nábožensky orientované organizace občanské společnosti. Činné ve veřejném životě obce jsou evidované právnické osoby římskokatolické a československé husitské církve. Obě církve vykazují aktivní účast na občanském veřejném životě obce. Zapojují se ve spolupráci se ZŠ Chotoviny, pořádáním koncertů dětí a pořádáním přednášek. Religionizité obce napomáhá i výuka náboženství na ZŠ Chotoviny (volitelný předmět).

Tabulka č. 17: Obyvatelstvo dle náboženského vyznání

	Muži	Ženy	Celkem
Věřící - nehlásící se k žádné církvi	43	43	86
Církev římskokatolická	51	79	130
Církev československá husitská	29	37	66
Českobratrská církev evangelická	0	1	1
Pravoslavná církev v Českých zemích	3	0	3
Bez náboženské víry	247	229	476

Zdroj: Český statistický úřad dostupné na www.czso.cz

Poměr věřících občanů v obci Chotoviny je ve srovnání s průměrnou religionizitou v ČR o 2 procentních bodů nižší (v ČR je 14% věřících a hlásících se k církvi). Nižší je i podíl věřících a nehlásících se k žádné církvi ani společnosti o 1,6 procentních bodů (v ČR 6,7%). Z 13,8 % věřících občanů je nejpočetnější církev římskokatolická, tvořící 7,7 % z celku. Je pod průměrem ČR o 2,7% (ČR – 10,4%). Výrazně silnější je náboženská obec

¹¹¹ BAUEROVA, M. Ústní sdělení – Český svaz zahrádkářů Chotoviny. 19. 9. 2013

okolo československé husitské církve. V ČR je zastoupena pouze 0,4%. V obci Chotoviny, je nesrovnatelně vyšší – 3,9% z celkového podílu věřících občanů.¹¹²

4.2.4.5. Občansky orientované aktivity – Dotazníkové šetření

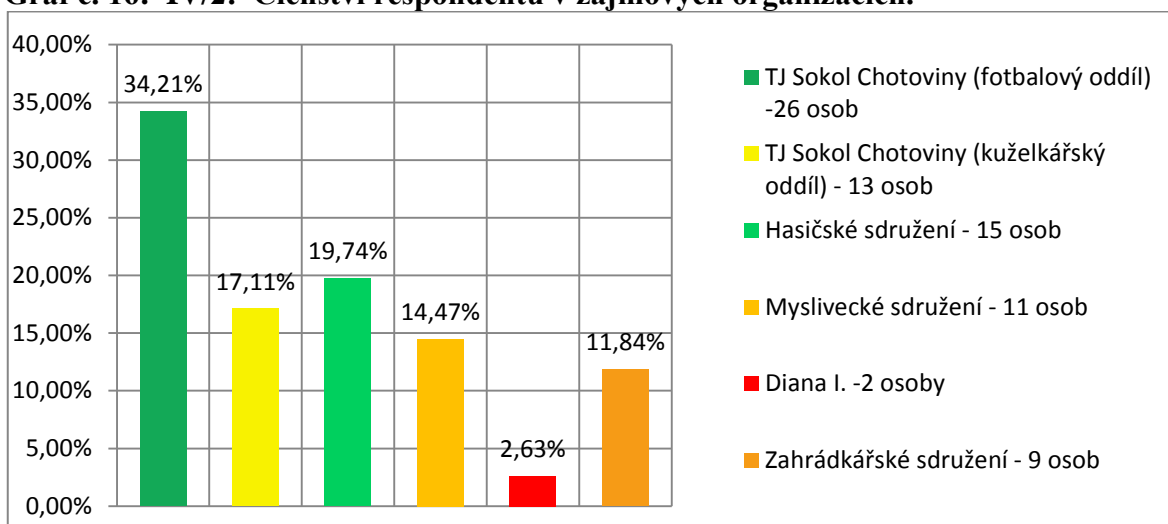
Poslední blok otázek se zajímal především o aktivní zájmová sdružení a členství v nich. Členem zájmových sdružení je dle první položené otázky více než polovina dotázaných respondentů.

Tabulka č. 18: IV/I: Členství v zájmových organizacích v obci.

Odpověď	Absolutní četnost	Relativní četnost
ANO	76	58,46%
NE	54	41,54%
Celkem	130	100,00%

Zdroj: Vlastní dotazníkové šetření provedené v obci

Graf č. 16: IV/2: Členství respondentů v zájmových organizacích.

Zdroj: Vlastní dotazníkové šetření provedené v obci

Mezi zájmová sdružení, která jsou v obci činná, patří TJ SOKOL, Hasiči, Myslivecké sdružení Chotoviny, Diana I a Český svaz zahrádkářů Základní organizace Chotoviny. Na otázku, jakého sdružení jste členem, bylo nejčastější odpovědí respondentů TJ Sokol Chotoviny. Z celkového počtu 76 kladných odpovědí je členem TJ Sokol Chotoviny – Fotbalový oddíl 34,21 % respondentů (27 osob). Druhé nejpočetnější v počtu zastoupení odpovědí je Hasičské sdružení s podílem 19,74 % (15 respondentů). Obě tyto

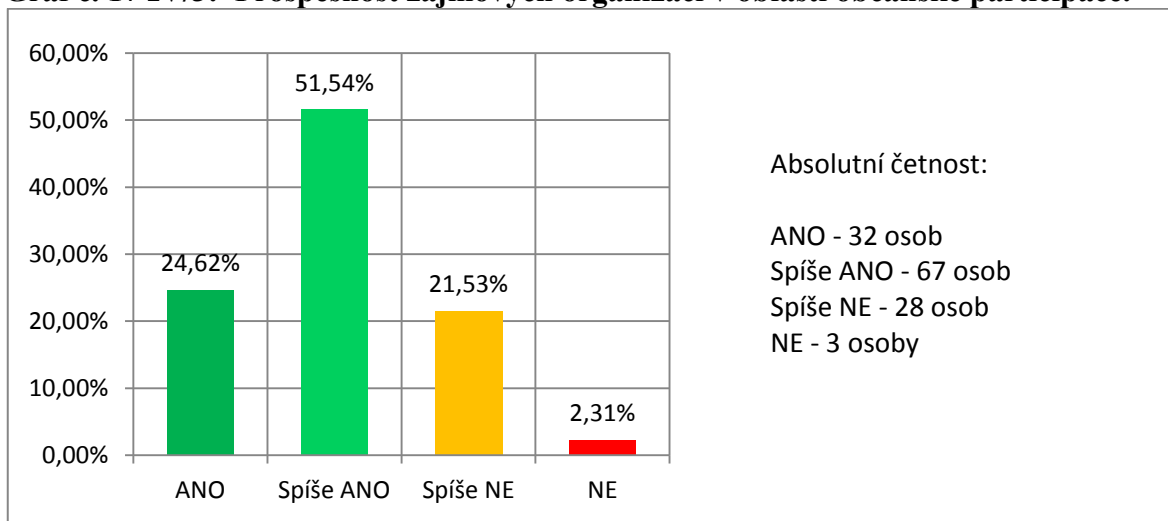
¹¹² ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD. *Vše o území: Sčítání lidu, domů a bytů 2011* [online]. 2012 [cit. 2013-10-30]. Dostupné z: <http://vdb.czso.cz/>

organizace mají nejpočetnější členskou základnu v obci. Naopak nejméně dotázaných bylo členem ženského mysliveckého sdružení Diana I.

Zájmová sdružení a občanské organizace v obci bezesporu ovlivňují veřejný život v a komunitu občanů. Svou hlavní činností a aktivitou přispívají ve větší míře k integraci obyvatel. Aktivní občan, základní prvek občanské společnosti, ve své podstatě vytváří tvář a směr konání občanské společnosti. Vliv mají i na rozvoj občanské participace.

Dle 51,54% dotázaných občanů obce, zájmová sdružení přispívají k mírnému rozvoji občanské participace. Optimističtější názor má 24,62 % občanů, kteří si myslí, že angažovaností zájmových skupin dochází k výraznému rozvoji participace a dle 21,5% dotázaných se situace v oblasti participace, zapojením zájmových sdružení vůbec nezměnila.

Graf č. 17 IV/3: Prospěšnost zájmových organizací v oblasti občanské participace.

Zdroj: Vlastní dotazníkové šetření provedené v obci

Obecně lze říci, že hlavní občanská aktivita občanů probíhá na základě sdružování občanů ve sportovních klubech, které mají i nejvíce členů. Tyto organizace se mimo hlavní zájmovou činnost, angažují i ve veřejném životě obce a na místní politické scéně. Svým aktivním nebo pasivním zapojením zájmové spolky ovlivňují celou místní komunitu. V současnosti je možno i konstatovat, že z velké části mohou ovlivňovat rozhodnutí zastupitelstva, kde mají většinový podíl hlasů. Současné kroky a zapojení zájmových organizací do místní samosprávy jsou většinou občanů přijímány kladně, jak je i vidět ze stávajících výsledků komunálních voleb. Zda budou zájmové spolky pokračovat v současných trendech, ukážou až komunální volby v roce 2014.

5. Závěr

Obec Chotoviny, podobně jako ostatní obce v ČR, procházela od začátku 90. let vývojem v rámci reforem územně samosprávných celků, participačních aktivit obyvatelstva a občanské společnosti. V malých obcích, jako jsou Chotoviny, je lokální politika těsně provázána s veřejným životem a voliči. Ochota občanů obce zapojit se do procesu lokální politické scény byla na počátku 90. let nevýrazná. Rozvoj na úrovni komunální politiky a zvýšení plurality politického systému iniciovaly zájmové spolky, které se zapojily do místní politické scény a působily jako odrazový můstek pro činnost sdružení nezávislých kandidátů. Ve volbách 2006 parlamentní politické strany ztratily výrazně vliv v zastupitelstvu obce ve prospěch sdružení nezávislých kandidátů. Sledovaná obec Chotoviny vykazuje charakteristické znaky Konzultativního modelu C lokální demokracie (viz Bubeníčková typologie lokálních modelů demokracie). Rovněž v souvislosti s lokálním stranickým systémem byl zjištěn index plurality a je možno označit stranický systém za pluralitní (min. 1994 - $I_p=2,8$; max. 2010 - $I_p=6$). Počet subjektů kandidujících ve volbách se od roku 2002 zvyšuje.

Případová studie se zaměřila na uplatnitelnost typologie projevů občanské společnosti definované Martinem Nekolou při interpretaci účasti místních občanů na veřejném životě obce. Uplatnitelnost této teorie byla zkoumána v malé obci ČR. Dotazníkové šetření provedené s občany obce napomohlo k hlubšímu poznání zapojení občanů ve sledované obci. Výsledky byly rozděleny v případové studii do čtyř kategorií na hlasování, stranicky orientované aktivity, problémově orientované aktivity a občansky orientované aktivity.

V první kategorii hlasování, kam spadá účast ve volbách a referendu, byly sledovány všechny typy voleb uskutečňující se v katastrálním území Chotovin. Nejvyšší průměrná volební účast byla ve volbách do PS. Průměrná volební účast v obci činila 69,925%. Nejnižší průměrná volební účast v obci byla ve volbách do Evropského parlamentu. Průměrná volební účast činila 28,375%. Nízká volební účast poukazuje na nezájem občanů o dané volby. Průměrná volební účast občanů obce Chotoviny je vyšší než volební účast v ČR v komunálních volbách +13,194%, prezidentských volbách +6,895%, referendu o vstupu do EU +4,96%, volbách do Poslanecké sněmovny +4,094%, volbách do Senátu ČR +1,072% a volbách do Evropského parlamentu (+0,22%). Nižší průměrná volební účast v obci než v celé ČR byla pouze ve volbách do krajských zastupitelstev (-

1,936%). Občané obce tímto vykazují nadprůměrnou participační aktivitu v kategorii hlasování. Místní referendum se v obci nekonalo. Dle dotazníkového šetření se více respondentů účastní komunálních voleb než voleb do Poslanecké sněmovny. Při volbě se nejvíce rozhodují na základě znalosti v činnosti kandidátů, volební strany a mediálního obrazu politické strany. Polovina respondentů je ochotna aktivně participovat a zapojit se do administrativního zajištění voleb.

V kategorii stranických aktivit bylo zjištěno následující: Výrazně se snižuje kandidatura osob s politickou příslušností, minimum osob s politickou příslušností kandidovalo v roce 2010 a tvořili 8,89% kandidátů. Nejdéle působící stranou je ODS. Stranou, která získala za dobu svého působení nejvíce mandátů v zastupitelstvu, je KDU-ČSL. Od roku 2002 převyšuje podíl kandidátů a zastupitelů bez politické příslušnosti 80%. Obecní zastupitelstvo je v současnosti z 87,67% složeno ze zastupitelů bez politické příslušnosti. První dvě sdružení nezávislých kandidátů se na místní politické scéně objevila před volbami roku 2006 (Nezávislí 2006 a HASIČI). V následujících volbách se ke kandidatuře připojila další dvě sdružení nezávislých kandidátů (Chotoviny 2010 a Rozvoj Chotovinska). Členství v politických stranách stojí na okraji zájmů občanů obce a minimum obyvatel je členem politické strany. Dle dotazníkového šetření je členem politické strany 1,54% respondentů, cítí se blíže sdružením nezávislých kandidátů působících v obci a žádný z dotázaných nikdy neposkytl finanční dar politické straně nebo sdružení nezávislých kandidátů.

V kategorii problémových aktivit bylo zjištěno, že nebyla nikdy občany podána petice, ani se v katastrální území obce nekonala demonstrace nebo shromáždění. Občané obce se v této kategorii participačních aktivit dají označit za laxní. Dle dotazníku podepsalo petici za posledních pět let 29,23% respondentů a protestní demonstrace kdekoli v ČR se účastnilo 9,23% respondentů. Obě tyto hodnoty jsou pod celorepublikovým průměrem těchto aktivit.

V kategorii občanských aktivit je sledován neziskový sektor s důrazem na zapojení občanů do občanské společnosti. Neziskový sektor je v obci zastoupen organizačními jednotkami sdružení, občanskými sdruženími a dvou farnostmi (Římskokatolická a Československá husitská). V obci se nikdy nevyskytovala nadace nebo obecně prospěšná společnost. Nadační fond ZŠ Chotoviny byl po reorganizaci školství zrušen v roce 2001. Ačkoli není charakter občanské společnosti v obci různorodý, je zastoupení neziskové

společnosti v přepočtu na 1000 obyvatel vyšší o 0,96 neziskových organizací než v ČR. Nejvíce rozšířeným typem neziskové organizace jsou organizační jednotky občanských sdružení čítající 6,52 organizací/1000 obyvatel. Nejvíce obyvatel Chotovin je zapojeno do aktivity TJ Sokol Chotoviny 24,66% obyvatel a Hasičských sdružení 14,67% obyvatel.

Z dotazníkového šetření vyplývá, že participační aktivity obyvatel Chotovin jsou ve velké míře založeny na účasti ve volbách a sdružování v dobrovolných zájmových organizacích. Projevy problémově orientovaných aktivit se na komunální úrovni prakticky nevyskytují.

Nekolova typologie občanské participace je v malé obci uplatitelný, s rozšířením stranických aktivit o sdružení nezávislých kandidátů. Tato forma kandidatury ve volbách je užívána zejména v malých obcích. Byl dokázán vzrůstající vliv zájmových sdružení na samosprávu obce pomocí iniciace vzniku sdružení nezávislých kandidátů v komunálních volbách od roku 2006. Do místní politické scény se v roce 2010 ze čtyř kandidujících sdružení nezávislých kandidátů zapojili tři SNK primárně vznikající na popud zájmového spolku. Případová studie interpretovala specifické projevy participace obyvatel v obci Chotoviny. Smyslem práce je přispět k diskuzi o charakteru občanské společnosti v lokálním politickém prostoru. Ačkoli byla studie zaměřena na malou municipalitu ČR, závěry lze zobecnit na úrovni stejně velkých obcí jen opatrně.

6. Seznam použitých zdrojů

Tištěné literární zdroje:

BALÍK, Stanislav. *Komunální politika*. Vyd. 1. Praha: Grada Publishing, a.s., 2009, 256 s. ISBN 978-80-247-2908-4.

BALÍK, Stanislav, ed. et al. *Komunální volby v České republice v roce 2002*. 1. vyd. Brno: Masarykova univerzita, Mezinárodní politologický ústav, 2003. Studie - IIPS; sv. 28. 143 s. ISBN 80-210-3211-1.

BUBENÍČEK, Václav. *Lokální modely demokracie v malých obcích ČR*. Praha: Česká zemědělská univerzita, Provozně ekonomická fakulta, Katedra humanitních věd, 2010. 123 s. Vedoucí disertační práce doc. PhDr. Jaroslav Čmejrek, Csc.

ČMEJREK, Jaroslav a kol. *Participace občanů na veřejném životě venkovských obcí*. Vyd. 1. Praha: Kernberg Publishing, 2009, 133 s. ISBN 978-80-87168-10-3

ČMEJREK, Jaroslav – BUBENÍČEK, Václav – ČOPÍK, Jan. *Demokracie v lokálním politickém prostoru*. Vyd. 1. Praha: Grada Publishing, a.s., 2010, 240 s. ISBN 978-80-247-3061-5

GREEN, Andrew Thomas. Občanská společnost, ideje a utváření politiky. *Sociologický časopis* [online]. Praha: Sociologický ústav AV ČR, 1997, roč. 33, č. 3, s. 309-320 [cit. 2013-02-19]. ISSN 0038-0288.

HOLLÄNDER, Pavel. *Základy všeobecné státovědy*. 1. vyd. Praha: Všehrad, 1995. 173 s. ISBN 80-85305-32-1.

KADEŘÁBKOVÁ, Jaroslava et al. *Úvod do regionálních a správních věd: vybrané kapitoly*. Vyd. 1. Praha: Codex Bohemia, 1996. 93 s. ISBN 80-85963-18-3.

KRATOCHVÍL, J., M. PRAŽÁKOVÁ a J. ŠMEJKALOVÁ. Odpady? Stále ne zcela vyřešená problematika. *Listy Chotovinska*. 2010, roč. 18, č.7/8, s. 4-4.

MANSFELDOVÁ Zdeňka, KROUPA Aleš. (EDS.). *Participace a zájmové organizace v České Republice*. Vyd. 1. Praha: Sociologické nakladatelství (SLON), 2005, ISBN 80-86429-53-9

MÜLLER, Karel. *Češi a občanská společnost: pojem, problémy, východiska*. 2. vyd. Praha: Triton, 2003. 271 s. Filosofická setkávání; 2. ISBN 80-7254-387-3.

NEKOLA, Martin. Politická participace a efektivita vládnutí. In: Kabele, Jiří – Potůček, Martin – Prázová, Irena – Veselý, Arnošt, ed. *In: Rozvoj české společnosti v Evropské unii. I, Sociologie, Prognostika a správa*. 1. vydání. Praha: Matfyzpress, 2004, s. 322-340. ISBN 80-86732-35-5.

POMAHAČ, Richard, VIDLÁKOVÁ, Olga. *Veřejná správa*. Vyd. 1. Praha: C.H. Beck, 2002. xii, 278 s. Beckovy mezioborové učebnice. ISBN 80-7179-748-0.

STACHOVÁ, Jana. *Občanská společnost v regionech České republiky*. 1. vyd. Praha: Sociologický ústav AV ČR, 2008. 93 s. Sociologické disertace. ISBN 978-80-7330-142-2.

SKOVAJSA, Marek a kol. *Občanský sektor: Organizovaná společnost v České republice*. Vyd.1. Praha: Portál, 2010. 372 s. ISBN 978-80-7367-681-0

ŘÍCHOVÁ, Blanka. *Úvod do současné politologie: [srovnávací analýza demokratických politických systémů]*. Vyd. 2. Praha: Portál, 2007. 207 s. ISBN 978-80-7367-348-2.

OŮ CHOTOVINY. *Zápis jednání zastupitelstva č. 1: Výsledky komunálních voleb*. Chotoviny, 1990.

VODIČKA, Karel a CABADA, Ladislav. *Politický systém České republiky: historie a současnost*. 2., aktualiz. a rozš. vyd. Praha: Portál, 2007. 374 s. ISBN 978-80-7367-337-6.

WIMMER, Jaroslav. *Chotoviny*. Vyd.1. Chotoviny: vydala obec Chotoviny, 2010. 114 s. ISBN neuvedeno

Elektronické zdroje:

BERNARD, Josef. Participace a partnerství na lokální úrovni v českém sociálním výzkumu. In: NEJDL, P., ČERMÁK, D. (eds.). *In: Participace a partnerství v místní veřejné správě*. Sociologická studie 07:10. Praha: Sociologický ústav AV ČR, 2007, s. 28. [cit. 2013-01-19] ISBN 978-80-7330-130-9. Dostupné z: <http://www.soc.cas.cz/download/1168/SS_07_10.pdf>.

KLUB V LOMENÉ. *Stanovy občanského sdružení Klub v Lomené*. [on line]. Chotoviny [cit. 2013-09-24]. Dostupný z [www: <http://www.biozahrada.estranky.cz/clanky/stanovy-obcanskeho-sdruzeni-klub-v-lomene.html>](http://www.biozahrada.estranky.cz/clanky/stanovy-obcanskeho-sdruzeni-klub-v-lomene.html).

ČERMÁK, Jindřich. *Volební účast a stranická identifikace českých občanů* [online]. *E-polis.cz*, 5. duben 2005. [cit. 2013-10-23]. Dostupné z www:

<<http://www.e-polis.cz/komparace/69-volebni-ucast-a-stranicka-identifikace-ceskych-obcanu.html>>. ISSN 1801-1438.

ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD. *Databáze demografických údajů za obce ČR* [online]. [cit. 2013-09-29]. Dostupné z: <http://www.czso.cz/cz/obce_d/index.htm>

ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD. *Statistické přehledy: Kandidáti dle politické příslušnosti* [on line]. [cit. 2013-09-27]. Dostupné z www: <<http://www.volby.cz/>>

ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD. *Statistické přehledy: Zastupitelé dle politické příslušnosti* [on line]. [cit. 2013-09-27]. Dostupný z www: <<http://www.volby.cz/>>

ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD. *Územní přehledy o volební účasti* [on line]. [cit. 2013-09-14]. Dostupné z www: <<http://www.volby.cz/>>

ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD. *Vybrané statistické údaje za obec Chotoviny: Veřejná databáze* [online]. [cit. 2013-09-14]. Dostupné z: <http://vdb.czso.cz/vdbvo/tabdetail.jsp?kapitola_id=5&potvrz=Zobrazit+tabulku&go_zobraz=1&pro_1_154=552461&cislotab=MOS+ZV01&voa=tabulka&str=tabdetail.jsp>

ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD. *Vše o území: Sčítání lidu, domů a bytů 2011* [online]. [cit. 2013-10-30]. Dostupné z: <<http://vdb.czso.cz/slodbvo/#!stranka=podle-tematu&tu=30628&th=chotoviny&v=&vo=null&vseuzemi=null&void=>>>

CHOTOVINY. *Části obce* [online]. [cit. 2013-08-10]. Dostupné z: <<http://www.chotoviny.cz/obec/casti-obce/>>

KOLBÁNKOVÁ, Pavlína. *Reforma veřejné správy*. Brno: Masarykova univerzita, Ekonomicko-správní fakulta, 2009 107 s. Vedoucí diplomové práce Ing. Svatava Nunvářová. [cit. 2012-09-01]. Dostupné z www: <http://is.muni.cz/th/135265/esf_m/Reforma_verejne_spravy.pdf>

MAS KRAJINA SRDCE. *Projekt řemeslo má zlaté dno* [on line]. [cit. 2013-09-24]. Dostupné z www: <<http://www.maskrajinasrdce.cz/projekt/remeslo-ma-zlate-dno>>

MAS KRAJINA SDRCE. *O nás* [online]. [cit. 2013-09-24]. Dostupné z www: <<http://www.maskrajinasrdce.cz/page/o-nas>>

MINISTERSTVO FINANCÍ ČR. *Přehled vybraných ekonomických subjektů: Sdružení (svaz, spolek, společnost, klub aj.). Administrativní registr ekonomických subjektů* [online]. Praha: Ministerstvo financí ČR, 2013 [cit. 2013-10-26]. Dostupné z: <http://www.info.mfcr.cz/ares/ares_es.html.cz>

MINISTERSTVO FINANCÍ ČR. *Výpis z Registru ekonomických subjektů ČSÚ v ARESV: Administrativní registr ekonomických subjektů* [online]. Praha: Ministerstvo financí ČR, 2013 [cit. 2013-10-26]. Dostupné z: <http://www.info.mfcr.cz/cgi-bin/ares/darv_res.cgi?ico=60063599&jazyk=cz&xml=1>

MINISTERSTVO ZAHRANIČÍ. *Neziskový sektor: ČR* [online]. Praha, 2010 [cit. 2013-10-11]. Dostupné z: <<http://www.czech.cz/cz/podnikani/Ekonomicka-fakta/Neziskovy-sektor>>

MÜLLER, Karel. *Koncept občanské společnosti: pokus o komplementární přístup: Tocquevillovské dědictví a giddensovká perspektiva* [online]. Praha: Sociologický časopis roč. 39, č. 5, s. 607-624, 2003 [cit. 2013-08-04]. Dostupné z [www:<http://sreview.soc.cas.cz/uploads/57d77e2882aa4626b53eafea98d17726f2ceb254_502_52muller22.pdf>](http://sreview.soc.cas.cz/uploads/57d77e2882aa4626b53eafea98d17726f2ceb254_502_52muller22.pdf).

NEZISKOVKY. CZ. *Statistika počtu nestátních neziskových organizací v letech 1990 – 2012*. [on line]. [cit. 2013-10-21]. Dostupné z [www:<http://www.neziskovky.cz/data/stat_NNO_tabulka_1990_2012txt12780.pdf>](http://www.neziskovky.cz/data/stat_NNO_tabulka_1990_2012txt12780.pdf)

NEZISKOVKY. CZ. *Výzkumy neziskového sektoru*. [on line]. [cit. 2013-10-21]. Dostupné z [www:<http://www.neziskovky.cz/clanky/511_538_544/fakta_neziskovky-v_vyzkumy-neziskoveho-sektoru/>](http://www.neziskovky.cz/clanky/511_538_544/fakta_neziskovky-v_vyzkumy-neziskoveho-sektoru/)

NEZISKOVKY. CZ. *Přehled základních typů nestátních neziskových organizací v ČR* [online]. [cit. 2013-10-21]. Dostupné z: <http://www.neziskovky.cz/data/prehled_nnotxt8382.pdf>

NOVÁČKOVÁ, Petra. *Místní referendum*. [online] Brno: Masarykova univerzita, Právnická fakulta, Katedra ústavního práva a politologie, 2007. 217 s. Rigorózní práce [cit. 2013-09-11]. Dostupné z: <http://is.muni.cz/th/44514/pravf_r/>.

OBČANSKÁ SPOLEČNOST. *Účast na rozhodování: Veřejné shromáždění* [online]. Praha, 2008 [cit. 2013-08-30]. Dostupné z: <http://obcan.ecn.cz/index.shtml?w=u&x=132556>

RAKUŠANOVÁ, Petra. *Civil Society and Civic Participation in the Czech Republic*. [online] Vyd.1. Praha: Sociologický ústav AV ČR, 2005. 47 s. Sociologické studie. [cit. 2013-07-16]. Dostupné z [www:<http://studie.soc.cas.cz/upl/texty/files/229_05-5%20zformatovany%20text%204%20pro%20tisk.pdf>](http://studie.soc.cas.cz/upl/texty/files/229_05-5%20zformatovany%20text%204%20pro%20tisk.pdf)

VACULÍK, Martin. *Venkovské oblasti České republiky. Teoreticko-metodické přístupy jejich vymezování*. [online]. Brno: Masarykova univerzita, Ekonomicko – správní fakulta, 2008. s. 83 [cit. 2012-09-19]. Vedoucí diplomové práce RNDr. Jiří Vystoupil, CSc. Dostupné z www: <http://is.muni.cz/th/100436/esf_m/DP_Martin_Vaculik.pdf>

VLACHOVÁ, Klára a Tomáš LEBEDA. Formy a typy nevolební politické participace v Evropě. *Socioweb* [online]. 2009 [cit. 2013-07-30]. Dostupné z: <<http://www.socioweb.cz/index.php?disp=teorie&shw=373&lst=106>>

VRÁBLÍKOVÁ, Kateřina. Politická participace a její determinanty v postkomunistických zemích. *Sociologický časopis/Czech Sociological Review* [online]. 2009, roč. 45, č. 5, 867–897 [cit. 2013-02-19]. Dostupné z www: <http://www.sreview.soc.cas.cz/uploads/1781fecf096a629184147889753238bd213ac457_VrablikovaSC2009-5.pdf>

VRÁBLÍKOVÁ, Kateřina. Politická participace - teorie a koncepty. *Politologický časopis*, [online]. 2008, roč. 15, č. 4, s. 366-388 [cit. 2013-10-30]. Dostupné z: http://www.academia.edu/1945351/_Politicka_participace_-_teorie_a_koncepty_Political_Participation_-_Theories_and_Concepts_.Politologicky_casopis_2008_15_4_366-388_in_Czech

Legislativa

Zákon o obcích (OBECNÍ ZŘÍZENÍ) (Zákon č. 128/2000 Sb.) Dostupné on-line: <<http://www.zakonycr.cz/seznamy/128-2000-sb-zakon-o-obcich-%28obecni-zrizeni%29.html>>.[cit. 2013-09-19].

Zákon o sdružování občanů (Zákon č. 83/1990) Dostupné on-line: [www:<http://portal.gov.cz/app/zakony/zakonPar.jsp?page=0&idBiblio=38419&nr=83~2F1990&rpp=15#local-content>](http://portal.gov.cz/app/zakony/zakonPar.jsp?page=0&idBiblio=38419&nr=83~2F1990&rpp=15#local-content)[cit. 2013-08-30]

Ústava České republiky (Ústavní zákon č. 1/1993)
Dostupné on-line: <<http://www.psp.cz/docs/laws/constitution.html>>[cit. 2013-09-19]

Zákon o místním referendu a změně některých zákonů (Zákon č. 22/2004 Sb.) Dostupné on-line: <http://www.nssoud.cz/zakony/22_2004.pdf>[cit. 2013-09-11].

Ústní sdělení:

BAUEROVÁ, Miroslava, Ústní sdělení, ČSZCH Chotoviny, 19. 9. 2013

HRSTKA, Josef, Ústní sdělení, HASIČI, Chotoviny, 28. 8. 2013

JORDÁK, Jan, Ústní sdělení, Chotoviny, 27. 9. 2013

KNOTKOVÁ, Marie, Ústní sdělení, OÚ Chotoviny, 12. 8. 2013

PAZOUREK, Josef, Ústní sdělení, SDH Červené Záhoří, Chotoviny, 16.10.2013

ŠMEJKAL, Oldřich, Ústní sdělení TJ Sokol Chotoviny, 16. 9. 2013

TUREK, Zdeněk, Ústní sdělení, OÚ Chotoviny, 28. 8. 2013

7. PŘÍLOHY:

Příloha č. I: Vzor dotazníku na dotazníkové šetření v obci

Dobrý den,

jsem studentka České zemědělské univerzity v Praze a zpracovávám diplomovou práci na téma Participace občanů na formování územní samosprávy obce Chotoviny. Ráda bych Vás požádala o vyplnění dotazníku na téma občanské aktivity v obci.

Toto dotazníkové šetření je anonymní a výsledky budou zpracovány pouze pro účely této diplomové práce. Vyplnění tohoto dotazníku Vám nezabere více než 15 minut.

Předem děkuji za spolupráci

Bc. Pavlína Jordáková

Blok I. - Hlasování

1) Účastníte se pravidelně voleb konaných v ČR? (volby do PS, komunální volby, Senátu, Prezidentské volby, Volby do EP)

- Ano
- Spíše ano
- Spíše ne
- Ne

2) Volil/a jste v posledních volbách do Poslanecké sněmovny ČR?

- Ano
- Ne
- Nevím

3) Volil/a jste v posledních komunálních volbách?

- Ano
- Ne
- Nevím

Na otázku 3A prosím odpovězte i pokud jste v posledních volbách nevolil/a. Rozhodující je dle čeho jste volil/a v posledních volbách kterých jste se účastnil/a.

3A) K jakému kritériu nejvíce přihlížíte při rozhodování, jakou stranu nebo sdružení nezávislých kandidátů zvolit v komunálních volbách?

Vyberte pouze 1 z možností.

- Dosavadní výsledky v činnosti
- Preference politické strany/sdružení nezávislých kandidátů
- Předvolební program
- Hlasují tak všichni v rodině/přátelé/známí
- Mediální obraz politické strany/sdružení
- Jiné

4) Účastnil jste se pořádaných voleb v obci Chotoviny jako člen volební komise?

- Ano
- Ne

Pokud jste na otázku číslo 4 odpověděl záporně, odpovězte prosím na následující otázku.

4A) Byl/a by jste ochoten, účastnit se voleb v obci jako člen volební komise?

- Ano
- Ne
- Nevím

Blok II. – Stranicky orientované aktivity

1) Jste členem politické strany nebo politického hnutí?

- ANO jsem členem politické strany
- NE nejsem členem

Pokud jste na otázku číslo jedna odpověděl kladně, odpovězte prosím na následující otázku.

1A) Jaké politické strany nebo hnutí jste členem?

.....

2) Cítíte se blíže politickým stranám nebo sdružením nezávislých kandidátů aktivních v obci Chotoviny?

- Politickým stranám
- Sdružení nezávislých kandidátů
- Nevím

3) Daroval jste finanční prostředky jakékoli hodnoty politické straně?

- Ano
- Ne

4) Daroval jste finanční prostředky jakékoli hodnoty sdružení nezávislých kandidátů?

- Ano
- Ne

Blok III. – Problémově orientované aktivity

1) Podepsal/a jste v posledních 5 letech petici?

- Ano
- Ne

2) Účastnil/a jste se protestní demonstrace v poslední 5 letech (kdekoli v ČR)?

- Ne
- Ano

3) Jakým způsobem nejčastěji získáváte informace o aktuálním dění v obci?

Vyberte prosím pouze 1 z možností.

- Internetová stránka obce Chotoviny
- Obecní informační deska
- Chotovinské noviny
- Obecní rozhlas
- Od rodiny, známých nebo přátel
- SMS informační služba
- Jiné

4) Je dle Vašeho názoru rychlost a obsáhlost podávání informací od obecního úřadu dostačující?

- ANO
- Spíše ANO
- Spíše NE
- NE

Blok IV. – Občansky orientované aktivity

1) Jste členem zájmového sdružení nebo občanského sdružení v obci?

- Ano
- Ne

Pokud jste na otázku číslo 1 odpověděl záporně, pokračujte u otázky číslo 4.

2) Jakého zájmového sdružení v obci Chotoviny jste členem?

.....

3) Zapojujete se prostřednictvím zájmových sdružení do komunální politiky obce?

- ANO
- NE

4) Přispívají organizace neziskového sektoru v Chotovinách k rozvoji v oblasti participace občana?

- ANO (přispívají k výraznému rozvoji participačních aktivit)
- Spíše ANO (přispívají k mírnému rozvoji)
- Spíše NE (je zachován stejný stav)
- NE (participační aktivity snižují)

BLOK V.

1) Pohlaví

- Muž
- Žena

2) Věk:

- 18-33 let
- 34-48 let
- 49-65let
- nad 65 let

Příloha č. II: Záznamový arch rozhovoru (zájmové organizace v komunální politice)

Strukturovaný rozhovor č. I: Zájmové spolky angažující se na místní politické scéně

Strukturovaný rozhovor č. I: Probíhal položením otevřených otázek zaměřených na hlavní zájmovou činnost a pohnutky představitelů zájmových spolků pro vstup do komunální politiky.

- 1) Zájmové sdružení
- 2) Kolik členů má toto sdružení?
- 3) Kdy toto sdružení vzniklo?
- 4) Kolik členů je aktivní v hlavní zájmové činnosti?
- 5) V jakém roce jste se rozhodli vstoupit do komunální politiky obce?
- 6) Kolik členů ze sdružení je aktivních v komunální politice?
- 7) Proč jste se rozhodli jako zájmové sdružení kandidovat do zastupitelstva obce?
- 8) Čeho a jakým způsobem chcete v obci dosáhnout? (priority programu a hlavní zájmové osy zájmového sdružení?)
- 9) Co jste v obci a jejím vedení za dobu svého působení změnili?
- 10) Jakým způsobem je v zájmovém sdružení vybírání kandidáti na kandidátní listiny?
- 11) Jakým způsobem se ještě zapojujete do veřejného života obce?
- 12) S jakými největšími překážkami vyplývající z vaší činnosti jste se setkali?
- 13) S jakými nejčastějšími projevy občanské participace se v obci setkáváte?